

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

ПЛАНУВАННЯ І ЗАБУДОВА СІЛЬСЬКИХ
ПОСЕЛЕНЬ

ДБН [Б.2.4-1-94](#)

Видання офіційне

Міністерство України у справах будівництва і архітектури
(Мінбудархітектури України)
Київ 1994

РОЗРОБЛЕНІ: УкрНДІцивільсільбуд (ведучий): кандидати арх.: Г.М. Блінова, О.П.Чижевський-наукові керівники; кандидати арх. Г.І.Болотов, Г.М.Рогожин, Ю.В.Самойлович, К.Д.Чхартішвілі; кандидати техн.наук Н.М.Зайцева, Л.М.Пшенична; П.П.Добровольський, В.В.Жога, А.С.Забаштанський, Н.М.Касіна, Л.М.Кликова, Г.В.Комарова, О.І.Кононець, О.І.Майборода, В.А.Максименко, О.Ф.Пашенко, Ю.В.Романенко, С.А.Флоре, Ю.О.Ходаковський, Т.М.Штейнгель.
Український гігієнічний центр: кандидати мед.наук В.Я.Акименко, М.П.Вашкулат, С.І.Еппель, Б.С.Селезньов, К.Д.Фещенко, Г.Я.Чегриниць.
Центр радіаційної медицини АМН України: кандидат біол.наук І.П.Лось.
УкрНДІагропроект: кандидат економ. наук М.С.Шкурка, О.М.Марченко.
Мінбудархітектури України: В.Ф.Присяжнюк, О.П.Серков, В.В.Новиков.

ВНЕСЕНІ ТА
ПІДГОТОВЛЕНІ
ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ Головним Управлінням архітектури і містобудування Мінбудархітектури України.

ЗАТВЕРДЖЕНІ: Наказом Мінбудархітектури України від 05.01.94 N 6 та введені в дію з 01.03.94

З введенням у дію ДБН Б.2.4-194 втрачає силу РСН 175-86.

Планування і забудова сільських поселень	ДБН Б.2.4-1-94	
	замість	
	РСН 175-86	

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. При розвитку та реконструкції існуючих і проектуванні нових сільських населених пунктів України належить дотримуватись Державних будівельних норм з питань планування і забудови сільських поселень.

1.2. Ці норми обов'язкові для всіх державних, кооперативних і громадських підприємств, організацій і установ, незалежно від форм власності та відомчого підпорядкування, які здійснюють проектування, будівництво і благоустрій на території сільських населених пунктів, а також для фермерських (селянських) господарств та індивідуальних забудовників.

1.3. При проектуванні сільських населених пунктів України, поряд з положеннями цих норм слід керуватись ДБН [360-92*](#), СанПіном по плануванню і забудові населених місць України, а також вимогами інших діючих нормативно-інструктивних документів.

1.4. Реконструкція і розвиток сільських населених пунктів повинні здійснюватися у відповідності з затвердженими проектами схемами генеральних планів території сільської Ради (сільськогосподарського підприємства), генеральними планами сільських населених пунктів, проектами детального планування сільських населених пунктів, проектами планування і забудови громадського центру або інших фрагментів населених пунктів, що ув'язані з проектами територіального розвитку сільських адміністративних районів.

ПРИМІТКА. Сільський населений пункт (сільські поселення) – єдине компактне місце проживання людей, зайнятих переважно в сільському господарстві та інших територіально розосереджених галузях, забезпечене об'єктами соціального та виробничого призначення.

1.5. Основним напрямком переулаштування сільських населених пунктів є їх розвиток і реконструкція. Будівництво нового селища допускається, як виняток через винесення сіл із зон затоплення або у зв'язку з промисловою розробкою корисних копалин на його території, а також відселенням із зони екологічних катастроф та стихійних лих. Заняття нових територій вимагає відповідних обґрунтувань та оформлення відведення земельних ділянок за установленим порядком.

ПРИМІТКИ:

1. В особливих випадках, зв'язаних з відведенням земельних ділянок під нове будівництво у зонах екологічних та стихійних лих, термінове рішення приймає Кабінет Міністрів України (чи призначена ним Надзвичайна комісія).

2. Планувальна організація території сільських Рад, ведення господарства громадянами чи організаціями, відшкодування завданого збитку здійснюється у відповідності з діючим законодавством.

1.6. Сільські населені

Таблиця 1.1

пункти за чисельністю населення поділяються на групи (табл. 1.1).

(довідкова)

	Групи	Чисельність, тис.чол.
1.7. За територіальною ознакою згідно з законодавством виділяються такі групи:	Значні	Від 3.0 до 5.0 і більше
Село, селище, хутір.	Великі	Від 0.5 до 3.0
Село - сільське поселення, що характеризується усіма або більшістю ознак, указаних в примітці до п.1.4	Середні	Більше 0.2 до 0.5
	Малі	До 0.2

Селище - велике або значне сільське поселення, що є адміністративно-господарським центром.

Хутір - відокремлене від села самостійне сільське поселення, що має назву, в якому проживає сім'я або кілька селянських сімей, які займаються переважно сільським господарством.

1.8. Перспективи розвитку кожного сільського населеного пункту незалежно від чисельності жителів визначаються місцем, яке він займає у системі розселення, територіальної організації виробництва і соціальної інфраструктури. При цьому враховуються плани розвитку сільськогосподарських та інших підприємств, їх виробнича спеціалізація, рішення проєктів землеустрою, територіального розвитку сільських районів і іншої містобудівної документації.

1.9. В містобудівній документації для сільських населених пунктів необхідно передбачати заходи щодо охорони навколишнього природного середовища, поліпшення санітарно-гігієнічних умов проживання населення, раціонального використання і органічного включення до забудови пам'яток історії і культури, садово-паркового мистецтва, територій і об'єктів природно-заповідного фонду з упровадженням для них необхідних охоронних зон, по регулюванню кількості поверхів у будинках і висоти споруд, враховуючи культурно-етнічні ознаки і прогресивні історичні традиції формування поселень (за погодженням з органами санітарно-епідемічного нагляду, охорони пам'яток, навколишнього природного середовища і місцевими Радами, в компетенції яких використана і охорона цих об'єктів).

2. ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ СІЛЬСЬКИХ РАД

Функціональне зонування території та організація розселення

2.1. Концепція територіального розвитку населених пунктів та планувальної організації сільських Рад розроблюється в проєкті схеми генерального плану відповідної території, який в умовах приватизації землі повинен бути первинним і обов'язковим містобудівним документом.

2.2. При вирішенні питань удосконалення розселення на території сільської Ради належить вважати її як первинну систему розселення, а населені пункти, в тому числі хуторські поселення фермерів, як складові елементи цієї системи.

2.3. В межах сільського адміністративного району розрізняють системи розселення трьох типів: районну, кушову і первинну (одиниця сільського розселення).

2.4. Кушова система розселення формується в значних сільських адміністративних районах за наявності на їх території додаткових міських поселень або великих сіл з розвинутими промисловими і обслуговуючими функціями.

2.5. Первинні системи розселення формуються на основі спільності повсякденних виробничих, трудових, культурно-побутових, транспортних та інших зв'язків між поселеннями. Центром у них вважаються села-центри сільських або селищних Рад. Межі пер-

винних систем розселення повинні співпадати з межами сільських Рад.

2.6. Функціональне зонування території сільської Ради здійснюється на основі комплексної містобудівної оцінки природних та інших ресурсів, аналізу перспективної програми, удосконалення виробництва з урахуванням нових форм господарювання, в тому числі фермерських господарств, та видів власності, в тому числі на землю, розвитку перероблюваних галузей і допоміжних промислів, а також можливостей організації туризму і масового відпочинку.

2.7. На території сільської Ради виділяються такі функціональні зони:

- сільськогосподарського використання (земельні, лісові угіддя);
- виробнича;
- території комунального призначення;
- сельбищна;
- рекреації, об'єктів природно-заповідного фонду та історико-культурної спадщини.

ПРИМІТКИ.

1. При наявності на території сільської Ради промислових запасів корисних копалин місця їх залягання виділяються в спеціальну зону.

2. Території, цінні в рекреаційному відношенні, і які мають районне чи обласне значення, також виділяються в самостійну зону, для якої розроблюється спеціальна проектна документація.

2.8. При розміщенні сільськогосподарських виробничих об'єктів, а також фермерських та індивідуальних господарств ("малі ферми") слід керуватися санітарними вимогами та нормами.

При визначенні території майданчиків сільськогосподарських комплексів і окремих об'єктів необхідно забезпечувати раціональне використання землі у відповідності з земельним законодавством України.

2.9. При розробці загальної концепції соціального і територіального розвитку сільських населених пунктів у межах базової адміністративно-територіальної одиниці-сільської (селищної) Ради:

- намічаються заходи щодо удосконалення розселення і організації системи культурно-побутового обслуговування, розвитку транспортних та інженерних комунікацій з розрахунком місткості, потужності і обґрунтуванням розміщення відповідних об'єктів;
- прогнозується проектна кількість населення;
- вносяться пропозиції щодо організації перебудови сільських населених пунктів, першочергові завдання і необхідні обсяги містобудівної документації на першу чергу будівництва;
- визначаються перспективи розвитку і раціональне розміщення виробничих підприємств і об'єктів агропромислового комплексу, а також фермерських господарств (на основі Державного земельного кадастру);
- передбачаються заходи щодо охорони навколишнього середовища, пам'яток історії, культури, а також територій і об'єктів з особливими природоохоронними, рекреаційними і заповідними режимами у відповідності з порядком використання земель рекреаційного та історико-культурного призначення.

2.10. Чисельність населення, яке прогнозується на перехідний

*

період, повинна визначатися методом експертної оцінки з ура-

хуванням тенденцій розвитку і місця населеного пункту в системі розселення.

ВИБІР ТЕРИТОРІЇ ДЛЯ БУДІВНИЦТВА

2.11. Територію до розвитку та реконструкції існуючих і будівництва нових населених пунктів належить вибирати на підставі Державного земельного кадастру, а також Містобудівного кадастру населених пунктів. Першочерговому освоєнню підлягають вільні від забудови землі, що знаходяться у межах населеного пункту, включаючи ділянки, на яких потрібно провести спеціальні інженерні заходи, а також землі, на яких розташовані старі будівлі, у відповідності з відведенням земельних ділянок на підставі діючого законодавства.

ПРИМІТКИ:

1. На перехідний період першочергові задачі розвитку і реконструкції сільських поселень визначаються: інвентаризацією земель сільських населених пунктів; встановленням меж сільських поселень.

2. Фермерські та індивідуальні господарства можуть бути упоряджені на землях сільськогосподарського призначення та сільських населених пунктів з дотриманням земельного законодавства.

-----
* Перехідний період - до розробки загальної концепції нормативної бази України в галузі містобудування.

2.12. При розміщенні нового будівництва необхідно передбачати:

- максимальне використання існуючого будівельного фонду і зелених насаджень;
- дбайливе використання землі, створення умов, що виключають забруднення ґрунту, повітряного басейну, джерел водопостачання;
- дотримання санітарно-захисних, зооветеринарних і протипожежних вимог;
- створення умов для раціональної організації сільськогосподарського виробництва, в тому числі фермерських господарств;
- організація зручного зв'язку між сільбишною і виробничою зонами населеного пункту, а також фермерських господарств з зовнішніми магістралями;
- можливості раціонального розміщення місць прикладання праці, проживання і відпочинку населення;
- можливість забезпечення населених пунктів, а також фермерських господарств на перспективу достатньою кількістю води, що відповідає вимогам ГОСТ "Вода питьевая. Гигиенические требования и контроль за качеством".

2.13. Розміщення об'єктів виробничого, житлово-цивільного і комунального будівництва не допускається:

- на площі промислового залягання корисних копалин без погодження з органами Держкомітету України по нагляду за охороною праці, а також без якісної характеристики корисних копалин за розділом "Радіаційно-гігієнічна оцінка гірських порід";
- у небезпечних зонах відвалів породи вугільних і сланцевих шахт, а також збагачувальних фабрик;
- в зонах активних карстових явищ;
- в зонах радіоактивного забруднення, визначених дію-

чим законодавством;

- в зонах зсувів, селих потіків та снігових лавин, що загрожують експлуатації будівель і споруд;
- в першому поясі зони санітарної охорони джерел водопостачання;
- в першій зоні округів санітарної охорони курортів, якщо об'єкт, що проектується, не пов'язаний з експлуатацією курорту;
- на ділянках зелених зон міст і селищ міського типу, де знаходяться ліси, лісопарки й зелені насадження, які виконують захисні і санітарно-гігієнічні функції, або є місцями відпочинку населення;
- на ділянках, забруднених органічними і радіоактивними відходами, до закінчення строків, що встановлені органами санітарно-епідеміологічної служби;
- на землях заповідників і в межах, які встановлюються навколо охоронних зон;
- в зонах охорони пам'яток історії і культури.

2.14. При виборі території для забудови необхідно забезпечувати збереження природного середовища, передбачаючи заходи щодо запобігання ерозійним процесам, забрудненню ґрунтів і водних джерел. Майданчик для будівництва при наявності радіоекологічного паспорту повинен мати достатні розміри з урахуванням розвитку об'єктів, які розміщуються на перспективу, налагодження систем водопостачання, каналізації, електропостачання і упорядкування транспортного обслуговування.

2.15. Вибір території для будівництва повинен бути підтверджений техніко-економічними розрахунками шляхом порівняння варіантів можливого розміщення будівництва, що намічається з урахуванням раціонального використання земельних ділянок, відшкодування землекористувачам збитків, що спричиняються вилученням земельних ділянок і витрат сільськогосподарського виробництва, пов'язаних з вилученням сільськогосподарських угідь.

3. ПЛАНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ

Функціональне зонування

3.1. Територія сільського населеного пункту в залежності від функціонального призначення ділиться на сільбищну і виробничу зони. При формуванні функціональних зон сільського поселення необхідно керуватись основними положеннями Державного земельного і Містобудівного кадастрів населених пунктів.

Сільбищна зона включає громадський центр, територію житлової забудови, вулиці, бульвари, проїзди, майданчики для стоянки автомобілів, парки, сквери, водоймища.

Виробнича зона включає ділянки підприємств для виробництва і переробки сільськогосподарської та іншої продукції, ремонту, технічного обслуговування і зберігання сільськогосподарської техніки і автотранспорту, комунально-складські та інші об'єкти, дороги, проїзди і майданчики для стоянки автомобілів, інші території.

ПІМІТКИ:

1. У межах населеного пункту знаходяться виробничі і комунально-складські об'єкти, що віддалені від сільбищної зони на відстань, не більше 300 м. Генеральні плани на виробничі об'єкти, а також фермерські господарства, що розміщені поза межами населеного пункту, розробляються окремо.

2. До території сільського населеного пункту належать також присадибні землі, в тому числі землі фермерських і індивідуальних господарств, а також майданчики комунальних об'єктів, що знаходяться в межах населеного пункту.

3. На перехідний період територіальні резерви сільбищної та виробничої зон поселень намічаються виходячи з концепції зростання чисельності населення на перспективу при збереженні колективних (кооперативних) форм ведення господарства в галузях тваринництва.

3.2. При розвитку та реконструкції сільських населених пунктів належить передбачати:

- упорядкування функціонального зонування, що склалося, з метою поліпшення санітарно-гігієнічних умов;
- винесення сільськогосподарських підприємств з сільбищної зони (при відповідному обґрунтуванні за межі поселень);
- винесення транзитних автомобільних шляхів;
- заходи щодо захисту від затоплення, зсувів, селей, підтоплення підґрунтовими водами, тощо;
- упорядкування і благоустроїв мережі вулиць і проїздів з максимально можливим збереженням планувальної структури, що склалася;
- удосконалення забудови на основі збереження існуючих капітальних і придатних до тривалої експлуатації будинків і споруд, поступову заміну старого житлового фонду;
- забезпечення найсприятливіших умов для ведення всіх форм сільськогосподарської діяльності (включаючи оренду, фермерське, особисте підсобне та інші види господарювання) всіма жителями, зокрема тими, що проживають у безсадибних житлових будинках;
- поліпшення культурно-побутового обслуговування і завершення формування громадського центру поселення шляхом будівництва об'єктів, яких не вистачає;
- найбільш ефективне використання території населеного пункту за рахунок освоєння земель, непридатних для сільськогосподарського використання;
- здійснення заходів щодо інженерного обладнання, зовнішнього благоустрою і озеленення території.

3.3. Генеральні плани сільських поселень, фермерських господарств, проекти окремих виробничих, комунальних, транспортних, інженерних об'єктів і споруд слід розробляти на основі схеми генерального плану території сільської Ради. При удосконаленні планувальної структури та організації вуличної мережі сільських поселень належить керуватись діючими нормами.

3.4. Проектування самостійної мережі доріг для прогону особистої худоби, підвезення добрив і проїзду вантажного транспорту до ділянок сільбищної території сільських населених пунктів допускається з відповідним обґрунтуванням.

3.5. В умовах реконструкції сільських населених пунктів будівництво і капітальний ремонт житлових будинків, що знаходяться у межах нормативних санітарно-захисних зон, не допускається; існуючий житловий фонд передбачається до виносу на територію, що резервуються з цією метою.

СЕЛЬБИЩНА ЗОНА

Громадський центр

3.6. Громадський центр сільського населеного пункту є найважливішим структурним елементом, де концентруються органи управління, установи культурно-побутового призначення, упорядковується площа для проведення масових громадських заходів.

3.7. Виходячи з умов сприятливого сприймання забудови громадського центру сільського населеного пункту (висота 1-2 поверхи) і оптимального співвідношення між висотою будинків і довжиною площі 1:6 - 1:8 відкритий простір повинен бути в межах

0,15 га в малих населених пунктах і 0,5-0,6 га у великих.

3.8. Розміри вільної площі з твердим покриттям для проведення масових громадських заходів повинні складати 700-750 кв.м на 1000 жителів.

3.9. Територію громадського центру необхідно зонувати в залежності від функціонального призначення установ і підприємств, які розміщуються.

3.10. У значному населеному пункті, в громадському центрі якого розташовані будівлі культурно-побутових установ, що мають не тільки внутрішньоселищне, але й міжселищне значення, установи повсякденного обслуговування розміщуються у підцентрах на шляху пішохідного руху до виробничої зони і громадського центру. При цьому обов'язкове дотримання нормативних радіусів обслуговування.

3.11. Важливим елементом реконструкції громадського центру сільського населеного пункту є архітектурно-планувальні заходи щодо охорони і використання пам'яток архітектури, історії і культури, які передбачають створення необхідних умов для їх сприйняття.

Житлова забудова

3.12. Забудова території для заселення сільських населених пунктів може здійснюватись садибними та безсадибними будинками різних типів.

Будівництво секційних житлових будинків передбачається за умов відповідного обґрунтування, але, як правило, не вище 4-х поверхів.

Тип, кількість поверхів та довжина будинків визначаються згідно з містобудівною документацією.

3.13. Розміри присадибних земельних ділянок у сільських населених пунктах приймаються згідно з діючим земельним законодавством України та завданням на проектування, з урахуванням регіональних правил забудови населених пунктів.

Для підвищення компактності забудови частина виділеного громадянам земельного наділу може бути винесена за межі сільбищної території.

В умовах сформованої забудови присадибна ділянка навколо будинку повинна зберігатися в існуючих розмірах, якщо вона не перевищує норм, встановлених законодавством, й не перешкоджає вдосконаленню планувальної структури населеного пункту.

3.14. Для попереднього визначення потреби у сільбищній території сільського населеного пункту рекомендується прийняти такі показники на один будинок (квартиру), га, при забудові:

Будинками садибного типу з ділянками біля будинку (квартири) площею, кв.м	Га	
2500*	0,27-0,30	
2000	0,25-0,27	
1500	0,21-0,23	
1200	0,17-0,20	
1000	0,15-0,17	
800	0,13-0,15	
600	0,11-0,13	
400	0,08-0,11	
Секційними будинками з кількістю поверхів	без ділянок при квартирах	з приквартирними ділянками
2	0,04	0,05-0,07
3	0,03	0,04-0,06

Багатоквартирними 1-4-
поверховими будинками
щільної забудови

Га
0,03-0,06

3.15. При розміщенні будинків та споруд слід дотримуватись санітарних і протипожежних вимог. У випадку розходження вимог архітектурно-містобудівних, протипожежних та санітарно-захисних розривів приймається найбільший із них.

3.16. Житлові будинки слід розміщувати з відступом від червоної лінії селищних дорог та головних вулиць поселень не менше 6 м, а житлових вулиць та проїздів - не менше 3 м.

В умовах реконструкції населених пунктів допускається зменшувати відступ або зводити житлові будинки по червоній лінії, зважаючи на сформовану містобудівну ситуацію.

3.17. Розміщення господарських будівель перед лінією забудови не допускається.

Відстань від гаражу до сусідніх житлових будинків, територій шкіл та дошкільних заходів має бути не менше 10 м, до лікарняно-профілактичних закладів із стаціонарами - 25 м.

ПРИМІТКА. В умовах реконструкції допускається розміщувати господарські будівлі (за винятком приміщень для утримання худоби та птахів) по лінії забудови, якщо це викликано сталими національно-побутовими традиціями.

3.18. Для жителів багатоквартирних будинків з опаленням, колонками та кухонними плитами на твердому паливі слід передбачати приміщення для зберігання палива. Сараї проектується з розрахунку:

- при пічному опаленні - не менше 6 кв.м на одну квартиру;
- при центральному опаленні та наявності газових плит і колонок - з розрахунку 0,8 кв.м на одну людину, але не менше 4 кв.м на одну квартиру.

3.19. Господарські та побутові будівлі та споруди для мешканців багатоквартирних секційних будинків слід розміщувати на спеціально виділених ділянках та по можливості згруповувати. Розриви між групами господарських будівель слід приймати згідно протипожежних норм.

3.20. Санітарно-захисні розриви (м) між житловими будинками, сараями для худоби, кролів, нутрій та інших тварин, а також іншими господарсько-побутовими будівлями та спорудами слід приймати згідно положень ДБН [79-92](#)*.

3.21. Відстань від стін індивідуального будинку з вікнами житлових кімнат і кухонь, а також від головних входів в будинок (квартиру) до інших житлових будинків та господарських будівель має бути не менше 6 м.

-----

* Для ділянок більшої площі з розрахунку до розміру ділянки слід додавати 0,02-0,05 га.

3.22. Між довгими сторонами багатоквартирних житлових будинків заввишки 2-3 поверхи слід приймати відстань (містобудівні розриви) не менше 15 м, а висотою 4 поверхи - не менше 20 м; між довгими сторонами і торцями або між торцями цих же будинків з вікнами з житлових кімнат - за протипожежними нормами, але не менше 10 м. Містобудівні розриви можуть бути зменшені у межах 20% за умов дотримання норм інсоляції та освітленості, якщо виключається можливість проглядання житлових кімнат з вікна у вікно.

3.23. На території безсадибної забудови слід передбачити

майданчики: загального користування, дитячі, для занять фізкультурою, господарські та місця для відпочинку. Розміри майданчиків приймаються у відповідності з пп. 4.28 і 4.29, а відстань від них до житлових та громадських будівель слід приймати не менше наведених у табл. 3.1.

Таблиця 3.1
(рекомендована)

Призначення майданчиків	Відстань від май- данчиків до вікон житлових та гро- мадських будинків, м
Для ігор дітей	12
Для відпочинку дорослого населення	10
Для занять фізкультурою	10-40
Для господарських цілей та вигулу кімнатних тварин	20

ПРИМІТКА. Відстань від майданчиків для занять фізкультурою встановлюється в залежності від їхніх шумових характеристик; відстань від майданчиків для сушіння білизни не нормується; відстань від майданчиків для сміттєзбірників та інших господарських цілей до вікон житлових і громадських будівель, майданчиків для гри дітей, відпочинку дорослих та занять фізкультурою слід приймати не менше 20 м, а від майданчиків для господарських цілей до найбільш віддаленого входу в житловий будинок - не більше 100 м.

3.24. Будинки гуртожитків, як правило, слід розмішувати: для учнів середніх спеціальних і професійно-технічних учбових закладів - на земельних ділянках відповідних учбових закладів; для працівників сільського господарства, робітників та службовців - на відокремлених ділянках житлової території.

3.25. Норму площі земельної ділянки на одного проживаючого в гуртожитку слід приймати залежно від кількості проживаючих. При місткості гуртожитків 50, 100, 200 чол. площа ділянки має бути відповідно: 45, 35, 30 кв.м/люд., якщо інше не обумовлено завданням на проектування.

3.26. На земельних ділянках гуртожитків мають бути передбачені майданчики для відпочинку, ігор та занять фізкультурою, склад яких визначається завданням на проектування з урахуванням особливостей контингенту проживаючих.

Виробнича зона

3.27. Виробничі зони є невід'ємною складовою частиною сільських населених пунктів. Їх розташування та проектування здійснюється у відповідності з вимогами ДБН [360-92](#)*. Забудова і благоустрій виробничих зон здійснюється згідно з ДБН "Генеральні плани сільськогосподарських підприємств".

3.28. У виробничих зонах розміщуються агропромислові підпри-

емства і цехи, об'єкти виробничо-технічного обслуговування і будівництва, а також підприємства сільськогосподарських галузей.

3.29. При розробці документації з планування і забудови сільських населених пунктів склад, потужність і спеціалізація підприємств в межах виробничих зон належить погоджувати з державними і регіональними схемами розміщення і розвитку галузей агропромислового комплексу України і проектами розвитку території адміністративного району.

3.30. При проектуванні виробничих зон належить виходити з умов розміщення та їх розвитку на землях, найменш придатних для використання в сільському господарстві.

3.31. При проектуванні виробничих зон сільських населених пунктів віддається перевага розвитку діючих виробничих потужностей, їх розширенню, реконструкції і технічному переобладнанню за умови дотримання організаційно-господарських, санітарно-гігієнічних, зооветеринарних, протипожежних та інших вимог.

3.32. Виробничі зони повинні бути територіально компактними, їх планування повинно забезпечувати кооперацію розміщених виробництв, створення загальних систем інженерного забезпечення, транспортних комунікацій і об'єктів побутового обслуговування.

3.33. Розміри санітарних розривів між виробничими об'єктами і межею житлової забудови сільських поселень належить приймати відповідно до санітарних норм (СанПіН). Розміщення об'єктів в санітарно-захисних зонах належить здійснювати відповідно до санітарних і протипожежних вимог.

3.34. При розташуванні біля сельбищної зони підприємств, установ, складів та відкритих майданчиків, що не є вибухо- та пожежонебезпечними, не виділяють шкідливих речовин більш, ніж допускається нормативами, не створюють шуму та інших негативних впливів на навколишнє середовище, повинні бути встановлені санітарно-захисні зони за розміром не менше 50 м.

3.35. Об'єкти виробничого призначення належить розмішувати нижче за рельєфом і з підвітряної сторони відносно сельбищної зони населених пунктів.

4. ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ, ОЗЕЛЕНЕННЯ І БЛАГОУСТРІЙ

Територіальна організація рекреації

4.1. На території сільських Рад і сільських поселень необхідно передбачати систему озеленення територій та інших відкритих просторів, що можуть бути використані для тривалого і короткочасного відпочинку населення.

Зони тривалого відпочинку належить розмішувати за межами населених пунктів в найсприятливіших умовах.

4.2. Розміщення зон відпочинку сільського населення належить передбачати відповідно до порядку використання рекреаційних земель на ландшафтно-рекреаційних територіях населених пунктів (внутрішньоселищні), території сільських Рад і в системах розселення (міжселенні).

4.3. Розрахункова кількість одночасних відвідувачів території парків, лісопарків, лісів, зелених зон належить приймати не більше, чол/га:

для парків зон відпочинку	70
для лісопарків (лугопарків, гідропарків)	10
для лісів	1-3

ПРИМІТКА. При кількості одночасних відвідувачів 10-15 чол/га необхідно передбачати дорожньо-стежкову мережу для організації руху, а також ґрунтовозахисні насадження, при кількості одночасних відвідувачів 50 чол/га і більше - заходи щодо пере-

творення лісового ландшафту на парковий.

4.4. На територіях з високим ступенем збереження природних ландшафтів, що мають естетичну і пізнавальну цінність, належить створювати національні природні парки. Архітектурно-просторова організація національних природних парків повинна передбачати використання їх території з науковими, культурно-освітніми і рекреаційними цілями з виділенням заповідно-рекреаційної, заповідної, рекреаційної і господарської зон.

4.5. Розміщення зон масового короткочасного відпочинку належить передбачати з урахуванням пішохідної доступності. Розміри територій зон відпочинку належить приймати із розрахунку 500-1000 кв.м на одного відвідувача. Площу ділянки зони масового короткочасного відпочинку належить приймати не менше 50 га. Зони відпочинку належить розміщувати на відстані не менше 500 м від санаторіїв, таборів відпочинку школярів, дошкільних санаторно-оздоровчих установ, садівницьких товариств, автомобільних доріг спільної мережі і залізниці, а від будинків відпочинку - не менше 300 м.

4.6. Розміри території пляжів, що розміщуються в курортних зонах і зонах відпочинку, належить приймати на одного відвідувача не менше, кв.м:

морських	5
річкових і озерних	8
морських, річкових і озерних (для дітей)	4

Розміри річкових і озерних пляжів, що розміщуються на землях, придатних для сільськогосподарського використання, належить приймати із розрахунку 5 кв.м на одного відвідувача. Мінімальну протяжність берегової смуги пляжу на одного відвідувача належить приймати не менше, м:

для морських пляжів	0,2
річкових і озерних	0,25

Розраховувати кількість одночасних відвідувачів на пляжах належить з урахуванням коефіцієнтів одночасного завантаження пляжів:

санаторіїв	0,6-0,8
установ відпочинку і туризму	0,7-0,9
таборів відпочинку школярів	0,5-0,9
спільного користування для місцевого населення	0,2
тих, що відпочивають без путівок	0,5

4.7. Зона короткочасного відпочинку на території сільських населених пунктів включає території лісопарків, що прилягають до них, парків, скверів, бульварів.

Громадські центри сільських населених пунктів належить формувати у комплексі з зонами короткочасного відпочинку.

4.8. Парки культури та відпочинку формуються переважно у центральних селах сільських Рад і розраховуються на жителів даного села або групи сіл (за наявністю достатньої площі).

4.9. Найменша величина площі парку чи загальноселищного саду повинна складати 0,2 га (без фізкультурно-спортивних споруд), сквера-0,5 га. Під зелені насадження парку, саду чи скверу повинно відводитись не менше 70% території (без фізкультурно-спортивних споруд).

4.10. В умовах реконструкції сільських населених пунктів, завершення забудови і благоустрою їх громадських центрів необхідно передбачати улаштування окремих скверів або парку у складі культурного комплексу на території громадського центру.

Рекреаційне навантаження ландшафту зон короткочасного відпочинку належить приймати за табл.1, додаток 3.

Система озеленення поселень

4.11. Зелені насадження на території сільських Рад і населених пунктів підрозділяються на такі категорії:

- спільного користування (на території парку, скверу, бульварів);
- обмеженого користування (на територіях безсадибної житлової забудови, виробничої зони, ділянок установ громадського призначення, приквартирних і присадибних ділянок);
- спеціального призначення (санітарно-захисні, в тому числі шумо-, вітро-, і снігозахисні, протиерозійні, меліоративні).

4.12. Норма площі зелених насаджень спільного користування на одного сільського жителя складає, кв.м:

для північного і західного регіонів України	12
для Лісостепової зони	13
для Степової зони	14
для Південного берегу Криму	17*

ПРИМІТКИ:

1. Для сіл, що прилягають до лісових масивів, площу зелених насаджень спільного користування належить зменшувати до 5-6 кв.м на одного жителя.

2. При визначенні площі зелених насаджень спільного користування враховується тільки площа зелених насаджень парків і скверів; при цьому не враховуються величини площ дзеркала водоймищ, смуги пляжу, ділянок установ і підприємств обслуговування (крім зелених насаджень культурно-освітніх установ).

3. Площі зелених смуг на вулицях, проїздах і майданчиках до складу зелених насаджень спільного користування не включаються.

4.13. Відстань від будинків і споруд до дерев і чагарників належить приймати за табл. 4.1.

4.14. Бульвари слід передбачати поза транспортними магістралями у напрямку масових потоків пішохідного руху. Ширина бульварів з однією повздовжньою пішохідною доріжкою приймається не менше 10 м. Зелені насадження на вулицях, дорогах і майданах населених пунктів повинні забезпечувати захист населення від шуму, пилу, вітрів, відпрацьованих автомобільних газів та надмірної інсоляції, а також безпеку руху транспорту і пішохідів.

Таблиця 4.1

Споруди	Відстань до осі, м	
	стовбура	чагарника
	дерев	
Від зовнішніх стін будівель та споруд,		
меж сусідніх ділянок	5,0	1,5
Від краю тротуарів і садових доріжок	0,7	0,5
Від бровки земляного полотна доріг	5,0	4,0
Від щогол і опор освітлювальної мережі	4,0	-
Від підшви схилів, терас та ін.	1,0	0,5
Від підшви або внутрішньої грані підпірних стінок	3,0	1,0

Від підземних мереж:		
газопроводу, каналізації	1,5	-
теплопроводів (від стінок каналу) і трубопроводів теплових мереж з безканальною прокладкою	2,0	1,0
водопроводів, дренажів	2,0	-
силових кабелів і кабелів зв'язку	2,0	0,7

* Містобудівне районування слід приймати у відповідності з ДБН [360-92](#)*.

ПРИМІТКА. Наведені нормативи стосуються дерев з діаметром кро-ни не більше 5 м і повинні бути відповідно збільшені для дерев з кроною більшого діаметра, при цьому дерева не повинні зава-жати проїзду і роботі пожежних автомобілів.

4.15. Для озеленення вулиць вживаються такі способи посадок:

- однорядкова посадка дерев в ямках на тротуарі (через неможливість влаштування газонових смуг на вузькому тротуарі або при наявності підземних комунікацій під газонною смугою);
- рядкова посадка дерев на газонових смугах уздовж про-їзної частини вулиць з чергуванням чагарників;
- бульвари з рядковою посадкою дерев і чагарників;
- ділянки і смуги газонів, квітників, окремих груп дерев і чагарників.

4.16. Озеленення майданів здійснюється у вигляді газонів, сумісних рядкових посадок дерев з груповими або рядковими по-садками чагарників. Відстань між осями стовбурів дерев з ряд-ковою посадкою повинна бути не менше 5 м. При посадці саджан-ців дерев, що повільно ростуть, відстань між деревами може бути зменшена з урахуванням наступного розрідження.

4.17. Ширину смуг зелених насаджень належить приймати не менше вказаної у табл. 4.2.

Таблиця 4.2
(рекомендована)

С м у г и	Наймен- ша шири- на смуги, м
Газон з рядковою посадкою дерев або дерев в одному рядку з чагарниками	
однорядкова посадка	2,0
дворядкова посадка	5,0
Газон з однорядковою посадкою чагарників	
високих (більше 1,8)	1,2
середнього розміру (від 1,2	

до 1,8м)	1,0
низьких (до 1,2 м)	0,8
Газон з груповою або куртиноювою посадкою дерев	4,5
Газон з груповою або куртиноювою посадкою чагарників	3,0
Газон	1,0

4.18. На території санітарно-захисної зони завширшки 100 м і більше з боку сельбищної території належить передбачати смугу деревно-чагарникових насаджень завширшки не менше 50 м, а з шириною зони до 100 м – не менше 20 м.

4.19. Вздовж межі території виробничої зони, а також для ізоляції окремих виробничих комплексів один від одного належить передбачати улаштування зелених смуг завширшки не менше 5 м.

4.20. Зелені насадження для захисту водозабірних споруд з підземних джерел необхідно розмішувати на межі першого поясу зони санітарної охорони на відстані не менше 30 м від підземного джерела і водозабірних споруд.

4.21. Шумозахисні зелені насадження слід передбачати у вигляді смуг як з боку джерела шуму, так і з боку об'єктів, що захищаються від шуму (у комплексі з іншими заходами).

Благоустрій сільських населених пунктів

4.22. Зовнішній благоустрій – це комплекс заходів з ландшафтної, артектурно-просторової та естетичної організації території населеного пункту, що забезпечують комфортні умови для праці, побуту й відпочинку жителів. Вони включають в себе вирішення та розміщення малих архітектурних форм, формування системи зелених насаджень (у тому числі декоративне озеленення й квіткове оформлення, геопластику рельєфу – брукування майданів і майданчиків, улаштування підпірних стінок, сходів, пандусів, створення штучного рельєфу) та ін.

4.23. Розміщення всіх елементів візуально-просторової інформації повинно бути підпорядковане об'ємно-просторовому вирішенню забудови з урахуванням масштабності й архітектурно-художньої композиції та здійснюватися за межами червоних ліній або бокової видимості вулиці. Перед фасадами стендів улаштовується оглядовий майданчик завширшки до 5 м.

4.24. Місця відпочинку для відвідувачів громадських закладів передбачаються на рекреаційних майданчиках перед входами в будівлю або у сквері, що розміщується в межах головної площі. Орієнтовний розмір майданчиків відпочинку – 30-50 кв.м.

4.25. Загальна площа брукування (плити, асфальт) у громадському центрі не повинна перевищувати 1,1 кв.м на одного жителя, включаючи розподільні майданчики із твердим покриттям перед входами до громадських будівель і виходами з них. Ці майданчики влаштовуються з розрахунку 0,15-0,3 кв.м на одного відвідувача.

4.26. Господарські подвір'я передбачені при Будинку культури (клубі), торговому комплексі, готелі, школі, комбінаті побутового обслуговування, гуртожитку. На них улаштовуються спеціальні майданчики з контейнерами для сміття і навісом від дощу. Господарські подвір'я повинні мати тверде покриття з мінімальним ухилом 4-5% для скиду води та розворотний майданчик для транспорту.

4.27. Зовнішній благоустрій ділянок садибної забудови включає у себе влаштування огорож, проїздів, доріжок, майданчиків

відпочинку, дитячих і господарських майданчиків, декоративне озеленення та квіткове оформлення. Воно здійснюється господарями садиб у відповідності із загальними архітектурно-планувальними й санітарно-гігієнічними вимогами.

4.28. Майданчики для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку проектується із розрахунку 0,5-0,6 кв.м на одного жителя.

Майданчики для активного відпочинку дітей середнього та старшого шкільного віку проектується із розрахунку не менше 0,8-1,2 кв.м на одного жителя.

Розміри майданчиків для відпочинку дорослих і для настільних ігор приймаються із розрахунку не менше 0,05 кв.м на одного жителя, але всього не більше 100 кв.м. Вони обладнуються лавками, столами, альтанками, перголами, світильниками, урнами.

4.29. У внутрішньоквартальному просторі секційної житлової забудови слід влаштовувати господарські майданчики різного призначення не далі ніж за 100 м від найвіддаленішого входу до житлового будинку. До майданчиків для сміттєзбірників передбачають під'їзди завширшки 3-5 м з розворотним майданчиком для транспорту. Розмір господарських майданчиків різного призначення приймають (в кв.м на 1000 жителів) не менше:

- 30 для сміттєзбірників або у межах 15-20 кв.м;
- 100 для чищення меблів, одягу, килимів та ін., або в межах 10-20 кв.м;
- 150 для сушіння білизни, або в межах 20-80 кв.м.

Допускається суміщення майданчиків для чищення одягу й килимів з майданчиками для сміттєзбірників.

Майданчики повинні мати тверде покриття. Майданчики для відпочинку і для заняття спортом не допускається розмішувати поряд із господарськими.

4.30. При в'їзді в сільський населений пункт встановлюється дорожній знак із назвою цього населеного пункту.

В'їзний знак встановлюється на відстані не менше 3 м від краю обочини дороги на розширенні або за кюветом на придорожній смузі. При установці декоративного знаку влаштовується майданчик розміром 10 x 15 кв.м із плиточним брукуванням, лавками та квітником.

На підходах до майданчика влаштовуються перехідно-швидкісні смуги для розгону й гальмування автотранспорту, а також спеціальний майданчик для короточасної зупинки транспорту.

4.31. На автобусних зупинках у сільських населених пунктах споруджуються автопавільйони напівзакритого типу з майданчиком для відпочинку площею не менше 30-40 кв.м, на якому розміщуються 2-3 лавки, урна для сміття, декоративна ваза, криниця або фонтанчик для пиття.

Якщо автобусна зупинка розташована за межами населеного пункту, то її обладнують надвірним туалетом, який розміщують із підвітряного боку не ближче 15 м від автопавільйону та відокремлюють від нього смугою зелених насаджень.

4.32. Для попередження раптового виходу дітей на проїзну частину вулиць перед ділянками дитячих закладів слід передбачати огорожі заввишки до 1м. Конструкція огорожі приймається відповідно з ГОСТ (на проектування огорож).

4.33. Велодоріжки з покриттям тротуарного типу передбачаються для одностороннього руху зі смугами зелених насаджень або смугами безпеки завширшки не менше 0,8 м.

4.34. Під'їзди до будинків проектується завширшки не менше 3,5 м. Звичайно вони суміщуються із тротуарами.

Біля торгових і побутових будівель повинні влаштовуватись майданчики розміром не менше 12 x 5,5 м.

4.35. Водорозбірні колонки і криниці розміщуються вздовж житлових вулиць через кожні 200 м із відступом від червоної лінії на 2,5-3 м на майданчиках розміром 2,5 x 3 м із твердим покриттям та ухилом не більше 4-5%.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ КУЛЬТУРНО-ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ, РОЗМІЩЕННЯ ТА РОЗРАХУНОК МІСТКОСТІ ЗАКЛАДІВ

Організація мереж культурно-побутового обслуговування

5.1. Система культурно-побутового обслуговування сільського населення здійснюється на міжселенній основі і повинна забезпечувати необхідний комплекс послуг мешканцям усіх населених пунктів, незалежно від їх розміру, та сприяти скороченню часу, необхідного для одержання послуг і придбання товарів. Заклади та підприємства обслуговування об'єднуються за галузевою ознакою у територіальні мережі:

- дитячих дошкільних закладів, загальноосвітніх шкіл;
- лікувально-профілактичних закладів;
- закладів культури, мистецтва та спорту;
- підприємств торгівлі, громадського харчування, побутового та комунального обслуговування;
- органів управління та підприємств зв'язку.

5.2. Система культурно-побутового обслуговування населення формується у межах сільського адміністративного району з урахуванням диференціації населених пунктів за людністю, характером розміщення та функціональним призначенням, що обумовлює склад заходів обслуговування.

Залежно від віддаленості населеного пункту від центру більш високого рангу структурний склад установ обслуговування може бути: скороченим (в межах пішохідної доступності), стандартним (при відстані 8-10 км) та розширеним (при відстані більш 10 км).

5.3. Мережа установ і підприємств кожного виду обслуговування розглядається як єдина просторово-територіальна структура, яка доповнюється пересувними засобами обслуговування.

Пересувні засоби обслуговування базуються при стаціонарних підприємствах і закладах відповідного призначення, які є для них опорними пунктами.

Тип, місткість закладів, потужність підприємств для кожного населеного пункту необхідно устатковувати залежно від особливостей розселення та наявності міжміських транспортних зв'язків, специфіки окремих видів обслуговування - можливостей надання послуг до місця проживання, на основі диференційованих розрахункових показників, наведених у відповідних розділах для кожного виду обслуговуючих підприємств та закладів.

Дошкільні заклади

5.5. Розрахунок мережі дитячих дошкільних закладів необхідно здійснювати для адміністративного району, групи сіл або населеного пункту, враховуючи варіанти організації обслуговування:

- один заклад на один населений пункт;
- один заклад на групу населених пунктів;
- кілька закладів у населеному пункті, на основі статистичних даних про кількість дітей дошкільного віку по групах:
  - до 3 років;
  - від 3 до 5 років;
  - 6 років.

Допускається розрахунок мережі на підставі середніх для даної області показників кількості дітей дошкільного віку на 1000 жителів.

5.6. Дошкільні заходи необхідно розмішувати у кожному сільському населеному пункті, де є 12 і більше дітей дошкільного віку. Для обслуговування сіл з меншою кількістю дітей передбачаються місця в дитячих яслах-садках в найближчих, більш великих селах, і організовується підвіз дітей спеціальним тран-

спортом.

Пішохідно-транспортна доступність закладів не повинна перевищувати 15 хвилин.

5.7. Місткість ясел-садків встановлюється із розрахунку не менше 65 місць на 100 дітей дошкільного віку при навчанні в школі з 6-річного віку, не менше 75 місць при навчанні з 7-річного віку. Загальна кількість сезонних місць приймається за необхідністю. У яслах-садках на одну-дві, чотири групи вона не повинна перевищувати 100%, а на 5 і більше груп – 75% від загальної кількості стаціонарних місць.

Збільшення місткості на літній період здійснюється за рахунок літніх павільйонів.

5.8. У сільській місцевості застосовуються дитячі ясла-садки на 1-6 (основні типи) 8,10,12 і 14 груп (без урахування збільшення місткості на літній період). Вікові групи дітей в дитячих дошкільних закладах визначаються за додатком 1 ДБН-364-92.

У малих селах рекомендується застосовувати кооперовані заклади, які включають дитячі ясла-садки з кількістю не менше 8 місць, початкові школи та житло для персоналу.

Ясла-садки припускається кооперувати з однокомплектними загальноосвітніми школами.

5.9. На території дошкільного закладу з житлом для персоналу також слід передбачати присадибну ділянку, відокремлену від інших зон території закладу живоplotом. Площа ділянки приймається у відповідності з нормами для житлової садибної забудови. Допускається зміна площі у відповідності з місцевими умовами.

5.10. При розміщенні будівель на ділянці та їх орієнтації необхідно дотримуватись санітарних норм по інсоляції, освітленню та захисту від шуму приміщень і території. Відстань від будівель дитячих дошкільних закладів до червоної лінії і до стін житлового будинку з вікнами повинно бути не менше 25 м, а до глухої стіни – не менше 15 м, при цьому відстань від ділянки закладу повинна бути відповідно 10 і 5 м.

Виходячи з містобудівних потреб (в умовах реконструкції), за узгодженням з місцевими установами санітарного нагляду та державтоінспекції, допускається відстань від будівель ясел-садків до червоної лінії зменшувати до 10 м, передбачаючи зелену захисну смугу завширшки не менше 6 м.

5.11. Площа земельних ділянок приймається із розрахунку на одне місце (при максимальній місткості) не менше: в яслах-садках на 1-2 групи – 45 кв.м, на 3-5 груп – 40 кв.м, на 6 і більше груп – 35 кв.м, але не менше ніж 0,2 га.

У дошкільних закладах із збільшенням місткості на літній період площу ділянок слід приймати виходячи з максимальної місткості.

Площу земельних ділянок допускається зменшувати (але не більше ніж на 25%) в умовах реконструкції, а при розміщенні їх на території з ухилом понад 20% – не більше ніж на 15%.

Площа ділянки при об'єднанні ясел-садка з початковою школою визначається, як сума площ ділянок для кожного закладу.

У цих випадках на ділянці повинні бути виділені зони: для дітей дошкільного віку, школярів, загального користування і господарський двір.

Загальноосвітні школи

5.12. Розміщення загальноосвітніх шкіл у сільській місцевості ґрунтується на міжселищній організації шкільної мережі, сформованої в межах адміністративного району. Мережа вирішується з урахуванням формування єдиної взаємопов'язаної системи, яка включає мікрорайони обслуговування старшими, основними та початковими школами.

5.13. При формуванні мікрорайонів обслуговування школами не-

обхідно враховувати:

- місцеві особливості структури розселення;
- роль населених пунктів у міжселищній системі обслуговування;
- структуру існуючої шкільної мережі та їх перспективну зміну;
- оптимізацію шкільної мережі на основі застосування нових типів і раціонального використання існуючого капітального фонду шкільних будівель;
- можливість максимального наближення шкіл до місця проживання населення, яке вони обслуговують;
- умови доступності і наявності транспортних зв'язків між населеними пунктами.

5.14. Розрахунок мережі слід проводити на основі статистичних даних про кількість дітей дошкільного віку у I-IV; V-IX; X-XI класах, а також дошкільного віку (до 5 років) з урахуванням тенденції зміни чисельності на розрахункову перспективу.

5.15. Пішохідно-транспортна доступність будівлі школи не повинна перевищувати 20 хв.; для учнів, які проживають у віддалених селах, або якщо неможлива організація щоденного підвозу, передбачаються пришкільні інтернати.

5.16. Кількість учнівських місць в загальноосвітніх школах

приймається з розрахунку охоплення 100% дітей до 15 років загальною освітою. Процент охоплення старшого шкільного віку

(15-16 років) допускається коригувати у відповідності з конкретними господарськими потребами регіону (але приймати не менше ніж 50%).

5.17. Основними типами сільських шкіл є школи з наповненням класів 30, 24, 18, 12 учнів і організаційно-педагогічною структурою відповідно 2:2:2, 1:1:1 (старші школи), 1:1:0 (основні школи) та 1:0:0 (початкові школи).

При виборі типу шкільних будівель слід приймати до уваги необхідність максимального наближення проектної місткості будівель з урахуванням загальної кількості учнів (у тому числі, при необхідності із тяжіючих сіл), кількості класів та їх наповнення.

5.18. Доцільно укріпляти шкільні заклади шляхом блокування чи кооперування їх з:

- яслами-садками;
- музичними школами;
- художніми школами;
- школами мистецтв;

---

* При навчанні в школі з 6-річного віку.

** Перша цифра означає кількість комплектів у I-IV, друга - у V-IX і третя - у X-XI класах.

- дитячими спортивними комплексами;
- дитячими центрами дозвілля;
- сільськими професійно-технічними училищами та технікумами.

5.19. Загальноосвітні школи-інтернати, а також ліцеї, гімназії, оздоровчі, санаторно-лісові, спеціалізовані школи та школи-інтернати для поглибленої підготовки дітей у різних галузях знань та мистецтва, школи для дітей, які мають фізичні та розумові вади, проектується за спеціальним завданням з урахуванням вимог, викладених у цьому розділі.

5.20. При розміщенні будівель на ділянці та їх орієнтуванні необхідно дотримуватись санітарних норм по інсоляції, освіт-

ленню та захисту від шуму приміщень і території. Будівлі шкіл розміщуються на земельних ділянках з відступом від червоної лінії на відстані не менше 25 м. При розміщенні шкільної будівлі в громадському центрі села цю відстань допускається зменшувати до 10 м, виходячи з містобудівних потреб, за погодженням з місцевими установами санітарного нагляду та державтоінспекції. Відстань від межі земельної ділянки до житлової забудови приймається не менше 10 м, від навчальних будівель до житлових та громадських – за нормами інсоляції та освітленості.

5.21. Площа земельної ділянки приймається в залежності від місткості школи з розрахунку на 1 учня (табл. 5.1).

5.22. Фізкультурно-спортивна зона школи може бути об'єднана з фізкультурно-оздоровчим комплексом сільського населеного пункту.

Земельна ділянка школи, що входить до складу кооперованого закладу, повинна мати планувальну зону школи і зону загального користування з іншими закладами (господарський двір, господарські будівлі). Склад і площа зон обумовлюється завданням на проектування.

Професійні навчальні заклади

5.23. Основними типами закладів, призначених для трудового навчання та професійної орієнтації учнів VIII-XI класів сільських середніх загальноосвітніх шкіл є сільські міжшкільні навчально-виробничі комбінати та міжшкільні навчально-виробни-

чі майстерні. Професійне навчання здійснюється у професійно-технічних училищах, технікумах та курсовій мережі на виробництві.

Таблиця 5.1
(рекомендована)

Тип школи	Кількість учнів		Розрахунок площа на 1 учня не менше, кв.м
	більше	до	
Початкова		72	35
Основна	72	162	86
	162	270	59
Старша	130	200	90
	200	400	65
	400	640	50
	640	800	37
	800	1280	27

Примітки:

1. Склад і площі зон земельних ділянок загальноосвітніх шкіл наведені в ДБН 365-92*.

2. В умовах реконструкції площу земельних ділянок шкіл допу-

скається зменшувати не більше ніж на 20%.

3. При неможливості проведення навчально-дослідної роботи поза територією шкіл допускається збільшення площі земельних ділянок на 30%.

4. При розміщенні інтернату (спального корпусу) на земельній ділянці школи площу земельної ділянки слід збільшити не менше ніж на 0,2 га.

5.24. Міскість сільських міжшкільних навчально-виробничих комбінатів і майстерень встановлюється в залежності від демографічної структури населення і приймається відповідно 2, 4, 6, 8 та 1, 2, 3, 4 групи учнів VIII-XI класів, які обслуговуються сільськими загальноосвітніми школами в день. Наповнення навчальної групи 20 учнів.

5.25. Сільські міжшкільні навчально-виробничі комбінати на 2, 4, 6 і 8 учнівських груп слід розміщувати в кушових або районних центрах з населенням у зоні обслуговування відповідно до 6, 8, 13, 22 тис. чоловік. Сільські міжшкільні навчально-виробничі майстерні на 1, 2, 3, 4 учнівські групи слід розміщувати при середніх загальноосвітніх школах у сільських населених пунктах з розвинутим виробничим потенціалом та кушових центрах з населенням відповідно до 2, 4, 6, та 8 тис. чол. в зоні обслуговування. При розміщенні будівель сільських міжшкільних навчально-виробничих комбінатів необхідно враховувати можливість їх кооперування з сільськими училищами і технікумами відповідного профілю професійного навчання для спільного використання будівель і споруд.

Максимальна відстань до сільських міжшкільних навчально-виробничих комбінатів і майстерень не повинна перевищувати 30 хвилин транспортно-пішохідної доступності.

5.26. Площі земельних ділянок сільських міжшкільних навчально-виробничих комбінатів на 2, 4, 6 і 8 учнівських груп слід приймати відповідно не менше ніж 1,8, 2,0, 2,3 та 2,5 га.

На земельних ділянках необхідно передбачати такі зони: навчально-дослідну з ділянками польових та овочевих культур і теплицею, навчально-виробничу з навчальними гаражами і з навісами для сільськогосподарської техніки (при наявності відповідного профілю), пунктами технічного обслуговування, відпочинку та господарську зі складськими спорудами і гаражем. Ділянки середніх шкіл, при яких організуються міжшкільні навчально-виробничі майстерні, і середніх шкіл з трудовим сільськогосподарським навчанням учнів старших класів повинні бути збільшені за рахунок розширення навчально-дослідної зони (не менше ніж на 0,5 га), а також навчально-дослідної зони з навчальним гаражем, секційним навісом для сільськогосподарської техніки та пунктом технічного обслуговування (не менше ніж на 0,1 га).

При організації трактородрому або автодрому площі ділянок міжшкільного комбінату і майстерні слід збільшувати (не менше ніж на 1 га), при організації обох – на 2 га. Розміщувати їх слід на суміжній або окремій ділянці в межах нормативного розриву, що забезпечує шумозахист.

5.27. Мережа сільських професійно-технічних училищ і технікумів формується з розрахунком обслуговування групи адміністративних районів за галузевим принципом з урахуванням потреб і чисельності трудових ресурсів у сільській місцевості.

5.28. Основними типами сільських професійно-технічних училищ і технікумів є училища на 360, 540, 720 учнів, технікуми на 720, 960, 1440 учнів і навчально-виробничі об'єднання:

училища – сільгосппідприємства на 540, 720, 960 учнів
технікуми – сільгосппідприємства на 960, 1440 учнів

Наповнення навчальної групи – 30 учнів.

5.29. Сільські професійно-технічні училища і технікуми слід розміщувати при навчальних господарствах у сільських населених пунктах з розвинутим виробничим потенціалом, кушових і район-

них центрах, а навчально-виробничі об'єднання (училища-сільгосппідприємства і технікуми сільгосппідприємства) - в центральних селах сільськогосподарських підприємств за узгодженням з органами народної освіти і місцевою адміністрацією.

5.30. Будівлі сільських міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, професійно-технічних училищ, технікумів і навчальні корпуси навчально-виробничих об'єднань розміщуються на відокремлених ділянках з відступом від червоної лінії не менше ніж на 15 м, а від краю проїжджої частини селищних доріг і головних вулиць поселень - не менше 50 м. При розміщенні будівель на ділянці та їх орієнтуванні необхідно дотримуватись санітарних норм по інсоляції, освітленню та захисту від шуму приміщень і території.

5.31. В сільських училищах і технікумах, що розміщуються в одному населеному пункті на суміжних ділянках, слід створювати єдині спортивні, спеціалізовані навчально-виробничі, житлові та господарські зони.

5.32. Площу земельних ділянок сільськогосподарських професійно-технічних училищ і технікумів на 360, 540, 720, 960, 1440 учнів слід приймати відповідно з розрахунку не менше 75, 60, 50, 40, 32 кв.м на одного учня.

Площу земельних ділянок в залежності від місцевих умов допускається збільшувати, але не більше ніж на 50%. Площі земельних ділянок господарств, полігонів, автотрактородромів, навчально-виробничих ветеринарних клінік не входять у загальну норму земельних ділянок навчальних закладів і визначаються спеціальним завданням. Полігони, авторотрактородроми та ветеринарні клініки слід розміщувати поза сільбищною територією в межах нормативного розриву, що забезпечує шумозахист та відповідає санітарним вимогам.

5.33. В навчально-виробничих об'єднаннях слід створювати єдину систему культурно-побутового обслуговування учнів і населення в межах землекористування сільськогосподарського підприємства. Споруди культурно-побутового обслуговування учнів допускається розміщувати у складі громадського центру центрального села сільськогосподарського підприємства за принципом блокування та кооперування з культурно-просвітницькими закладами та спорткомплексами.

Позашкільні заклади

5.34. Основними типами позашкільних закладів в сільських поселеннях, призначених для розвитку і виховання дітей у вільний від занять в загальноосвітній школі час, є: музичні, художні школи, школи мистецтв, дитячі спортивні комплекси, дитячі центри дозвілля.

5.35. Мережа позашкільних закладів формується на міжселенній основі в межах адміністративного району з урахуванням розвитку транспортних зв'язків між населеними пунктами і мережею загальноосвітніх шкіл.

Радіус обслуговування позашкільними закладами має бути не більше 30-хвилинної транспортно-пішохідної доступності.

5.36. Кількість учнів у сільських позашкільних закладах залежить від кількості учнів в загальноосвітніх школах, яку вони обслуговують:

- музичні школи - 15-20% кількості учнів
- художні школи - 5-10%
- школи мистецтв - 20-30%
- дитячі спортивні комплекси - 25-30%
- дитячі центри дозвілля - 35-40%

5.37. Позашкільні заклади слід передбачати при такій кількості учнів:

- дитячі музичні та художні школи - не менше 90
- дитячі школи мистецтв - не менше 120

- дитячі центри дозвілля - не менше 150

Дитячі центри дозвілля слід розмішувати в районних або куштових центрах, в значних селах.

5.38. При розміщенні будівель позашкільних закладів слід приймати до уваги можливість, де це доцільно, їх блокування чи кооперування з загальноосвітніми школами або клубами (будинками культури).

5.39. Вимоги до розмірів земельних ділянок і розташування будинків відносно червоної лінії і житлової забудови відповідають вимогам до будівель загальноосвітніх шкіл з урахуванням потреб шумозахисту (для будівель музичних шкіл та відділень шкіл мистецтв), інсоляції та освітлення приміщень.

Ділянки позашкільних закладів упорядковуються і озеленяються. На них передбачаються зони відпочинку (тихого, рухливого), проїзди і проходи, майданчики технічного і господарського призначення.

Лікувально-профілактичні заклади, установи відпочинку

5.40. Медичне обслуговування сільського населення здійснюється мережею медичних закладів, основною ланкою якої є центральна районна лікарня з поліклінікою та санітарно-епідеміологічною станцією. Крім того, сільські мешканці одержують медичну допомогу в обласних лікарнях з консультаційними поліклініками, а також у спеціалізованих міських лікарнях і диспансерах.

5.41. Мережа лікувально-профілактичних закладів у сільській місцевості формується у межах адміністративного району на міжселенній основі. До неї входять центральна районна лікарня, районні та дільничі лікарні, лікарські амбулаторії, а також фельдшерсько-акушерські та фельдшерські пункти, центральні районні аптеки, госпрозрахункові аптеки загального типу, аптечні кіоски та аптечні пункти I та II груп, профілакторії та санаторії.

5.42. Місткість лікарень, лікарських амбулаторій та інших закладів, розміри їх земельних ділянок приймаються відповідно до нормативів, наведених в табл. 5.2.

Таблиця 5.2
(рекомендована)

Розмі- щення	Тип установи	Одиниця виміру	Розрахун- ковий по- казник	Розмір земельної ділянки
У районному центрі	Центральна районна лікарня Стационар	Ліжок на 1000 чол.	9-10	100-125 кв.м на одне ліжко
	Поліклініка	Відві- дувань у зміну на 1000 чол.	24	0,5 га на об'єкт
	Районна санітарно- епідеміологічна станція	Об'єкт	За завданням	
	Станція швидкої допомоги	Машин на 1000 чол.	0,1	0,07 га на 1 машину

	Центральна районна аптека	Об'єкт	-	0,05 га на об'єкт
	Будинок-інтернат для престарілих	Об'єкт	За завданням	200 кв.м на 1 місце
	Будинок-інтернат для інвалідів	Об'єкт	За завданням	200 кв.м на 1 місце

Продовження таблиці 5.2

Розмі- щення	Тип установи	Одиниця виміру	Розрахун- ковий по- казник	Розмір земельної ділянки
		Ліжок на 1000 чол., відвіду- вань у зміну на 1000 чол.на- селення що об- слуго- вується	5-8	100-300 кв.м на лішко
У кущовому (місцево- му) центрі	Аптека (категорія V)	Об'єкт	-	0,05 га на об'єкт
	Будинок-інтернат для престарілих	Об'єкт	За завданням	200 кв.м на 1 місце
	Будинок-інтернат для інвалідів	Об'єкт	За завданням	200 кв.м на 1 місце
У центрі первинної системи розселення	Лікарська амбулаторія	Відві- дувань у зміну на 1000 чол.	24	0,2-0,4 га на об'єкт
	Аптека (категорія V)	Об'єкт	-	0,05 га на об'єкт
	Будинок-інтернат для престарілих	Місць на 1000 чол.	2-4	210 кв.м на 1 місце
У селах з розвинутим виробничим потенціалом	Фельдшерсько-аку- шерський пункт	Об'єкт	Один на село	0,05 га на об'єкт
	Аптечний пункт (група 1)	Об'єкт	Один на село	-
	Будинок-інтернат для престарілих	Місць на 1000 чол.	3-5	230 кв.м на 1 місце
У селах допоміжно-	Фельдшерсько-ме- дичний пункт	Об'єкт	Один на село	0,05 га на об'єкт

го призна- чення	Аптечний кіоск	Об'єкт	Один на село	-
	Будинок-інтернат для престарілих	Місць на 1000 чол.	3-5	250 кв.м на 1 місце
На курор- тах та ре- креаційних зонах	Будинок відпочин- ку, профілакторій	Об'єкт	За завданням	130-150 кв.м на місце

Примітка: Розрахунковий норматив стаціонарного обслуговування ліжками у лікарнях зменшено на 14-15 ліжок, які припадають на олбласні, міські спеціалізовані лікарні та міжрайонні диспансери.

5.43. Мережа стаціонарних закладів для престарілих формується у межах адміністративного району і пов'язана з мережею медичних, культурно-побутових та інших обслуговуючих установ.

До стаціонарних установ для престарілих належать: будинки-інтернати загального типу, будинки-інтернати для інвалідів, будинки для престарілих квартирної типу з елементами громадського обслуговування (первинним, обмеженим та розвинутим рівнем обслуговування), а також будинки-інтернати квартирної типу з покімнатним заселенням (без елементів обслуговування).

5.44. Для розміщення установ охорони здоров'я та соціального забезпечення вибираються ділянки, найсприятливіші за санітарно-гігієнічними умовами. При розміщенні будівель на ділянці та їх орієнтуванні необхідно дотримуватись санітарних норм по інсоляції, освітленню та захисту від шуму приміщень і території. Корпуси лікарень і будинків-інтернатів для престарілих та інвалідів слід розміщувати на відстані від селищних шляхів і вулиць, з відступом від червоних ліній не менше ніж на 30 м.

5.45. На земельній ділянці лікарні повинні бути виділені зони: лікувальних неінфекційних корпусів, лікувального інфекційного корпусу, поліклініки, садово-паркова, господарська. Між зонами передбачаються смуги зелених насаджень завширшки не менше 15 м.

В'їзди у зону лікувальних корпусів та господарську зону повинні бути роздільними.

5.46. Щільність забудови ділянок лікарень, будинків-інтернатів для престарілих та інвалідів приймається у межах 12-15%.

Площа під зеленими насадженнями повинна складати не менше 60% площі ділянки. Розміри садово-паркової зони лікарні,логового будинку та диспансеру зі стаціонарами приймається з розрахунку не менше 25 кв.м на кожне ліжко. Навколо радіологічного та інфекційного корпусів, а також уздовж розміщених на першому поверсі рентгенівських кабінетів слід передбачати висадження смуги зелених насаджень з важкопрохідного чагарника завширшки не менше 5 м.

Ділянки лікувально-профілактичних закладів з стаціонарами та санітарно-епідеміологічних установ огорожуються огорожею висотою не менше 1,6 м, для психіатричних лікарень - 2,5 м.

5.47. Перед головними входами в будинки лікарень, поліклінік або будинків-інтернатів слід передбачати упорядковані майданчики для відпочинку площею не менше 50 кв.м (з розрахунку 0,2 кв.м на одне ліжко або відвідування у зміну).

Біля в'їзду на територію лікарні, будинку-інтернату необхідно передбачати окремий майданчик для стоянки автотранспорту співробітників установ та відвідувачів на відстані не менше 100 м від палатних корпусів. Біля входів у роздаточні пункти молочних кухонь та дитячих поліклінік слід передбачати майданчики з легким покриттям для дитячих колясок з розрахунку 10

кв. м на 1000 реалізованих порцій на добу, але не менше ніж 20 кв.м.

5.48. Дитячі оздоровчі табори в сільській місцевості проєктуються місткістю не більше 400 місць.

Кількість місць у таборах визначається за місцевими умовами з розрахунку не менше 15 чол. на 1000 жителів за погодженням з органами народної освіти.

5.49. Площі ділянок оздоровчих таборів приймаються з розрахунку не менше 175 кв.м на одне місце.

У нормовану площу ділянки не входять водойми і пляжі, території, відведені для підсобного господарства табору та очисних споруд, а також непридатні для забудови і обладнання спортивних майданчиків (яри, обсипи, кар'єри, скельні та заболочені ділянки, смуги відводу під лінії електропередач).

5.50. При розташуванні оздоровчих таборів у гірських районних і курортних зонах, де є можливість використання парків, садів і лісопарків, площу ділянок табору припускається зменшувати, але не менше ніж до 100 кв.м на одне місце.

5.51. Дитячі оздоровчі табори слід розташовувати на спеціально відведених територіях (в лісних масивах, на берегах водойм), забезпечених водо- і електропостачанням з урахуванням наявності зручних транспортних зв'язків, сприятливого екологічного стану місцевості, можливостей відводу каналізаційних вод та обладнання очисних споруд.

Розташування таборів у місцях масового відпочинку та курортних зонах для дорослих можливе при погодженні з органами санітарно-епідеміологічної служби.

5.52. Дитячі оздоровчі табори слід розташовувати з навітряного боку відносно джерел шуму і забруднення атмосферного повітря та вище за течією ріки відносно джерел її забруднення.

Санітарні розриви від меж ділянки дитячого оздоровчого табору приймаються згідно з санітарно-гігієнічними нормами. При розміщенні будівель на ділянці необхідно дотримуватись санітарних норм по інсоляції, освітленню та захисту від шуму приміщень і території.

Ділянка табору повинна мати не менше двох в'їздів: головного і господарського.

5.53. Площу пляжу дитячого табору відпочинку слід визначати з розрахунку 4 кв.м на одне місце. Кількість місць на пляжі повинна складати 50% місткості табору. Душові сітки та туалети на пляжі слід передбачати з розрахунку: одна душова сітка на 40 місць та один унітаз на 75 місць.

Фізкультурно-оздоровчі та спортивні будинки і споруди

5.54. Фізкультурні і спортивні споруди є складовими елементами районних і сільських культурних і спортивно-оздоровчих комплексів.

До них належать:

- сільські стадіони з набором площинних спортивних споруд, у т.ч. футбольне поле розміром 100 x 69 м з біговою доріжкою завдовжки 400 м, або розміром 90 x 60 м чи 75 x 50 м з біговою доріжкою завдовжки 333,3 м, а також 60 x 40 м з біговою доріжкою завдовжки 250 м;
- спортивні зали універсального призначення розміром 38 x 18 м, 30 x 15 м, 24 x 12м;
- плавальні басейни:
  - відкриті - з ваннами розміром 50 і 25 м,
  - закриті - з ваннами 25 і 16,7 м;
- стрількові тири з довжиною вогневого рубежу 50 і 25м;
- водні станції і лижні бази у відповідних умовах.

5.55. Норми і розрахункові показники фізкультурних і спортивних споруд наведені в табл. 5.3.

Таблиця 5.3
(рекомендована)

			Розрахунковий		
			норматив на 1000		
			жителів		
Розміщення	Типи споруд	Одиниця	-----	Площа	
		виміру		ділянки, га	
			населення	лення	на об'єкт
			центру	в зоні	
			впливу		

Районний спортивний комплекс					

	Стадіон	га	0,9	0,1	-
Районний центр	-----				
	Спортивні	кв.м			
	зали	підлоги	60-100*	6-10	0,2

	Басейни:				
	відкритий	кв.м			
		водного			
		дзерка-	30-40	3-5	0,2
		ла			
	критий		20-40	2-3	0,2

Продовження таблиці 5.3

Розміщення	Типи споруд	Одиниця виміру	Розрахунковий норматив на 1000 жителів	Площа ділянки, га на об'єкт
			населення центру впливу	
Сільський спортивний комплекс				
Центр первинної системи розселення	Стадіон	га	0,5	0,1
				-
	Спортивний зал	кв.м підлоги	100-200**	60
				0,2
	Басейн: відкритий	кв.м водного дзеркала	70-100	10-20
				0,2
	критий		50-70***	10-20
				0,2

* Але не менше ніж 300 кв.м

** Для первинних систем розселення с сумарною кількістю мешканців до 3 тис.чол. передбачається один спортивний зал площею 300 кв.м

*** Для первинних систем розселення с сумарною кількістю мешканців до 3 тис.чол. передбачається один басейн площею 150 кв.м водного дзеркала

Примітка: Стрілкові тири, водні станції, велосипедні бази, криті басейни для дошкільнят проектується за окремим завданням при відповідному обґрунтуванні.

5.56. В сільському населеному пункті слід передбачати один спортивний зал при загальноосвітній школі, що обслуговує доросле населення і школярів.

Стадіон з площинними спортивними спорудами також варто суміщати із спортивними спорудами школи і розташовувати на суміжній зі школою ділянці. Склад фізкультурно-спортивних споруд, що розташовуються в сільських населених пунктах, наведений в табл. 5.4.

5.57. Майданчики і поля для спортивних ігор рекомендується розташовувати поздовжніми осями вздовж меридіану. Майданчики для городків орієнтуються з валом на північ.

Примітка. При розташуванні кількох майданчиків для одного виду спортивних ігор не більше 1/3 з них допускається розташовувати з широтною орієнтацією чи з відхиленням від меридіальної орієнтації.

Біля входів і виходів з трибун відкритих площинних споруд передбачаються розвантажувальні майданчики для глядачів з розрахунку 0,5 кв.м на одне місце;

біля входів і виходів із будівель спортивних споруд з місцями для глядачів - з розрахунку 0,3 кв.м на одне місце.

5.58. На ділянці відкритого басейну, крім ван і будівель з допоміжними приміщеннями, розташовуються майданчики для підготовчих занять з розрахунку 4,5 кв.м на кожного, хто одночасно займається.

Ванни відкритих басейнів доцільно розташовувати в місцях з можливістю достатньої інсоляції з відступом від червоної лінії на відстань не менше 15 м, а від межі житлової забудови - не менше 50 м.

Спортивні заклади слід розташовувати з відступом від червоної лінії вулиць на відстань не менше 6 м.

5.59. Загальна площа озеленення території площинних споруд

Таблиця 5.4
(рекомендована)

Найменування фізкультурно-спор- тивних споруд	Кількість споруд при чисельності насе- лення, яке обслуговується, чол.					
	до 500	500-1000	2000	3500	5000	6000
Спортивне ядро з бі- говою доріжкою 250 м	1	-	-	-	-	-
Спортивне ядро з бі- говою доріжкою 333,3 м	-	1	1	1	-	-
Спортивне ядро з бі- говою доріжкою 400 м	-	-	-	-	1	1
Футбольне поле	1	1	1	1	1	1
Майданчик для волейболу*	-	-	1	1	1	1
Майданчик для баскетболу*	1	1	1	1	1	1

Майданчик для бадмінтону	-	1	1	1	2	2
Майданчик для городків	-	-	-	-	1	1
Універсальний майданчик для спортивних ігор	1	1	1	1	1	1
Поле для хокею з шайбою (варіанти різноманітного використання влітку)	-	-	1	1	1	1
Майданчик для загальної фізичної підготовки	1	1	1	1	1	1
Майданчик для настільного тенісу	-	1	1	1	2	2
Загальна площа ділянки, га	1,5	2	2,3	2,5	3	3,2
* В населених пунктах з кількістю до 1000 чол. влаштовуються комбіновані майданчики для гри у волейбол і баскетбол.						

(враховуючи газонні покриття полів, вітро- і пилозахисні смуги зелених насаджень) повинна складати не менше 30, а відкритих басейнів - не менше 35% їх території.

Примітка. При розташуванні спортивних споруд в парках і садах рівень озеленення не нормується.

Культурно-освітні, видовищні та культові установи

5.60. Культурне обслуговування сільського населення здійснюється культурно-просвітніми закладами, що входять в районний культурний комплекс: районний Будинок культури, кінотеатр (відеотека), районна бібліотека, музей та інші заклади, що утворюють територіальні мережі.

5.61. Мережі культурно-просвітніх закладів формуються на міжсільбшній основі в межах адміністративних районів з урахуванням розвитку транспортних зв'язків між населеними пунктами. В селах-адміністративних центрах організуються сільські культурні комплекси, що поєднують всі культурно-просвітні заклади на їх території.

Примітка. При наявності на території сільського адміністративного району, крім районного центру, інших міст чи селищ міського типу, в них створюються кушові культурні комплекси.

5.62. Місткість культурно-просвітніх закладів приймається у відповідності з диференційованими розрахунковими показниками, наведеними в табл. 5.5.

Таблиця 5.5
(рекомендована)

Розміщення	Тип закладу	Одиниця виміру	Розрахунковий показник на 1000 чол.	Площа ділянки, га на об'єкт
Районний (кущовий) культурний комплекс				
У районному (кущовому) центрі				
Культурно-дозвільний комплекс (районний або кущовий Будинок культури)				1-2
при кількості жителів: до 2000		місць у залі для глядачів на 1000 чол.	180/410 (350)	
2001-5000		загальна кількість відвідувачів на 1000 чол.	150/410 (350) - 120/250 (210)	
5001-10000		1000 чол.	120/250 (210) - 100/210 (але не менше 500 місць у залі)	
	Кіно-театр	місць на 1000 чол.	20-30	0,3-0,4
	Відео-зал, відеотека	місць на 1000 чол.	10-15	За завданням
	Центральна районна бібліотека	тис. од. зберігання	5-6	0,15-0,2
	Музей краєзнавчого профілю	кв.м експозиційної площі	не менше 400	За завданням

Продовження таблиці 5.5

Розміщення	Тип закладу	Одиниця виміру	Розрахунковий показник на 1000 чол.	Площа ділянки, га на об'єкт
------------	-------------	----------------	-------------------------------------	-----------------------------

				ект
Культурно-дозвільний комплекс (сільський Будинок культури)				
В селах-адміністративних центрах при кількості жителів:		місць у залі для глядачів на 1000 чол.	260/375	
до 1000		-----		
1001-2000		загальна кількість відвідувачів на 1000 чол.	260/375-180/290	
2001-5000			180/290-120/190	
більше 5001			120/190 (але не менше 600 місць у залі)	
Філія районної бібліотеки				
	тис. од. зберігання	5-7		
Філія районного музею (музей історії села)				
	кв.м експозиц. площі	не менше 100 кв.м		За завданням
Відео-зал				
	місць на 1000 чол.	20-30		
Культурно-дозвільний комплекс (сільський клуб)				
В селах з розвинутим виробничим потенціалом при кількості жителів:		місць у залі для глядачів на 1000 чол.	390/640	
до 100*		-----		
100-500		загальна кількість відвідувачів на 1000 чол.	390/640-320/400	
501-1000			320/400-210/250	

Продовження таблиці 5.5

Розміщення	Тип закладу	Одиниця виміру	Розрахунковий показник на 1000 чол.	Площа ділянки, га на об'єкт
більше 1000			210/250 (але не більше 300/375)	
	Філія районної бібліотеки	тис. од. зберігання	6-7	
* Села з населенням менше 100 чол. повинні обслуговуватись пересувними закладами культури				

Примітки:

1. Філії районних бібліотек, а також музеїв, що розташовуються в селах, як правило, включають в склад клубних будинків.
2. На території сільських населених пунктів може бути розташовано кілька клубних (дозвільних) закладів.
3. Загальна місткість клубного закладу включає місткість глядачевого залу.
4. Відеозал приймається з розрахунку 30 місць, не менше 40 кв.м площі.

5.63. Основні об'єкти культурно-дозвільних комплексів - будинки культури і клуби належить розміщати в громадських центрах населених пунктів, де вони є ведучими елементами архітектурно-просторової композиції забудови.

На ділянках клубних будинків передбачаються зони відпочинку, літні споруди для клубної роботи, майданчики для спортивних ігор, дитячі майданчики, майданчики технічного обслуговування. В сільській місцевості південних областей України, а також населених пунктів, розташованих в рекреаційних зонах, на ділянках будинків культури і клубів можливе розташування літніх кіноконцертних майданчиків місткістю, що становить 100-150% місткості клубних залів.

5.64. Кіноконцертні танцювальні майданчики на клубних ділянках варто розташовувати так, щоб головне розповсюдження звуку було спрямоване в протилежний бік від вікон приміщень клубного будинку, призначених для тихих занять, і житлових будинків, що розташовуються на суміжних з клубною ділянках.

У випадках, коли клубний будинок розташований поруч з парком чи садом, літні споруди для клубної роботи і спортивні майданчики дозволяється розташовувати на території парку, відповідно зменшуючи площу клубної ділянки.

Перед входами в клубні будинки і кінотеатри варто організувати майданчики для накопичення відвідувачів з розрахунку 0,2 кв.м на одне місце в залі для глядачів; перед концертними майданчиками передбачаються майданчики з розрахунку 0,3 кв.м на одне місце.

5.65. До споруд культового призначення належать парафіяльні храми, молитовні доми, каплиці християнських конфесій, а також

об'єкти сокрального призначення (мечеті, синагоги, тощо) інших релігійних об'єднань.

Створення територіальної мережі культових установ здійснюється на парафіяльній основі і передбачає обслуговування населення групи сіл одним культовим заходом.

5.66. Розміщення і розрахунок місткості культових споруд визначаються під впливом кількох факторів: існування та чисельності релігійної громади; забезпечення умов постійної діяльності потрібного штату з представників духовенства; характеру релігійно-культурологічних та історичних традицій населеного пункту.

Прийняті рішення належить погоджувати у територіальних органах адміністративного управління відповідних конфесій.

5.67. Споруди культового призначення слід розташовувати на переважачих височинах у структурі поселень, які забезпечать їх розкриття з основних візуальних напрямків. Перевагу слід віддавати розташуванню будівель на території громадських центрів.

Ділянка повинна задовольняти потреби проведення літургічних дій за межами простору храму і забезпечувати розміщення віруючих із розрахунку 0,3 кв.м на 1 людину на момент пікового скупчення відвідувачів.

Підприємства роздрібної торгівлі

5.68. Торговельне обслуговування в сільській місцевості здійснюється торговельними підприємствами і складається із таких основних груп:

- підприємства комплексного характеру у складі кількох магазинів, а також об'єкти громадського харчування та побутового обслуговування (торговельні центри);
- універсальні, спеціалізовані магазини, а також підприємства торгівлі товарами повсякденного попиту (ТПП).

5.69. Мережа роздрібних торговельних підприємств формується з урахуванням часової доступності окремих підприємств і центрів різного функціонального призначення.

Підприємства безпосереднього обслуговування охоплюють населення, яке проживає в межах 25-30-хвилинної пішохідної доступності, на відстані близько 2 км.

Тимчасова доступність підприємств міжселенного обслуговування у місцевих куцових центрах обмежується 2-годинною транспортною доступністю, в адміністративному центрі - 1-годинною, в центральних селах - 30-хвилинною.

Районний комплекс торговельних підприємств надає повний асортимент товарів стандартного та нестандартного набору повсякденного періодичного й епізодичного попиту.

Сільські торговельні центри, розташовані в місцевих центрах, селах-адміністративних центрах, центральних селах забезпечують жителів товарами повсякденного та періодичного попиту скороченого асортименту.

Магазини, розташовані в селах з кількістю жителів більше 50 чел., забезпечують жителів товарами повсякденного попиту.

Населені пункти з населенням менше 50 чел. обслуговуються пересувними торговельними підприємствами (автолавками).

Мережа стаціонарних торговельних підприємств доповнюється дрібно-роздрібними (павільйони, кіоски, лотки).

5.70. Розрахунок місткості підприємств роздрібної торгівлі проводиться за диференційованими нормативними показниками у відповідності з основними принципами побудови мереж.

Потужність торговельних підприємств устанавлюється у відповідності з розрахунковими показниками, наведеними в табл. 5.6.

Таблиця 5.6

(рекомендована)

Розміщення	Тип підприємства	Один. виміру	Розрахунковий норматив на 1000 жителів		Розміри земельної ділянки в га
			для продовольчої групи	для групи промислових товарів	
	Загальний норматив		300		
	в тому числі:				

Продовження таблиці 5.6

Розміщення	Тип підприємства	Один. виміру	Розрахунковий норматив на 1000 жителів		Розміри земельної ділянки в га
			для продовольчої групи	для групи промислових товарів	
Районний центр	продовольчих товарів	кв.м	100		
	непродовольчих товарів	торг. площі		200	
	Спеціалізовані і універсальні підприємства торгівлі		за місцевими умовами		Розрахунок за табл.5.7
Місцевий (кущовий) центр	Торговий центр (тип IV)				0,4-0,6
	Магазин ТПП-150 кв.м				0,05-0,1
	Універсам 250 кв.м	кв.м			0,1-0,2
	Універсам 400 кв.м	торг. площі			0,1-0,3
	Універсам 650 кв.м				0,2-0,3
	Універсам 400 кв.м				0,1-0,3

з населен-					
ням:					
Більше					
9001			50	100	
9000-6001		кв.м	55	105	
6000-3501		торг.	60	120	
		площі			
3500-2001			65	130	
	Торговий				
	центр				
	(тип II;				
	III)				0,05
	Магазин				
	ТПП				0,05-0,1
	100 кв.м				
Села-адмі-	Магазин				
ністратив-	ТПП				0,05
ні центри	150 кв.м				

Продовження таблиці 5.6

Розміщення	Тип підприємства	Один. виміру	Розрахунковий норматив на 1000 жителів		Розміри земельної ділянки в га
			для продовольчої групи	для групи промислових товарів	
	Магазин прод.тов.				
	100 кв.м	кв.м			0,05-0,1
		торг.			
		площі			
	Магазин пром.тов.				
	150 кв.м				0,05-0,1
з населен-					
ням:					
3500-2001			85	160	
2000-1001			92	184	
1000-501			95	190	
Села з	Торговий				
розвинутим	центр				
виробничим	(тип I)				0,1-0,2
потенціалом	Магазин				
	ТПП				
	100 кв.м				0,05-0,5
	Магазин				
	ТПП				
	60 кв.м				0,05

з населен-						
ням:						
1000-501			100	200		
500-251			115	230		

Села допо-	Торговий					
міжного	центр					
призначен-	(тип ІА)					0,05
ня						
	Магазин					0,05
	ТПП					
	30 кв.м	кв.м				
з населен-		торг.				
ням:		площі				
200-101			90	180		
100-51			115	230		
менше 50			135	270		

Примітки:

1. Кількість ларків, кіосків, павільйонів та інших дрібнороз-дрібних підприємств визначається в залежності від місцевих умов. Їх торговельна площа при розрахунку та плануванні мережі не враховується.
2. Приватизовані та приватні заклади торговельного обслуговування під час розрахунку мережі не враховуються.
3. Розрахункові норми приймаються як мінімально необхідні і можуть бути збільшені з урахуванням соціально-економічних ви-мог.

При розрахунку потужності підприємств торгівлі, розташованих поблизу автошляхів, слід передбачати їх збільшення з метою об-слуговування транзитних пасажирів та населення, яке приїжджає у населений пункт на відпочинок, користуючись головними розра-хунковими нормативами, наведеними в табл.5.6, з введенням по-правочних коефіцієнтів 1,2 та 1,3.

Для підприємств торгівлі, розташованих в курортних зонах, передбачається розширення торговельної площі у літній період за рахунок сезонних підприємств: для курортів місцевого зна-чення - до 80%, державного значення - в 3 рази.

5.71. Головним типом сільських роздрібних торговельних під-приємств для безпосереднього обслуговування є магазин товарів повсякденного попиту, що розміщується у населених пунктах з чисельністю населення не менше 50 чол. В ньому в єдиному залі представлений асортимент продовольчих і непродовольчих товарів першої потреби.

Враховуючи специфіку сільського розселення, віддаленність від райцентрів, підприємства повсякденного торговельного об-слуговування можуть здійснювати торгівлю товарами складного асортименту за попередніми заявками магазину в оптовій ланці.

5.72. При вибіркового будівництві в населених пунктах торго-вельна площа магазинів "товари повсякденного попиту" повинна бути не менше 30 кв.м.

Для обслуговування населення значних населених пунктів го-ловним підприємством місцевого значення є універсам - магазин самообслуговування продовольчих та непродовольчих товарів з перевагою за структурою асортименту продовольчих товарів. Мі-німальна площа підприємства - 250 кв.м.

Спеціалізовані магазини продовольчого профілю (залежно від місцевих умов та організованих, як правило, на базі реконструкції та використання діючих) підрозділяються на магазини по продажу: хліба, молока та молочних виробів, риби, овочів, м'яса і м'ясопродуктів, комісійних магазинів по закупівлі сільгосппродуктів у населення. Мінімальна площа підприємства - 60 кв.м.

5.73. Головним типом магазину непродовольчого профілю є універсальний магазин "Універмаг" - підприємство з розширеним асортиментом непродовольчих товарів, що належить до підприємств міжселенного обслуговування та виконує обов'язки базового підприємства - розподільника. Мінімальна торговельна площа - 400 кв.м.

Спеціалізовані магазини непродовольчого профілю складаються з роздрібнених підприємств по продажу промислових товарів, культтоварів, книжок, меблів, товарів для дітей, магазинів по продажу технічно складних товарів, комісійних, магазинів будівельних матеріалів. У спеціалізованих магазинах, розташованих у міжгосподарських центрах, центральних садибах та найбільш значних селах, зосереджені товари періодичного попиту. Мінімальна торговельна площа - 90 кв.м.

5.74. Для реалізації продовольчих товарів, живої худоби й фуражу в населених пунктах - центрах первинних систем розселення та районних центрах передбачається організація сільськогосподарських продовольчих і ското-фуражних ринків. Продовольчі ринки розміщуються також у селах, розташованих у рекреаційних зонах.

Місткість продовольчого ринку визначається виходячи з чисельності населення первинної групової системи розселення із розрахунку 5-8 торговельних місць на 1000 мешканців з урахуванням відпочиваючих у рекреаційній зоні.

Продовольчі ринки слід розміщувати поблизу вже сформованих торговельних центрів. Вони повинні мати добрий зв'язок з зупинками міжселенного транспорту.

Ското-фуражні ринки слід розміщувати біля доріг, що з'єднують ринок з іншими населеними пунктами, на спе-

Таблиця 5.7
(рекомендована)

Найменування підприємств	Розміри земельних ділянок в га на об'єкті
Торговельні центри при кількості обслуговуваного населення, тис.чол	
до 1	0,1-0,2

ціально виділеній території, не зв'язаній з продовольчим ринком і яка знаходиться від його межі та сільбищної території не менше ніж на 200 м.

Територія ринку повинна знаходитись на відстані не менше 1,5 км від місця знезараження відходів та на відстані не менше 500 м від промислових підприємств і складів, в яких виробництво та зберігання пов'язане з виділенням пилу та міцних запахів, а також від інших об'єктів, які можуть бути джерелами забруднення.

5.75. Розміри земельних ділянок підприємств торгівлі приймаються згідно з табл. 5.7.

Підприємства громадського харчування

Продовження таблиці 5.7

Найменування підприємств	Розміри земельних ділянок в га на об'єкті
1-3	0,2-0,4
3-6	0,4-0,6
6-10	1,0-1,5
12-16	1,5-2,0
Магазини торговельно-ї площі, кв.м	
до 100	0,05

5.76. Мережа сільських підприємств громадського харчування згідно з виконуваними функціями та урахуванням фактору часу обслуговування розподіляється на два типи: стандартне (повсякденне) та вибіркове (індивідуальне).

Потужність загальнодоступних підприємств громадського харчування визначається з розрахунку 4 посадкових місць на 1000 жителів для сіл з числом жителів до 1000 чоловік і 43 місця на 1000 жителів для сіл з числом 1000 і більше чоловік, також диференційованих в залежності від чисельності населення села.

При розміщенні підприємств на автотрасах державного значення приймається коефіцієнт 1,2. Для населених пунктів, що знаходяться в рекреаційних зонах, передбачається збільшення кількості підприємств за рахунок сезонного розширення в літній період: для курортів місцевого значення - до 80%, для курортів державної ваги - у 3 рази.

5.77. Диференційовані нормативні розрахунки підприємств громадського харчування наведені в табл.5.8.

5.78. Основними типами сільських підприємств громадського харчування є універсальні заклади харчування (їдальні, увечері - кафе), заготівельні та доготівельні на 25 - 150 місць, уніфіковані кафе-бари на 25 - 75 місць, ресторани на 75 - 150 місць.

У значних сільських населених пунктах доцільно розмішувати базові їдальні-заготівельні, розраховані на виготовлення напівфабрикатів для універсальних підприємств харчування, доготівельних, шкільних буфетів і їдалень, магазинів кулінарії та інших підприємств в межах первинної системи розселення.

100-250	0,05-0,1
250-650	0,1-0,3
1000	0,3
Ринки продовольчі з кількістю торгових місць:	
до 50	0,1-0,2
50-75	0,2-0,4
75-100	0,4-1,0
200-400	1,2-1,4
ското-фуражні	0,3-0,6

Таблиця 5.8
(рекомендована)

Розміщення	Тип підприємства	Один. виміру	Розрахунковий норматив на 1000 жителів	Примітка
Районний центр (місто)	Ресторани, кафе, бари (загального та спеціалізованого типу, універсальні підприємства громадського харчування (їдальні, увечері - кафе)	місць	По нормативах міст	
Районний центр (селище міського типу)		місць	43	Диференційовані в залежності від кількості населення
Місцевий (кущовий) центр з населенням:	Комбінат громадського харчування у складі:			

10500-7501	універсальне під- приємство громад- ського харчуван- ня; уніфікований кафе-бар; магазин кулінарії на 2/3 робочих місця		24	
7500-4751		місць	25	
4750-2501			26	

Село-адміністра- тивний центр з населенням: 4750-2501	Універсальне під- приємство харчу- вання (їдальня, увечері-кафе)		26	
2500-1501			31	
1500-1001		місць	36	
1000-751			40	
750-351			47	

Село з розвину- тим виробничим потенціалом з населенням: 2500-1501	Універсальне під- приємство харчу- вання (їдальня, увечері-кафе)		28	
1500-1001		місць	38	
1000-751			40	
750-351			47	

Села допоміжного призначення з населенням: 350-201	Магазин-буфет зі столом замовлень		80	
200-101		місць	120	
100-51			130	
до 51			136	

5.79. Розміри земельних ділянок підприємств громадського харчування необхідно встановлювати у відповідності з їх місткістю та умовами розміщення згідно з табл.5.9.

5.80. При підприємствах торгівлі та громадського харчування у зоні для відвідувачів передбачаються майданчики для сезонного розширення, добре зв'язані основними пішохідними шляхами усередині селища та з шляхами руху населення до зупинок міжселищного транспорту.

Стоянки автомобілів і мотоциклів необхідно організовувати не далі, ніж 150 м від підприємств торгівлі та громадського харчування, велосипедні стоянки - у безпосередній

Таблиця 5.9
(рекомендована)

Найменування підприємств		Розмір земельних ділянок у кв.м на 1 місце в залі

Підприємства громадського харчування з кількістю місць в залі:		

до 50 включно		28

до 100 включно		23

близькості.

5.81. При підприємствах торгівлі та громадського харчування передбачаються господарські подвір'я з сараями, навісами та складами тари (з урахуванням можливості сезонного розширення торгівлі). Ширина господарського подвір'я повинна бути не менше 18 м, а ширина проїздів на його території – 5 м. Господарський двір повинен мати огорожу.

На ділянках базових їдалень-заготівельних допускається розміщувати овочесховища з розрахунку 2 т овочів на кожну тисячу готових порцій страв на добу та склади палива до 20 кв.м.

Підприємства побутового обслуговування

5.82. Мережа підприємств побутового обслуговування населення організовується на міжселищній основі, що забезпечує максимальне наближення послуг до замовника з концентрацією спеціалізованих послуг у районних і обласних підприємствах. Підприємства служби побуту мають таку структуру:

- підприємства обласного та міжрайонного значення, як правило, спеціалізовані, розраховані на централізоване виконання замовлень;
- підприємства районного обслуговування, що виконують послуги як для жителів районного центру, так і для населених пунктів району;
- районний будинок побуту, що надає населенню побутові послуги складного асортименту;
- сільські будинки побуту, що забезпечують виконання послуг простого асортименту, розміщуються, як правило, в місцевих (кущових) центрах: центральних селах сільських Рад та забезпечують часткове виконання замовлень КПП, мережі майстерень пошиву та ремонту одягу, надає послуги простого асортименту невідкладного попиту;
- мережа територіально відокремлених майстерень-ательє в населених пунктах району;
- сільські комплексні приймальні пункти, що приймають замовлення на всі види побутових послуг і виконують деякі послуги простого асортименту (КПП), розміщуються в рядових (допоміжних) селах.

Таблиця 5.10
(рекомендована)

Розміщення	Тип підприємства	Один. виміру	Розрахунковий норматив роб. місць на 1000 жителів		
			місцеве населення	населення зони впливу	Площа ділянки, га
Районний центр з населенням: більше 10000	Районний будинок побуту		3	3-4	0,2-0,3
7500-10000			4-3	2-3	0,2-0,3
Місцевий (ку-					

щовий) центр з населенням: 5000-7500	Сільський будинки по- бути		4-3	2-3	0,2
3000-5000			4-3	2	0,2
Села-адміні- стративні цен- три з населенням: 2001-3000			4-3	2	0,2
1001-2000		робочих місць	4	1	0,2
501-1000			4	1	0,06-0,12
Села з розви- нутим виробни- чим потенція- лом з населенням: 1001-2000	Комплексний приймальний пункт з май- стернею		4	1	0,06-0,12
501-1000			4	1	0,06-0,12
Рядові (допо- міжні села) з населенням: 201-500			5-4	-	
101-200			5	-	

Примітки:

1. При наявності в районі кількох значних міських поселень в них створюються міські комбінати побутового обслуговування зі своїми зонами тяжіння сільського населення. Потужність їх устанавлюється з розрахунку 7 - 8 робочих місць на 1000 власних жителів сіл та 2 - 3 місця на 1000 жителів сіл, які тяжіють до центру.
2. При розміщенні підприємств побутового обслуговування в рекреаційних зонах передбачається збільшення їх потужності на 80 -120%.
3. У всіх сільських населених пунктах належить розмішувати лазні з розрахунку: 7 помивочних місць на 1000 жителів та пральні - 40 кг сухої білизни в зміну на 1000 жителів. Площа земельної ділянки приймається 0,06-0,12 га. Пральні бажано розмішувати в одній будівлі з лазнею.

Побутове обслуговування жителів сіл з населенням менше 200 чол. виконується з допомогою пересувних приймальних пунктів, майстерень і перукарень.

5.83. Основними типами сільських підприємств побутового обслуговування є комплексні приймальні пункти на 3 робочих місця, комплексні приймальні пункти з майстернями на 5-10 робочих місць, сільські будинки побуту на 10-20 робочих місць, спеціалізовані підприємства побутового обслуговування, лазні та пральні.

5.84. Потужність підприємств побутового обслуговування устанавлюється у відповідності з розрахунковими показниками, наведеними в табл. 5.10.

5.85. Будинки побуту та комплексні приймальні пункти можуть бути розміщені в складі торговельних центрів або в самостійних блоках.

На ділянці будинку побуту необхідно передбачати господарський сарай з гаражем для автомашин або мотоциклів, які використовуються для збору замовлень в малих селах, що входять в первинну систему розселення.

Комунальні підприємства

5.86. До підприємств комунального господарства в сільській місцевості належать: комунгоспи, готелі, пожежні депо та пости, а також кладовища й громадські вбиральні. Комунгоспи створюються в центральних селах сільських Рад для експлуатації житлового фонду, громадських будівель, інженерного устаткування (водопроводу, каналізації, систем газозабезпечення і теплофікації) та санітарної очистки населених пунктів. Майстерні, складські приміщення, адміністративні приміщення комунальної служби розміщуються у виробничій зоні з урахуванням санітарно-гігієнічних вимог.

5.87. Готелі розміщуються в селах-адміністративних центрах у складі торговельних центрів або самостійно з орієнтовного розрахунку 3-6 місць на 1000 жителів. *

5.88. Пожежні депо розміщуються з розрахунку на 1 машину в селах з населенням до 1 тис. жителів, 2 машини - в селах з населенням більше 1 до 7 тис. жителів; 8 і більше тис. чол. 1 - машина на 4 тис. чоловік. Радіус обслуговування пожежних депо необхідно приймати 3 км по дорогах загального користування.

Будівлі пожежних депо необхідно розміщувати з відступом від червоної лінії не менше, ніж на 10 м.

Площа ділянки пожежного депо 0,3-0,6 га. Допускається розміщення пожежного депо на території машино-тракторного двору сільгоспвиробництва.

5.89. Кладовища розміщуються за межами сільбищної території з розрахунку -0,1 га на 1 тис. жителів, з обов'язковим улаштуванням під'їздів з твердим покриттям і санітарно-захисної зони розміром 300 м.

Після закриття кладовищ традиційних поховань (25 років після останнього поховання) відстань до житлової забудови може бути

***

скорочена до 100 м.

5.90. Громадські вбиральні розміщуються на території парків та інших місць накопичення населення з розрахунку одне місце на 100 відвідувачів, але не менше двох місць.

5.91. Приймальні пункти вторинних ресурсів потрібно розміщувати на відстані не менше 20 м від вікон житлових будинків та меж ділянок громадських будівель.

-----
* Маються на увазі автоцистерни чи автонасоси (включаючи резервні). Спеціальні автомашини-автодрабини нормуються відомчими актами.

** У випадку містобудівних потреб розміри санітарно-захисних зон до житлових і громадських будинків можуть бути зменшені з урахуванням природних умов, рівня інженерного обладнання та проведення спеціальних робіт за погодженням з місцевими органами санітарного нагляду.

Органи управління і зв'язку

5.92. До органів управління та зв'язку в сільській місцевості належать: виконкоми сільських та селищних Рад народних депутатів, сільські комітети (комітети старійшин), адміністративні будинки сільгоспвиробництва, філії ощадних банків, відділення зв'язку.

Органи управління розміщуються у відповідності з адміністративним та господарським статусом населених пунктів: виконкоми

сільських Рад - в селах-центрах сільських Рад, адміністративні будинки сільгоспвиробництва - в центрах сільськогосподарських виробництв, відділення зв'язку та філії ощадних банків - в селах-центрах сільських Рад та інших селах з кількістю жителів 500 чол. та більше.

5.93. Місткість будівель органів управління та потужність відділень зв'язку визначається штатним розкладом цих установ. Для містобудівних розрахунків вони можуть прийматися за розрахунковими показниками, наведеними в табл. 5.11.

Таблиця 5.11
(рекомендована)

Розміщення	Тип організації та підприємства	Одиниця виміру	Розрахунковий показник на 1000 жителів	Площа земельної ділянки, га
Села-адміністративні центри при кількості жителів:	Виконком сільської Ради			0,1-0,15
до 1000 чол.			3	
1001-2000			3-2,5	
2001-3005			2,5-2	
більше 3500		робочих місць	2-1,5	
Села-виробничі центри при кількості жителів:	Адміністративний будинок сільгоспідприємства			0,1-0,3
до 1000 чол.			15	
1001-2000			15-10	
2001-3500			10-8	
більше 3500			8-5	
Села-адміністративні і виробничі центри при кількості жителів:	Відділення зв'язку з відділенням ощадбанку та АТС			0,15-0,3
500-1200		робочих місць	6/90 (35)	
1201-2000		кв.м	9/200 (115)	
2001-3500			12/350 (280)	
більше 3500			20/410 (280)	
Села з розвинутим виробничим потенціалом (центри бригад, відділень)	Сільський комітет (комітет старійшин)		2-3	0,1-0,15

Продовження таблиці 5.11

Розміщення	Тип організації та підприємства	Одиниця виміру	Розрахунковий показник на 1000 жителів	Площа земельної ділянки, га
Села з розвинутим виробничим потенціалом (центри бригад, відділень)	Апарат управління виробничим підрозділом	робочих місць	8-10	0,1-0,15
Села з розвинутим виробничим потенціалом (центри бригад, відділень)	Відділення зв'язку (поштове відділення)		1-6	

Примітки:

1. В розрахункових показниках для виконкому сільської Ради включено також робоче місце дільничного інспектора міліції, для відділення зв'язку - робочі місця листонош і робітників електрозв'язку.
2. Місткість адміністративних будинків сільгосппідприємств, розташованих в районних центрах, селищах міського типу або спільно з іншими підприємствами сільськогосподарського виробництва, уточнюються за фактичними штатами.
3. Площа АТС наведена в дужках.
4. Сільський комітет (комітет старійшин) та апарат управління виробничого підрозділу сільгоспвиробництва розміщуються в бригадному будинку (конторі бригади або відділення).

В таблицю 5.11 внесені зміни, пов'язані з урахуванням відомих нормативів Міністерства зв'язку (структурними змінами мережі).

Органи управління та підприємства зв'язку доцільно групувати в одному адміністративному будинку на принципах блокування та кооперування у відповідності з місцевими умовами. Адміністративну будівлю необхідно розміщувати в громадському центрі населеного пункту.

На ділянці адміністративного будинку необхідно передбачати зону для відвідувачів і господарський двір з майданчиком для розвороту та розвантаження автотранспорту.

6. ТРАНСПОРТНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА ВУЛИЧНО-ШЛЯХОВА МЕРЕЖА

Зовнішні і внутрішньогосподарські зв'язки

6.1. Мережа автомобільних шляхів на території сільської Ради повинна проектуватися у вигляді єдиної раціональної схеми шляхів сполучення з урахуванням існуючих комунікацій, природних умов, спеціалізації сільськогосподарських підприємств та перспектив їх розвитку і забезпечувати:

- нормальне і безперебійне виконання всіх виробничих процесів;
- зручні зв'язки населених пунктів між собою і господарських центрів з полями і сівообігу, польовими станями, токами, а також з мережею доріг загального користування і спорудами інших видів зовнішнього транспорту;

- необхідні швидкості руху і вантажопідйомність транспортних засобів;
- взаємозв'язок з мережею доріг, прилеглих територій сільських Рад;
- безпеку руху пішоходів і транспортних засобів.

6.2. При плануванні заходів щодо організації транспортного обслуговування сільського населення потрібно виходити з завдань забезпечення круглорічних регулярних зв'язків населених пунктів з місцями праці та відпочинку, а також адміністративно-культурними і виробничими центрами.

Граничні витрати часу на пересування повинні бути не більшими по трудових цілях 30-45 хв.; культурно-побутових 20-30 хв. в межах господарства і 30-45 хв. в межах району; по рекреаційних - 1,5 год.

6.3. При проектуванні основні параметри плану, поперечного і поздовжнього профілів сільськогосподарських і автомобільних шляхів загальної мережі, що використовуються в сільському господарстві, необхідно приймати за табл. 6.1.

6.4. Автомобільні шляхи загальної мережі I, II, III категорії, як правило, слід проектувати в обхід населених пунктів відповідно з СНиП [2.05.02-85](#). Відстань від бровки земляного полотна визначених доріг до забудови необхідно приймати не менше: до житлової забудови 100 м, до садових товариств 50 м, для доріг IV категорії слід приймати відповідно 50 і 25 м. Для захисту від шуму і вихлопних газів автомобілів слід передбачати вздовж дороги смугу зелених насаджень завширшки не менше 10 м.

В умовах реконструкції відстань від краю проїзної частини магістральних доріг по лінії регулювання житлової забудови слід приймати не менше 50 м, а при застосуванні шумозахисних пристроїв - не менше 25 м.

Відстань від краю головної проїзної частини вулиць, місцевих чи бокових проїздів до лінії забудови слід приймати не більше 25 м. При більшій відстані слід передбачати не ближче 5 м від лінії забудови смугу завширшки 6 м для проїзду пожежних машин.

6.5. Норми розривів від автошляхів різних категорій до тваринницьких та птахівницьких підприємств наведено в табл. 6.2.

6.6. На ділянках доріг I-III категорій, що проходять через населений пункт, в насипах висотою більше 1,5 м слід передбачати скотопрогони завширшки 4,5 м і заввишки 2,5 м, поєднуючи їх з водопропускними спорудами не рідше ніж через 1 км.

6.7. Внутрішньогосподарські шляхи для руху тракторів, тракторних поїздів, сільськогосподарських, будівельних та інших самохідних машин на гусеничному ходу потрібно передбачати:

- на окремому земляному полотні - при інтенсивності руху більше 10 одиниць транспортних засобів і самохідних машин на гусеничному ходу в середньомісячну добу напруженого протягом року місяця; ці дороги повинні розміщуватися поруч з відповідними господарськими автомобільними шляхами, і, як правило, з підвітряного боку в розрахунку на пануючі влітку вітри;
- на суміщеному земляному полотні з роздільними смугами руху для автомобілів і транспортних засобів (і самохідних машин) на гусеничному ходу при нерегулярному (не більше 10 одиниць на добу) їх русі, на підходах до водних перешкод, які потребують будівництва мостів, на ділянках боліт, при прокладанні доріг по цінних сільськогосподарських землях; у цих випадках допускається

Таблиця 6.1

Найменування показників	Одиниці виміру	Категорія автомобільних доріг								Категорія внутрішньогосподарських доріг		
		Ia	Iб	II	III	IV	V	Ic	IIc	IIIc		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Перспек- тивна се- редньорі- чна добо- ва інтен- сивність руху в обох нап- рямках	авт. за добу	більше 7000	більше 7000	від 3000 до 7000	від 1000 до 3000	від 100 до 1000	менше 100	біль- ше 150	менше 150	не нор- муєть ся

Продовження таблиці 6.1

Наймену- вання показ- ників	Оди- ниці вимі- ру	Категорія автомобільних доріг						Категорія внутрішньогоспода- рських доріг		
		Ia	Iб	II	III	IV	V	Ic	IIc	IIIc
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розрахун- кова шви- дкість руху	км -- год	150 ----- 120-80	120 ----- 100-60	120 ----- 100-60	100 ----- 80-50	80 ----- 60-40	60 ----- 40-30	70 ----- 60-40	60 ----- 40-30	40 ----- 30-20
Кількість смуг руху		4; 6; 8	4; 6; 8	2	2	2	1	2	1	1
Ширина: смуги руху		3,75	3,75	3,75	3,5	3	не нор- муєть ся	3	не нор- муєть ся	не нор- муєть ся
проїзної частини		2x7,5 2x11,25 2x15	2 x 7,5 2x11,25 2 x 15	7,5	7	6	4,5	6	4,5- -3,5	3,5
	м									
узбіч		3,75	3,75	3,75	2,5	2	1,75	2	1,75- -2,75	1,5
земляного полотна		28,5 36 43,5	27,5 35 42,5	15	12	10	8	10 (8)	8 (7)	6,5 (5,5)
Найбільші ухили по- вздовжні	%	30 ----- 40-60	40 ----- 50-70	40 ----- 50-70	50 ----- 60-80	60 ----- 70-90	70 ----- 90-100	60 ----- 70-80	70 80-90	80 90
Найменша розрахун- кова ви- димість: поверхні доріг		300 ----- 250-150	250 ----- 200-85	250 ----- 200-85	200 ----- 150-75	150 ----- 85-55	85 ----- 55-45	175 ----- 75-50	175 50-40	50 40-

зустріч-		-	450	450	350	250	170	350	350	100	
ного ав-		----	----	----	----	----	----	----	----	----	
томобіля		450-	350-	350-	250-	170-	110-	150-	100-	80-50	
		-250	-170	-170	-130	-110	-90	-100	-80		
-----		-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	
Найменші		1200	800	800	600	300	150	1500	1500	80	
радіуси								(200)	(150)		
кривих у		----	----	----	----	----	----	----	----	----	
плані		600-250	400-125	400-	250-	125-60	60-30	125-	60-30	30	
				-125	-100			- 60			
-----	м	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	
Найменші		30000	15000	15000	10000	5000	2500	5000	5000	1000	
радіуси								(4000	(2500)		
вертика-		----	----	----	----	----	----	----	----	----	
льних		15000-	10000-	10000-	5000-	2500-	1000-	2500-	1000-	600-	
кривих:		-5000	-2500	-2500	-1500	-1000	-600	-1000	-600	-400	
випуклих											
увігнутих		8000	5000	5000	3000	2000	1500	2500	2500	1000	
									(2000)		
		----	----	----	----	----	----	----	----	----	
		2500-	1500-	1500-	1000-	600-	300-	600-	300-	200-	
		-1000	-600	-600	-400	-300	-200	-300	-200	-100	

Примітки:

1. В чисельнику наведені норми для рівнинної місцевості, в знаменнику - для важких ділянок - пересіченої і гірської місцевості.

2. В дужках наведений норматив, який допускається застосовувати при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні. Для під'їзних доріг у разі необхідності дозволяється збільшувати ширину узбіч до 2,5 м.

3. В обмежених умовах допускається зменшувати ширину узбіч до 1,5 м, якщо при цьому забезпечується рух сільськогосподарських машин і механізмів.

Таблиця 6.2

Найменування доріг	До ферми великої рогатої худоби	До птахо-ферми або птахо-фабрики
Автомобільні дороги державного значення I і II категорії	300	200
Автомобільні дороги обласного значення III категорії та скотопрогони	150	200
Інші автомобільні дороги місцевого значення IV і V категорій	50	100

використовувати одне з укріплених узбіч автомобільної дороги завширшки не менше ніж 4,5 м.

Внутрішньогосподарські шляхи для руху транспортних засобів,

сільськогосподарських та інших машин на гусеничному ході необхідно проектувати відповідно до вимог СНиП [2.05.11-83](#).

6.8. Для руху сільськогосподарських машин і гужового транспорту уздовж доріг I-III категорій повинні бути влаштовані літні шляхи, розташовані на смузі відводу або поєднані з місцевими дорогами, віддаленими від автомобільних не менше ніж на 1 м.

На підходах літніх доріг до штучних споруд повинні бути об'єднані виїзди на основну дорогу, а її проїзна частина збільшена за рахунок розширення узбіччя на 3,75-4 м.

6.9. В місцях можливого виходу на дорогу людей і тварин необхідно забезпечити бокову видимість не менше 15 м від кромки проїзної частини.

6.10. В сільських населених пунктах при наявності більше 30 відправлень автобусів на добу необхідно передбачати автостанції V класу місткістю 10, 15, 25 і 50 пасажирів одночасно (в залежності від обсягу відправлень).

6.11. Автостанції слід розмішувати на відстані не менше 10 м від кромки проїзної частини. Розміри ділянки автостанції-0,3-0,5 га. На території, прилеглій до автостанції, повинні бути влаштовані перони для посадки та виходу пасажирів, а також майданчики для відстою автобусів.

6.12. Нормативи для проектування ділянок автостанцій наведені в табл.6.3.

6.13. Вздовж доріг необхідно передбачати посадки снігозатримувальних смуг, при більшій довжині снігозатримувальних смуг на сільськогосподарських угіддях через кожні 800-1000 м слід робити розриви завширшки 10-15 м для проїзду сільськогосподарських машин.

-----
* До важких ділянок пересіченої місцевості відносяться поверхні, які розчленовані густою мережею глибоких долин (різниця позначок долин і водорозділів більше 50 м на відстані не більше 0,5 км), з бічними глибокими ярами та балками з нестійкими схилами. До важких ділянок гірської місцевості відносяться ділянки перевалів через гірські хребти та ділянки гірських ущелин зі складними, дуже порізаними або нестійкими схилами.

Таблиця 6.3
(довідкова)

Найменування норматива	Величина норматива
Мінімальний радіус розвороту автобусів	13 м
Розрахункова кількість автобусів, які одночасно перебувають на кінцевій зупинці	30% від загальної кількості працю- ючих на лінії
Майданчик для відстою одного автобуса	40 кв.м
Максимальний ухил на майданчику для авто- бусів	10-12%

6.14. Залізничні колії, в залежності від їх значення, слід розподіляти на 3 категорії:

- I - магістралі;
- II - колії для міжрайонних вантажних і пасажирських перевозок;
- III - колії місцевого значення.

6.15. Смуги відводу залізничних колій повинні бути:

для I категорії	25 м,
для II і III категорій	21 м,
для під'їзних шляхів	12 м.

Якщо залізнична колія проходить по насипу або у виїмці заввишки (глибиною) до 12 м, ширину смуги відводу збільшують на 1,5 Н з кожного боку, де Н - висота насипу або глибина виїмки. В межах населеного пункту ширина смуги відводу може бути зменшена до 20 м. Санітарно-захисну зону до житлової забудови треба приймати згідно з ДБН [360-92](#)*.

6.16. В місцях інтенсивного пішохідного руху через залізничні колії слід (при відповідному обґрунтуванні) передбачати пішохідні тунелі або мости.

6.17. Перетини автомобільної дороги та залізниці в одному рівні повинні проектуватися на прямих ділянках доріг, що перетинаються, під прямим кутом, при цьому повинна забезпечуватись видимість з транспортного засобу, що знаходиться від крайньої рейки на відстані не менше, ніж за:

при швидкості руху поїздів:	121-140 км/год	- 500 м
	81-120 км/год	- 400 м
	41-80 км/год	- 250 м
	26-40 км/год	- 150 м
	25 і менше	- 100 м.

6.18. Ширину проїзної частини автомобільних доріг на перетині з залізницею слід передбачати не менше 6 м, а ширину настилу у місцях перегону худоби - не менше 4 м. При реконструкції та будівництві нових автодоріг підходи автомобільної дороги до перетину на відстані 50 м повинні мати поздовжній ухил не більше ніж 30% і влаштовуватись таким чином, щоб на протязі не менше 2 м від крайньої рейки автомобільна дорога в поздовжньому профілі мала горизонтальний майданчик, а в кривих - ухил, обумовлений перевищенням однієї рейки над іншою. На існуючих переїздах горизонтальний майданчик автомобільної дороги повинен влаштовуватись на протязі не більше 10 м від крайньої рейки. Поздовжній ухил підходів автомобільної дороги до переїзду на протязі не менше 20 м перед майданчиком повинен бути не більше 50%.

6.19. При необхідності розміщення річкових портів або причалів в сільських населених пунктах, розташованих на судоплавних ріках і водосховищах, територію, відведену для них, слід приймати в залежності від довжини причального фронту. На 1 м причальної лінії для навантаження і розвантаження масових вантажів приймають територію для спеціалізованих портів розміром 300-400 кв.м, для портів загального користування 250-300 кв.м і для причалів - 100-150 кв.м.

6.20. Річкові порти слід розміщувати нижче зони забудови з підвітряного боку від неї. Між портом і територією населеного пункту передбачається санітарно-захисна зона завширшки 100 м.

6.21. Розміри причалів в залежності від видів і обсягів перевозок наведені в табл.6.4.

Таблиця 6.4
(рекомендована)

6.22. У випадках необхід-

ності розміщення на території	-----
сільськогосподарських підприємств аеродромів, вертодромів	Призначення Довжи- Відправ-
сільськогосподарської авіації	причалу на при- лення
майданчики під них повинні	чалу, м пасажирів за
передбачатися в центральній	навіга-
частині оброблюваних терито-	цію,

рій з урахуванням мінімальних витрат часу на перельоти літаків до ділянок обробки. При розміщенні аеродрому слід урахувати, що оптимальний радіус дії літака з одного аеродрому складає 8-10 км.			тис.чол.
	Для транзитних пасажирів	105	95
	Місцевих	50	130

6.23. Розміщувати аеродроми та вертодроми на території сільгосппідприємств слід згідно з вимогами діючих ДБН, які регламентують умови розміщення цих об'єктів поблизу сельбищних зон населених місць і зон масового відпочинку населення, що забезпечують безпеку польотів та допустимі рівні шуму на території житлової забудови згідно з ГОСТ 22283-88 "Шум авиационный", "Санитарные нормы допустимого уровня шума в помещениях жилых и общественных зданий и на территории жилой застройки" N [3077-84](#), а також норм електромагнітного випромінювання, що встановлені для сельбищної території санітарними нормами Міністерства охорони здоров'я України.

6.24. Склади мінеральних добрив і пестицидів місткістю до 20 т, вантажні майданчики, майданчики для знешкодження тари і захисного одягу, а також майданчики для періодичної очистки літаків від пестицидів повинні бути розміщені з підвітряного боку відносно сельбищної території і віддалені (згідно СанПіН, 1992) від житлових, побутових і виробничих будівель і споруд, джерел водопостачання, місць випасу худоби і ферм.

Вулично-шляхова мережа населених пунктів

6.25. Мережу вулиць і проїздів сільського населеного пункту слід формувати відповідно до його планувальної структури і рельєфу місцевості.

6.26. При розрахунках пропускної спроможності вулиць, доріг, кількість місць паркування автомоболів на розрахунковий строк слід виходити з наявного парку автомобілів та щорічного його приросту.

6.27. Розміри елементів поперечного профілю сільських вулиць слід приймати в залежності від категорії вулиць і розрахункової швидкості руху (табл. 6.5.).

6.28. В залежності від вертикального планування проектованої ділянки проїздів і доріг виробничого призначення, а також умов руху транспорту на них поперечні профілі проїзної частини допускається приймати односхилими.

Таблиця 6.5

Категорія вулиць і доріг	Розрахункова швидкість, км/год	Кількість смуг руху	Ширина на смуги руху, м	Найменша ширина розподільної смуги між проїзною частиною і тротуаром, м	Найменша ширина тротуару, м
Селищна дорога	60	2	4	3,5	3

Головна вулиця	40		2		4		3,5		3		1,5	
Житлова вулиця	40		2		2		3,0		1		1,0	
Проїзд	30		1		1-2		3,5		-		-	
Дорога вироб- ничого призна- чення	30		1		1		4,5		-		-	
Пішохідна до- ріжка	-		2		4		0,75		-		-	

них поперечні профілі проїзної частини допускається приймати односхилими.

На проїздах при обґрунтуванні можна допустити профілі угнутого типу, при цьому не допускається влаштування поперечного профілю з одностороннім ухилом, протилежним до кривої в плані.

6.29. Довжина тупикових односмугових проїздів, як правило, повинна бути не більше 150 м. Проїзна частина тупикових проїздів повинна закінчуватись кільцевими об'їздами радіусом по осі проїзду не менше 10 м, або майданчиками для розвороту з розміром сторін по 12 м кожна, або поворотними трикутниками зі сторонами 7 м. У випадках, коли майданчики для розвороту автомобілів примикають до стін споруди, будівлі або до огорожі, необхідно передбачати поміж ними смугу газону завширшки 1,5м. До житлових та громадських будівель на відстані не ближче 5 м від стін для проїзду пожежних машин слід передбачати проїзди завширшки 3,5 м.

Радіуси закруглення проїзної частини вулиць і доріг по краю тротуару і розподільних смуг приймають не менше 12 м, на транспортних майданчиках - не менше 15 м. В стиснутих умовах при реконструкції дозволяється приймати радіуси відповідно 5 і 8 м. Радіус по осі при кільцевих об'їздах слід приймати не менше 16 м.

6.30. При організації обслуговування населення громадським пасажирським транспортом необхідно передбачати автобусні зупинки на в'їзді в село, у зоні громадського центру і через кожні 500-800 м по маршруту слідування в межах сільського населеного пункту. Ширину зупинних майданчиків слід приймати не менше 3,5 м, а довжину в залежності від числа автобусів, що зупиняються одночасно, але не менше 10 м (клин відгону на в'їзді - 50 м, а на виїзді - 15 м).

6.31. Автобусні зупинки розташовуються на прямих ділянках вулиць, що добре проглядаються, або на кривих з радіусом не менше 1000 м - не ближче 100 м від початку і кінця кривої.

6.32. При складному рельєфі автобусні зупинки доцільно передбачати на спусках крутизною не більше 20%, а на ділянках підйомів - тільки на вершинах підйомів з обов'язковим уширенням. Перед підйомом автобусні зупинки бажано розташовувати не ближче ніж 250 м від початку підйому.

6.33. На прямих ділянках вулиць зупинні майданчики протилежних напрямків слід розмішувати зі зміщенням не менше ніж на 50 м з організацією між ними пішохідного переходу. На перехресті автобусні зупинки розташовують на відстані 15-20 м за ним за ходом руху транспорту.

6.34. На автобусних зупинках, де немає потреби у касовому продажу квитків, необхідно передбачати автопавільйони. Планувальне вирішення автопавільйону повинне забезпечувати умови видимості автотранспорту в обидва боки з урахуванням розрахункової швидкості руху, але не менше 60 м.

6.35. Поверхня посадочного майданчика повинна бути піднята над поверхнею зупинного на 0,2 м і мати тверде покриття з по-

перечним ухилом 10-15% у бік лотків. Довжину посадочного майданчика приймають в залежності від кількості автобусів, що зупиняються одночасно:

для одного маршруту - не менше ніж 20 м;

для двох маршрутів - 30 м;

На кожний додатковий маршрут довжина посадочного майданчика збільшується на 10 м. Ширину посадочного майданчика слід приймати від 1,5 до 2,5 м

6.36. Біля пішохідних переходів і зупинок громадського транспорту посадка дерев і кущів вище 0,5 м заборонена на відстані 10 м від ближньої лінії, що обмежує перехід або зупинний майданчик за ходом руху транспорту.

6.37. Пішохідні переходи в різних рівнях з проїзною частиною вулиці або дороги слід влаштовувати при умові проходження автодороги і технічної категорії через населений пункт, а також в тих випадках, де необхідно забезпечувати безпеку руху пішоходів при їх інтенсивному русі.

Відстань між пішохідними тунелями і мостами слід приймати не менше 400 і не більше 600 м.

6.38. Майдани в сільських населених пунктах підрозділяються на головний, допоміжний, вокзальний (при пристані), перед колгоспними ринками.

Головний майдан сільського населеного пункту є частиною громадського центру і призначається для пішохідних підходів до громадських будівель. Транзитний рух транспорту через головний майдан не допускається. Для обслуговування будівель, розміщених на майдані, дозволяється проїзд автотранспорту з забезпеченням безпеки пішоходів.

Допоміжні майдани організовують у великих сільських населених пунктах для розміщення будівель підприємств торгівлі, побутового обслуговування і громадського харчування.

Вокзальні (пристанські) майдани створюються в селах, розташованих біля залізничних станцій, або річкових причалів. На цих майданах передбачається розміщення автостоянок і зупинок громадського транспорту.

Майдани перед колгоспними ринками використовуються для розміщення зупинок громадського транспорту і майданчиків для стоянки автомобілів.

Найбільші допустимі поперечні і повздовжні ухили майданів повинні бути не більшими 30%.

6.39. На вулицях і дорогах населених пунктів необхідно передбачати тротуари. Розмішувати їх треба на відстані 0,5-0,75 від палісадників і не менше 1,5 м від лінії забудови, відстань до проїзної частини повинна бути 1-3 м, а на вузьких вулицях, де немає можливості забезпечити такі розриви, - біля проїзної частини з влаштуванням огорожі для розподілу транспортних і пішохідних потоків.

Щогли освітлення слід розмішувати за межами тротуарів; в складних умовах допускається розмішувати їх на тротуарах на відстані 0,75 м від бордюру, при цьому ширина тротуару повинна бути не менше 1,5 м.

При інтенсивності пішохідного руху менше 100 чол./год. допускається влаштування тротуарів з однією смугою руху завширшки 1,0 м.

6.40. Для підвищення безпеки і пропускної спроможності вулиць і доріг при інтенсивності руху більше ніж 250 велосипедистів на добу необхідно передбачати велосипедні доріжки. Напрямок і довжина їх встановлюється на підставі попереднього вивчення зон притягіння велосипедного руху.

6.41. Якщо дорогу	Таблиця 6.6
прокладено по дотич-	(довідкова)
ній до населеного	-----
пункту і на неї вихо-	Величи-
дять об'єкти обслуго-	на нор-
	Показник

ування (їдальні, кафе, магазини та ін.),	мативу	
то велодоріжка повинна бути прокладена, як правило, від в'їзду в село до об'єкту обслуговування.	Мінімальний радіус закруглення в стиснутих умовах, м:	
	при відсутності віража	60
	при влаштуванні віража	15
6.42. Біля залізничних платформ, в пристанційних населених пунктах необхідно передбачати стоянки для велосипедів, що належать жителям прилеглих сіл, які працюють в місті-центрі.	Поздовжній ухил, %:	
	максимальний	30
	допустимий (на окремих ділянках завдовжки до 200 м)	40
	Поперечний ухил, %:	15
6.43. Велосипедні доріжки слід влаштувати на відстані не менше 2,5 м від краю проїзної частини чи за межами узбіч доріг на окремому земляному полотні (в межах смуги відводу або придорожній смузі).	Найменший радіус вертикальних кривих, м:	
	випуклих	600
	увігнутих	150
	Габарит по висоті, м	2,5
6.44. Влаштування велосипедних доріжок на узбіччях доріг допускається тільки у стиснутих умовах і на підходах до інженерних споруд. В цих випадках узбіччя повинні бути відокремлені від проїзної частини бортовим каменем висотою 0,2-0,25 м, а доріжки розташовуватись на відстані не ближче 0,75 м від вертикальної грані бортового каменя.	Мінімально допустима відстань від краю велосипедної доріжки до будинків, споруд та вертикальних елементів благоустрою, м	0,4
	Ширина розподільної смуги між велодоріжками при двобічному русі, м	0,5
	Ширина смуги зелених насаджень або смуги безпеки між велодоріжками однобічного руху і вулицею, м	2,0

Ширину велодоріжок для односмугового руху слід приймати - 1,5 м, для двосмугового зустрічного руху - 2,5 м.

6.45. На ділянках доріг з інтенсивністю руху до 100-50 велосипедистів на добу і такому ж русі пішоходів можна влаштовувати доріжки для сумісного руху пішоходів і велосипедистів завширшки 2-2,5 м.

6.46. При проектуванні велосипедних доріжок необхідно виходити з нормативів, наведених в табл. 6.6.

Автостоянки та гаражі

6.47. Влаштування гаражів для автомобілів, що належать громадянам, які мешкають в житлових будинках присадибного типу, необхідно передбачати, як правило, на присадибних ділянках, а для жителів, які мешкають в секційних будинках, - групові гаражі та автостоянки з організацією виїздів з них на вулиці і дороги. Їх слід передбачати на ділянках, віддалених від місць гри дітей та відпочинку дорослих.

6.48. Для розміщення гаражів слід використовувати території санітарно-захисних зон промислових і сільськогосподарських підприємств і залізниць. Відстань від місць проживання громадян до гаражів повинна бути не більше 800 м.

6.49. Площа забудови і розмір земельної ділянки одноповерхових гаражів та автостоянок без зовнішніх під'їздів та захисного озеленення приймаються відповідно 25 і 35 кв.м на одне машино-місце.

6.50. Відкриті автомобільні стоянки необхідно влаштовувати на ділянках, розташованих за межами транспортних потоків в безпосередній близькості від головного майдану з боку транспортних шляхів; в умовах - реконструкції - на вулицях і проїздах надмірної ширини.

6.51. Відкриті майданчики для стоянок автомобілів в сільських населених пунктах біля будинків громадського призначення необ-

Таблиця 6.7
(рекомендована)

Заклади і підприємства обслуговування	Один. виміру	Кількість місць на		
		розра- першу чергу	хунко- вий строк	перс- пективу
Організації та заклади управління	на 100 працюючих	2-3	3-5	5-7
Торговельні центри підприємства	на 100 кв.м торговельної площі	1-2	2-3	3-5
Ринки	на 50 торгових місць	7-10	10-20	20-25
Ресторани, кафе		3-5	5-10	10-15
Будинки культури, клуби		3	10	15
Готелі	на 100 місць	2-4	4-6	6-8
Спортивні комплекси з трибунами більше ніж на 500 чол.		1-2	2-3	3-5
Лікарні	на 100 ліжок	1-2	2-3	3-5
Зони відпочинку, пляжі, турбази	на 100 відвідувань одночасно	2-3	3-5	5-7
Парки і лісопарки				
Будинки відпочинку і санаторії	на 100 чол. відпочиваючих і персоналу	1-2	2-3	3-4
Залізничні станції і пристані	на 100 пасажирів в годину "пік"	2-3	5-10	10-15

хідно передбачати у відповідності з табл. 6.7.

6.52. Відстань пішохідних підходів від автостоянок до об'єктів масового відвідування повинні бути до пасажирських приміщень вокзалів, залізничних платформ, підприємств торгівлі і громадського харчування не більше 150 м; до адміністративних будівель, закладів культурно-побутового обслуговування, стадіо-

нів, входів до парку 200-300 м; до окремих об'єктів масового відпочинку 500 м.

Відстань стоянок від пляжів, парків та від в'їздів у лісопарки і заповідники повинна становити не менш 50 м.

6.53. Віддалення наземних гаражів і відкритих автостоянок від житлових і громадських будівель наведено в табл. 6.8.

Таблиця 6.8
(рекомендована)

Будинки, до яких обчислюється відстань	Відстань, м, при кількості автомобілів в наземних гаражах і на майданчиках		
	100-51	50-21	20 і менше
Житлові будинки	25	15	15
Школи, дитячі і лікарняні заклади стаціонарного типу*	по узгодженню з органами державного санітарного нагляду**	50	25
Інші громадські будинки	20	15	15
* Відстані приймаються до межі земельних ділянок			
** Але не менше наведених в табл. 6.8.			

7. ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА І ЗАХИСТ ТЕРИТОРІЇ

7.1. Інженерна підготовка території сільських населених пунктів виконується з метою поліпшення санітарно-гігієнічних умов проживання, створення умов для будівництва виробничих, житлових, громадських та інших будівель і споруд і посадки зелених насаджень.

7.2. Інженерна підготовка території сільського поселення повинна включати вертикальне планування для відводу поверхневих вод, зрошення, зниження рівня ґрунтових вод, інженерний захист від затоплення, підтоплення, сільових потоків, снігових лавин, зсувів, обвалів.

7.3. Вертикальне планування території повинне забезпечувати допустимі для руху всіх видів транспорту і пішоходів уклони на вулицях, майданах і перехрестях з раціональним балансом земляних робіт.

Планувальні відмітки слід визначати виходячи з таких умов:

- максимального збереження природного рельєфу, ґрунтового покриву та існуючих зелених насаджень;
- відводу поверхневих вод зі швидкостями, які виключають ерозію ґрунту;
- виконання мінімального обсягу земельних робіт з урахуванням використання на будівельному майданчику ґрунтів, що витискуються.

Вертикальне планування не повинне викликати зсувних і осідальних явищ, порушення режиму ґрунтових вод і заболочення територій.

7.4. Поверхневі води слід відводити зі всього басейну стоку

в водоймища і водостоки з урахуванням вимог санітарних правил охорони поверхневих вод від забруднення стічними водами.

Необхідно передбачати захист населеного пункту від потоку поверхневих вод з територій, які знаходяться вище, шляхом улаштування відвідних нагірних каналів.

7.5. Відведення поверхневих вод з території сільських поселень повинне здійснюватися, як правило, відкритим способом (через лотки, дорожні кювети, водовідвідні канали та ін.). При влаштуванні відкритих водовідвідних пристроїв на перехресті з дорогами, вулицями, в'їздами на садиби, пішохідними доріжками, тротуарами необхідно передбачати містки або укладання труб.

У випадках, коли застосування відкритих водовідвідних пристроїв недоцільне у зв'язку з прийнятим рівнем благоустрою окремих частин населеного пункту (громадський центр, ділянка забудови будинками безсадибного типу), належить передбачати зливневу каналізацію закритого типу.

7.6. На територіях, що характеризуються високим рівнем стояння ґрунтових вод, слід передбачати заходи щодо зниження рівня ґрунтових вод, які забезпечують необхідні умови для будівництва та експлуатації будинків і споруд, а також зростання зелених насаджень. На ділянках, що призначені для забудови житловими і громадськими будівлями капітального типу, повинно бути забезпечене зниження рівня ґрунтових вод (рахуючи від проектної позначки території) не менше ніж до 2 м, а на ділянках, що призначені для розміщення стадіонів, парків, скверів та інших зелених насаджень – не менше ніж до 1 м.

Для будинків і споруд з підземними приміщеннями належить передбачати заходи щодо захисту їх від підтоплення.

7.7. Необхідно проектувати регулювання стоку дощових вод за допомогою наявних або спеціально влаштованих ставів і водоймищ, що входять в систему водостічної мережі.

Для ставів, що розташовані вище забудованих територій, розрахунок регулювання стоку і огорожувальних споруд провадиться за правилами проектування гідротехнічних споруд.

7.8. У комплексі робіт щодо зниження рівня ґрунтових вод на території населеного пункту, який розташований на берегах або в заплаві малої річки, повинні бути включені заходи стосовно стоку, які забезпечують зниження в річці рівня води і посилення її дренажного впливу.

7.9. Сільські поселення, що розташовані на узбережних ділянках річок, морів або інших водоймищ, повинні бути захищені від тимчасового затоплення (під час паводків, нагонів води) і від постійного затоплення (у зв'язку із створенням водосховища або зрошувальних систем) підсипанням (намиванням) території або обвалуванням. З захистом території від затоплення підсипанням (намиванням) відмітку брівки укосу слід приймати не менше ніж на 0,5 м вище розрахункового рівня води з урахуванням розрахункової висоти хвилі та її нагону.

За розрахунковий рівень високих вод належить приймати позначку найвищого рівня води, що повторюється один раз на 100 років для територій, які забудовані або підлягають забудові житловими і громадськими будівлями; один раз на 10 років для територій парків і площинних спортивних споруд.

7.10. Узбережні ділянки річок, водосховищ та інших водоймищ у сільських населених пунктах повинні бути забезпечені від переробки під впливом вітряних хвиль і ерозійної діяльності потоку захисними лісонасадженнями; за умови економічної недоцільності застосування нахисних засобів належить передбачати віддалення забудови від берегової лінії на розрахункову величину переробки берегової смуги.

Для зменшення хвильового впливу влаштовуються укоси. Берегові коси ставів вище рівня води повинні мати уклон не більше 1:2 з укріпленням обдернуванням. Берегова смуга повинна бути упорядкована і озеленена з урахуванням улаштування місць масового

відпочинку (пляжі, прибережні парки, спортивні майданчики).

7.11. В ставах та інших водоймищах, розташованих на території сільських поселень, належить забезпечити:

- підтримку необхідного розрахункового рівня води;
- періодичний обмін води у літньо-осінній період (забезпечення повного водообміну не менше 2-4 разів протягом літа й осені);
- захист від забруднення;
- під'їзди для забору води автомашинами;
- глибину водоймищ в літньо-осінній період не менше 1,5 м, аз періодичним віддаленням рослинності - не менше 1 м.

Улаштування ставів в межах населених пунктів не повинно викликати підняття ґрунтових вод, що завдають шкоди забудові і зеленим насадженням.

7.12. При наявності на території сільського поселення ділянок з ерозійними процесами і з яротворенням необхідно передбачати заходи, що запобігають їх наступному розвитку. В залежності від місцевих умов (наявність і вихід ґрунтових вод, тенденції яру до збільшення, ступеня закріплення його схилів, ґрунтових показників тощо) необхідно передбачати:

- упорядкування відведення поверхневих вод шляхом налагоджування нагірних каналів і лотків на схилах ярів та їх тальвегів;
- терасування схилів;
- закріплення схилів ярів обдернуванням, садінням зелених насаджень, травосіянням;
- улаштування загат для зменшення швидкості течії води;
- закріплення ложа ярів;
- припинення неорганізованого скидання поверхневих вод і виробничих стоків.

Примітка. В окремих випадках, з відповідним обґрунтуванням допускається передбачати засипання ярів і відведення води з водозбірної території, що тягнеться до яру, і влаштування у випадку необхідності водовідвідних каналів і дренажних колекторів.

7.13. Території на гірських схилах, берегових схилах плато, схилах ерозійних долин, що підпадають під зсувні процеси, а також території, які знаходяться в зоні можливого впливу зсувних рухомотей, не допускається відводити під забудову сільських населених пунктів.

Збереження існуючих будівель, розміщення нового будівництва на даних територіях допускається виключно з техніко-економічним обґрунтуванням і на основі геоморфологічних, інженерно-геологічних, гідрогеологічних досліджень.

7.14. На зсувних територіях у межах населеного пункту в кожному конкретному випадку необхідно намічати (у комплексі або окремо) такі заходи:

- упорядкування поверхневого стоку, обладнання перехоплюючих відкритих каналів, лотків, тощо;
- будівництво дренажних споруд для підземних вод, що виклинюються на схилі, і каптаж джерел;
- улаштування захисту основи схилу від бокової ерозії і абразії;
- будівництво споруд, що утримують на зразок підпірних стінок, контрфорсів;
- терасування схилів зсувних ділянок;
- штучне підвищення міцності ґрунтів у зсувній зоні технічними і фізико-хімічними засобами;
- садіння дерев, чагарників з міцною корінною системою, обдернування схилів.

Примітка. При розробці проектної документації в гірських районах України слід здійснювати аналіз території, керуючись Кадастром і картами місць сходу снігових лавин.

7.15. При проектуванні населених пунктів, що розташовані в зоні дії сільових потоків, повинні бути передбачені заходи, спрямовані на ослаблення їх шкідливої дії:

- насадження деревно-чагарникової рослинності;
- терасування схилів;
- випрямлення річок сільових річок, закріплення їх берегів;
- будівництво гребель, загат і напівзагат в зоні формування і збагачення сільового потоку;
- спорудження насосоуловлювачів, селенапрвляючих дамб і відвідних каналів на конусі виносу.

Примітка. Належність об'єкту, що проектується, до сільового району слід визначати за Кадастром сільових басейнів і вогнищ, Атласом сільових явищ.

7.16. При проектуванні сільських населених пунктів і сільськогосподарських виробничих об'єктів слід передбачати заходи для знімання родючого шару з території, що відведена під забудову, з наступною рекультивацією.

8. ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ

8.1. Інженерне обладнання сільських населених пунктів включає споруди водопостачання, каналізації, санітарної очистки тепло-, газо-, електропостачання, радіофікації та телефонізації, які забезпечують необхідні санітарно-гігієнічні умови для життя населення та охорону навколишнього середовища від забруднення.

Вибір систем інженерного обладнання, а також їх окремих елементів повинен ґрунтуватися на порівнянні деяких варіантів і оцінки їх за техніко-економічними показниками.

Для сільських населених пунктів, розташованих поблизу міст та селищ міського типу, по можливості необхідно передбачати підключення проєктованих інженерних мереж до діючих міських.

ВОДОПОСТАЧАННЯ

8.2. Системи водопостачання сільських населених пунктів передбачаються, як правило, централізовані.

Децентралізовані (місцеві) системи водопостачання можуть застосовуватися для окремих житлових будинків та інших локальних споживачів (в тому числі тваринницьких ферм, польових станів та ін.).

8.3. Кількість води на господарсько-житлові потреби визначається за нормами, наведеними в табл. 8.1.

Водоспоживання на утримання худоби, птахів і звірів на фермах встановлюється за нормами, наведеними в табл. 8.2.

8.4. Норми витрати води на господарсько-питні потреби промислових підприємств повинні прийматися 25 л за зміну на 1 люд. Для цехів з

Таблиця 8.1
(довідкова)

Ступінь благоустрою території житлової забудови	Норми госппитно-го постачання на 1 жителя, середньодобова (за рік), л/доб
---	---

Забудова будинками, обладнаними внутрішнім водопроводом та каналізацією без ванн	125-160
Те саме з ваннами і місцевими водопідігрівачами	160-230
Те саме з централізованим гарячим водопостачанням	230-350
Водопостачання від водорозбірних колонок	30-50

Примітки:

1. Нормами водоспоживання враховані витрати води на господарсько-питні та побутові потреби у житлових і громадських будівлях.
2. Невраховані витрати при відповідному обґрунтуванні допускається приймати у розмірі 5-20% від загальних витрат води на господарсько-питні потреби сільських поселень.

8.5. Для поливу зелених насаджень, присадибних ділянок, вулиць, площ та ін. слід використовувати джерела з непитною водою. Норми води на полив наведені в табл. 8.3.

Витрати води на зовнішнє пожежогасіння для сільських населених пунктів приймається за табл. 12.2 (розд. 12).

8.6. Вода підземних джерел, якість якої відповідає вимогам ГОСТ 2874-82 "Вода питьевая", може при погодженні з органами санітарно-епідеміологічної служби подаватися в систему господарського питного водопроводу без обробки та знезаражування, при цьому необхідно брати до уваги вимоги санітарно-епідеміологічної служби, органів Держрибнагляду, водного транспорту та місцевих органів охорони навколишнього природного середовища Мінприроди України.

Вода поверхневих джерел, а також тих підземних джерел, якість яких не відповідає вимогам ГОСТу, повинна піддаватися відповідній обробці та знезаражуванню.

8.7. При виборі джерела централізованого господарського питного водопроводу слід керуватися висновком територіальних геологічних управлінь, органів з питань регулювання використання та охорони вод, санітарно-епідеміологічної служби, органів охорони навколишнього природного середовища та органів Держрибнагляду з урахуванням рибогосподарської важливості ділянки водоймища.

Проектувати системи централізованого водопостачання необхідно відповідно до Санітарних правил на обладнання і утримання криниць і каптажів джерел, що використовуються для децентралізованого господарсько-питного водопостачання.

Таблиця 8.2
(довідкова)

Водоспоживачі	Норма водопостачання, л/доб. на 1 голову
Корови молочні	115
Корови м'ясні	75
Бички та нетелі	65

Молодняк великої рогатої худоби віком до 2 років	32
Телята віком до 6 місяців	22
Коні робочі, верхові, рисисті та матки, які не годують	60
Коні племенні та матки-годувальниці	80
Лоша-виробник	70
Лоша у віці до 1,5 років	45
Вівці дорослі	10
Молодняк овець	6
Кнури-виробники, матки основні	25
Свиноматки з приплодом	60
Свиноматки супоросні, холості	25
Ремонтний молодняк (свині)	15
Поросята-відлучники	5
Свині на відгодування	15
У ветеринарній лікарні на 1 велику худобу	100
У ветеринарній лікарні на 1 дрібну худобу	50
Песці та лисиці	7
Норки, соболі, кролі	3

Продовження таблиці 8.2

Водоспоживачі	Норма водопостачання, л/доб. на 1 голову
Кури	1
Індички	1,5
Качки, гуси	2

Примітки:

1. Коефіцієнт годинної нерівномірності водоспоживання для тварин, звірів та птахів треба приймати 2,5.
2. Для молодняка птахів норми водоспоживання повинні зменшуватися удвічі.
3. В норми включена витрата води на миття приміщення, кліток, молочного посуду, виготовлення кормів, охолодження молока та ін.
4. У жарких і сухих районах вказані норми допускається збільшувати на 25%.

5. При гідровидаленні тною передбачається додаткова витрата води в межах - від 4 до 10 л на голову (в залежності від способу його видалення).

8.8. Для розміщення водозабірних споруд вибираються ділянки згідно з природоохоронними вимогами, СНиП [2.04.02-84](#) "Водоснабжение. Наружные сети и сооружения":

- сприятливі щодо стійкості проєктованих споруд, що не затоплюються паводковими водами, не підлеглі розмиванню, зсувам та іншим видам деформацій (при відсутності таких ділянок треба передбачати заходи щодо захисту водозаборів: обвалування, підсипку та ін.);
- виключати можливість забруднення використаних вод побутовими і промисловими стоками та водами з високим вмістом заліза та інших компонентів, що погіршують якість води.

8.9. Річні водозабори повинні розміщуватися вище населеного пункту за течією ріки. В тих випадках, коли найменша витрата ріки не покриває потрібного водоспоживання, треба провести пошук інших джерел водопостачання. Улаштування запруд, гребель та водопруд, гребель та водосховищ допускається тільки як виняток при отриманні всіх необхідних погоджень з органами охорони здоров'я та охорони навколишнього природного середовища.

8.10. На всіх во-

Таблиця 8.3
(рекомендована)

доджерелах і спорудах централізованих систем господарських питних водопроводів повинні передбачатися зони санітарної охорони, розроблені відповідно до СНиП та Положення про порядок проєктування та експлуатацію зон санітарної охорони джерел водопостачання та водопроводів питного призначення.	Види поливання	Норма витрати води на поливання чи миття, л/кв.м
Механізована мийка удосконалених покриттів вулиць та майданів	1,2-1,5	
Механізоване поливання удосконалених покриттів тротуарів і вулиць	0,3-0,4	

Зона санітарної охорони повинна складатися:

Продовження таблиці 8.3

- для джерел водопостачання із першого, другого та третього поясів;	Види поливання	Норма витрати води на поливання чи миття, л/кв.м
- для майданчиків водопровідних споруд, водозаборів, насосних та очисних станцій, резервуарів чистої води,	Ручне поливання удосконалених покриттів тротуарів і вулиць	0,4-0,5
	Поливання зелених насаджень парків і скверів	3-4
	Поливання газонів і квітників	4-6
	Теплиці ґрунтові зимові	15

водонапорних	-----		
веж із першого поясу;	Теплиці стелажні зимові	6	
- для водоводів	Парники усіх типів	6	
- із санітарно-захисної смуги.	Утеплений ґрунт	6	
8.11. На території першого поясу зони санітарної охорони заборонено будівництво та розміщення будівель, споруд і пристроїв,	Поливання присадибних ділянок (тривалість 6 год.)	4	
що безпосередньо	ПРИМІТКА. При відсутності даних по площі за видами благоустрою (зелені насадження, проїзди та інше) сумарну витрату води на поливання у перерахунку на 1 жителя треба приймати 50-90 л/доб.		

не стосуються експлуатації водопровідних споруд і не підлягають обов'язковому розміщенню на території першого поясу, а також проживання людей, у тому числі працюючих на водогоні.

На території першого поясу заборонено випуск стоків, купання, водопій та випас худоби, прання білизни, рибна ловля, застосування для рослин ядохімікатів, органічних і мінеральних добрив.

8.12. При існуванні поблизу межі першого поясу зони санітарної охорони житлових, промислових та інших споруд, повинні бути прийняті заходи щодо благоустрою їх території, що виключають можливість забруднення території першого поясу.

8.13. Межі першого поясу зони санітарної охорони для підземних джерел водопостачання (від огорожувальних конструкцій водопровідних споруд та артезіанських свердловин до меж першого поясу зони санітарної охорони) повинні складати: для надійно захищених горизонтів - не менше 30 м, а для незахищених чи недостатньо захищених горизонтів та інфільтраційних водозаборів - не менше 50 м.

При використанні інфільтраційних вод як джерела водопостачання до межі поясу санітарної охорони необхідно включати прибережну територію між водозабором і водоймищем.

Примітка. Для поодиноких підземних водозаборів, розташованих на території об'єкту, що виключають можливість забруднення ґрунту, відстань від них до огорожі можна зменшувати до 15 і 25 м.

Для поверхневого джерела водопостачання з урахуванням природних умов межі першого поясу приймаються:

- а) для проточних водотоків:
  - вгору за течією не менше 200м від водозабору, вниз - не менше 100 м, прилеглому до водозабору берега - не менше 100 м від лінії зрізу води під час літньої та осінньої межні;
  - у напрямку протилежного берега: при ширині водотоку менше 100 м - вся акваторія та протилежний берег завширшки 50 м від зрізу води під час літньої та осінньої межні та шириною водотоку більше 100 м - смуга акваторії завширшки не менше 100 м;
- б) для непроточних водоймищ (водосховище, озеро);
  - по акваторії у всіх напрямках - не менше 100 м;
  - по прилеглому до водозабору берегу - не менше 100 м від зрізу води під час літньої та осінньої межні.

8.14. Межі другого і третього поясів зони санітарної охорони підземного джерела водопостачання визначаються розрахунком, виходячи з часу пересування води з мікробними (другий пояс) і хімічними (третій пояс) забрудненнями.

8.15. Для поверхневого джерела межі другого поясу зони сані-

тарної охорони складають:

а) для водотоку:

- угору за течією - за розрахунком виходячи з часу пробігу води по основному водотоку при середньомісячній забезпеченій витраті 95% не менше 5 діб для II кліматичного району і 3 доби для III і IV кліматичних районів; вниз за течією не менше 250 м; бокові межі від рівня води під час літньої та осінньої межні 500 м на рівнинному рельєфі і до вершини першого схилу - на гористому рельєфі, але не більше 750 м при пологому схилі і 1000 м при крутому схилі;

б) для непроточного водоймища:

- в обидві сторони по берегу і в усі сторони по акваторії виходячи з часу добігання від 3 до 5 діб (див. п.а); бокові межі углиб берега; для малих водоймищ - по водорозділу, для великих (площею більше 10 кв.м) - див. п.а.

8.16. Межі третього поясу санітарної охорони поверхневого джерела водопостачання приймаються такі: угору і вниз за течією водотоку при непроточному водоймищі - у відповідності з п.8.15а; бокові межі - по смузі водорозділу у межах 3-5 км від зрізу води.

8.17. Межі першого поясів майданчиків водопровідних споруд від огорожі:

- до запасних та регульованих місткостей, очисних споруд та насосних водопровідних станцій - не менше 30 м,
- до водопровідних меж - не менше 10 м,
- до інших споруд - не менше 15 м.

При обґрунтуванні та погодженні з органами санітарно-епідеміологічної служби можна:

- скоротити ці відстані до 10 м;
- не встановлювати перший пояс для окремих водонапірних веж.

8.18. Ширина санітарно-захисної зони для водоводів приймається від крайніх трубопроводів при відсутності ґрунтових вод - не менше 50 м незалежно від діаметра водопровода.

При прокладанні водоводів по забудованій території ширину смуги після погодження з органами санітарно-епідеміологічної служби можна зменшувати.

8.19. Розміри земельних ділянок для станцій очистки води в залежності від їх продуктивності, тис.куб.м/доб, треба приймати за проектами, але, як правило, не більше, га:

до 0,8	- 1,0
більше 0,8 до 12	- 2,0

КАНАЛІЗАЦІЯ

8.20. Кналізуванню підлягають усі об'єкти, що забезпечені внутрішнім водопроводом. Норми водовідведення побутових стічних вод сільбищної зони повинні відповідати прийнятим нормам водоспоживання (див. табл. 8.1). Норми відведення промислових стічних вод сільськогосподарських об'єктів треба приймати на підставі технологічних даних.

8.21. В сільських населених пунктах для окремих об'єктів і садибних житлових будинків рекомендується приймати локальні системи з очисними спорудами малої каналізації; каналізуванню в першу чергу підлягають громадські будівлі, житлові будинки висотою два і більше поверхи, а також підприємства для переробки сільськогосподарських продуктів (при відповідному обґрунтуванні та розрахунках).

8.22. Схеми каналізації повинні розроблятися одночасно зі схемами водопостачання. При цьому необхідно розглянути можливість використання очищених стічних вод для промислового водо-

постачання та зрошення.

8.23. Можливість спільного відведення та очистки побутових та промислових стічних вод повинна визначатися в залежності від складу цих вод з урахуванням техніко-економічних показників та санітарно-гігієнічних вимог.

8.24. Поверхневі води (дощові, талі та поливально-мийні) з сільбищної території відводяться за межі населеного пункту і підлягають обов'язковому очищенню на спорудах типу біоплато, а потім скидаються в водоймища, балки та яри. Поверхневі води тваринницьких підприємств повинні направлятися по відкритій системі водостоків в локальні сховища-збірники та після відповідної обробки використовуватися для зрошення сільськогосподарських культур.

8.25. Скидання поверхневих вод, методи та ступінь їх очищення визначаються розрахунком у відповідності з вимогами Правил охорони поверхневих вод від забруднення стічними водами та погоджуються з органами санітарно-епідеміологічної служби, охорони рибних запасів та органами по регулюванню використання та охорони вод.

8.26. Трасування каналізаційних мереж треба здійснювати з урахуванням рельєфу місцевості, можливості найбільшого охоплення каналізованої території самопливними лініями при найменших глибинах закладання та нанесення якнайменшого збитку природі.

8.27. При прокладанні заглиблених самотічних каналізаційних мереж (більше 7 м), а також при неможливості подати стічні води на каналізаційні очисні споруди самотічною мережею треба передбачати обладнання каналізаційних насосних станцій.

8.28. При виборі місця розташування очисних споруд каналізації необхідно враховувати такі вимоги:

- очисні споруди треба розміщувати з підвітряного боку переважаючого напрямку вітрів теплого періоду року по відношенню до найближчих житлових чи громадських будівель або груп будівель;
- стічні води після очистки повинні випускатися нижче за течією річки відносно населеного пункту;
- територія, яку займають очисні споруди, не повинна підтоплюватися чи підпадати під береговий розмив.

8.29. Для сільських поселень, як правило, слід передбачати очистку стічних вод на спорудах біологічної очистки у штучних умовах (біологічні фільтри різних типів, аераційні споруди). Аеротенки усіх типів можуть застосовуватися за будь-яких кліматичних, геологічних та гідрогіологічних умов, вони не потребують відводу великих площ землі і стабільно забезпечують високу ефективність очистки. Циркуляційні окислювальні канали застосовуються у районах з розрахунковою температурою не нижче -25о С в тих випадках, коли аеротенки застосовувати недоцільно. Площі земельних ділянок очисних споруд каналізації треба приймати при повній біологічній очистці у природних умовах - за розрахунком, а при штучних - за табл.8.4.

8.30. Для децентралізованих (місцевих) систем при витратах стічних вод до 15 куб.м на добу в піщаних і супіщаних ґрунтах і заляганні ґрунтових вод не вище 1,5 м від поверхні землі допускається застосовувати поля підземної фільтрації.

8.31. Для невеликих об'єктів з витратами стічних вод до 1 куб.м на добу в піщаних і супіщаних ґрунтах допускається застосовувати фільтрувальні колодязі. Основа колодязя повинна бути на 1 м вище рівня ґрунтових вод.

8.32. Піщано-гравійні фільтри та фільтрувальні траншеї допускається використовувати для децентралізованих (місцевих) систем при витратах стічних вод до 15 куб.м за добу у водонепроникних і слабофільтрувальних ґрунтах при найвищому рівні ґрунтових вод, розміщеному на 1 м нижче лотка відповідної труби. Для утворення фільтрувального середовища використовується привізний середньо- і крупнозернистий пісок.

При застосуванні будь-якої споруди підземної фільтрації необхідна попередня очистка стічних вод у септиках.

8.33. Санітарно-захисні зони від каналізаційних споруд до межі житлової забудови, ділянок громадських будівель і підприємств харчової промисловості треба визначати з урахуванням їх перспективного розвитку згідно з санітарними нормами.

8.34. Умови спуску очищених стічних вод у водоймища повинні відповідати вимогам "Правил охраны поверхностных вод" (Москва, 1991 г.) і повинні бути погоджені з органами санітарного нагляду та органами охорони навколишнього природного середовища і Держрибнагляду.

Таблиця 8.4
(рекомендована)

Будівлі	Продуктивність, куб.м/доб.							
	12	25	50	100	200	400	700	1400
Аеротенки повного окислення заводського виготовлення	0,1	0,12	0,14	0,23	0,38			
Аеротенки повного окислення заводського виготовлення будуються на місці з механічною аерацією				0,23	0,38	0,47		
Аеротенки повного окислення заводського виготовлення будуються на місці з пневматичною аерацією				0,23	0,38	0,47	0,57	
Аеротенки заводського виготовлення з аеробною стабілізацією мулу					0,38	0,47	0,57	
Станція з високонавантаженими аеротенками з пневматичною аерацією								0,90
Циркуляційні окислювальні канали				0,25	0,43	0,56	0,58	1,4
Установки по								

доочистці на									
піщаних				0,05	0,05	0,064	0,064	0,083	
фільтрах									

Примітки:

1. Площі земельних ділянок наведені в га.
2. При очистці невеликих обсягів стічних вод доцільно використовувати споруди малої каналізації біологічної очистки (поля підземної фільтрації, піщано-гравійні фільтри та фільтрувальні траншеї, фільтрувальні колодязі).

ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ

8.35. Системи теплопостачання треба проектувати, враховуючи структури паливно-енергетичного балансу регіону та розвитку систем електро- та газопостачання. Теплопостачання сільських населених пунктів може бути централізованим - від селищних опалювальних чи опалювально-виробничих котельних і децентралізованим - від місцевих (вбудованих чи прибудованих) котельних, квартирних апаратів (котлів) опалення та гарячого водопостачання, від опалювальних чи опалювально-варочних печей.

8.36. При проектуванні централізованого теплопостачання сільського населеного пункту необхідно враховувати можливість і доцільність використання існуючих та проєктованих джерел тепла за межами населеного пункту, які належать різним відомствам і підприємствам. Питання про спільне або роздільне теплопостачання сільбищної та виробничої зон вирішується на підставі техніко-економічних розрахунків.

8.37. Витрати тепла для промислових та сільськогосподарських підприємств на опалення, вентиляцію і кондиціювання повітря в житлових і громадських будівлях, а також на централізоване гаряче водопостачання треба приймати у відповідності з розділом СНиП по проектуванню теплових мереж.

Для попередніх розрахунків витрати тепла на опалення та вентиляцію житлових і громадських будинків допускається визначати за паспортами типових проєктів, а витрати тепла на виробничі потреби - за проєктами підприємств-аналогів або за укрупненими показниками.

8.38. Вода, що подається системами гарячого водопостачання в житлові та громадські будинки і на господарсько-питні потреби виробничих комплексів, за якістю повинна відповідати вимогам ГОСТ 2874-82 "Вода питьевая".

Для теплопостачання сільбищної зони треба, як правило, передбачати одну групову котельню. Черговість будівництва котельної залежить від черговості будівництва теплопостачальних об'єктів. Проектування на території сільбищної зони кількох котельних допускається тільки при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні.

8.39. При виборі майданчика для будівництва котельної треба керуватися такими вимогами:

- майданчик, як правило, розміщується у центрі теплових навантажень з урахуванням теплових навантажень за чергами будівництва;
- майданчик повинен бути вибраний з урахуванням найбільшого наближення до джерел електро- та водопостачання.

8.40. Централізовані котельні, що постачають тепло на об'єкти сільбищної та промислової зон (промислово-опалювальні котельні) можуть об'єднуватися в один комплекс з іншими будівлями та спорудами. Блокування котельних до будівель промислових підприємств повинно провадитися згідно з вимогами СНиП 11-85-76 "Котельные установки". Блокування централізованих котельних до житлових будівель, будівель дитячих ясел-садків, загальноосвітніх шкіл, лікарень, поліклінік, санаторіїв, закладів відпочинку

та дитячих таборів відпочинку не допускається.

8.41. Розміри земельних ділянок для окремо розташованих опалювальних котельних треба приймати за табл. 8.5.

8.42. Склади твердого пального для котельних, розміщених в житловій зоні, доцільно робити закритими, прибудованими до будинку котельної, а в промисловій зоні - відкритими.

8.43. Для захисту повітряного басейну сільбищної зони сільських населених пунктів від шкідливих викидів, що виходять з димовими газами, котельні треба розміщувати з підвітряного боку в зонах з вітрами переважаючого напрямку.

8.44. Заходи щодо захисту атмосферного повітря від шкідливих викидів, розміри санітарно-захисних зон та висоти димових труб* визначаються у відповідності з Методикою розрахунку концентрацій розсіювання в атмосфері шкідливих речовин, наявних у викидах промислових підприємств ОНД 86 (1987, "Держкомгідромет" і "Санітарними правилами по охоране атмосферного воздуха населенных мест", 1989, а також підтверджуються розрахунками по захисту від шуму територій житлової забудови, приміщень житлових та громадських будівель.

Таблиця 8.5
(рекомендована)

Теплопродуктивність котельних МВт/Гкал/год	Розміри земельних ділянок, га, котельних, які працюють на	
	твердому паливі	газоза- пальному паливі
До 5,81 (5,0)	0,7	0,7
5,81 (5,0) - 11,63 (10,0)	1,0	1,0
11,63 (10,0) - 58,15 (50,0)	2,0	1,5

Примітка. Розміри земельних ділянок опалювальних котельних, що забезпечують споживачів гарячою водою з безпосереднім водозаборою, а також котельних, доставка пального яким передбачається залізницею, треба збільшити на 20%.

8.45. В межах житлової забудови сільських населених пунктів з глиняними, піщаними та іншими щільними ґрунтами, як правило, треба передбачати підземну безканалъну прокладку теплових мереж.

8.46. Шлакозоловідвали треба розміщувати на непридатних або малопридатних для інших цілей земельних ділянках поза сільбищною територією, але якомога ближче до майданчика котельної.

Забороняється скидання золи та шлаків у водоймища. Необхідно передбачати заходи, які запобігають їх винесенню у водоймища дощовими або паводковими водами.

ГАЗОПОСТАЧАННЯ

8.47. Газопостачання сільських населених пунктів може здійснюватись від централізованих систем - при наявності природного газу або від децентралізованих (місцевих) систем при використанні рідкого газу.

Для сіл, розміщених у зонах впливу великих і значних міст або безпосередньо біля селищ міського типу, питання газопостачання повинні вирішуватись разом з системою газопостачання міст та селищ міського типу.

8.48. У сільських населених пунктах треба передбачати викорис-

тання природного газу на господарсько-побутові потреби (приготування кормів та підігрів води для тварин в особистих підсобних господарствах); технологічні потреби комунально-побутових підприємств; опалення, вентиляцію, гаряче водопостачання житлових та громадських будівель; опалення, вентиляцію та технологічні процеси сільськогосподарських підприємств.

8.49. При розробці проектів планування та забудови селищ допускається приймати укрупнені показники споживання газу, куб.м/рік на 1 люд., при теплоті згоряння газу 34 МДж/куб.м/8000 ккал/куб.м/:

- при наявності централізованого гарячого водопостачання - 100;
- за умови гарячого водопостачання від газових водонагрівачів - 250;
- за умови відсутності будь-яких видів гарячого водопостачання - 165.

8.50. Газорозподільні пункти (ГРП), що стоять окремо, можуть розміщуватися в середині житлових кварталів, на територіях сільськогосподарських виробничих комплексів та комунальних установ на відстані, наведеній в табл. 8.6.

8.51. Розміщення газорозподільних пунктів для газопостачання будинків виробничого та комунального призначення допускається у прибудовах до виробничих будівель та будинків комунальних установ. У разі відсутності природного газу з мереж джерелом централізованого газопостачання житлових та громадських будинків можуть бути групові резервуарні установки рідкого газу.

8.52. Групові резервуарні установки можуть бути підземними і

Таблиця 8.6

Тиск газу на ввіді в ГРП, кгс/кв.см	Відстань від газорозподільних пунктів не менше, м, до			
	будинків і споруд	залізничних колій (до найближчої рейки)	автомобільних доріг	повітряних ліній електричних передач
До 6	10	10	5	Не менше 1,5
Вільше 6 до 12	15	15	8	висота опори

Примітка. Відстань треба приймати від зовнішніх стін будинку або шафи ГРП, при розміщенні устаткування на відкритому майданчику - від краю устаткування.

наземними. У районах з розрахунковою температурою зовнішнього повітря нижче -20о С використовуються тільки підземні установки об'ємом 2,5 і 4,94 куб.м. Розміщення резервуарних установок треба передбачати на майданчиках зі зручними під'їздами до великовантажних автомобілів з рідким газом.

Мінімальні відстані від резервуарів групових резервуарних установок до будинків і споруд різноманітного призначення у разі їх газопостачання від цих установок наведені в табл. 8.7.

8.53. Джерелом децентралізованого газопостачання одно- і двоповерхових житлових та громадських будинків малої місткості служать індивідуальні газобалонні установки ємкістю від 27 до 55 л. Розміщення газобалонних установок допускається як усере-

дині, так і зовні приміщень.

Розміщення балонів усередині приміщень в будинках вище двох поверхів не допускається.

ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ І ЗОВНІШНЄ ОСВІТЛЕННЯ

8.54. Забезпечення електроенергією сільських поселень передбачається від мереж районної енергетичної системи з максимальним використанням різноманітних джерел: гелію, геліотермальних, вітрових установок і т.ін.

8.55. Потрібну потужність джерел постачання електроенергією належить визначати:

- для виробничих потреб - за проектами аналогічних підприємств або збільшеними показниками;
- для господарсько-побутових і комунальних потреб - за даними типових проектів або за збільшеними показниками відповідно до табл. 8.8.

8.56. Електропостачання сільських споживачів повинно здійснюватися загалом повітряними лініями, як правило, на залізобетонних опорах. Допускається застосування дерев'яних опор із залізобетонними приставками (пасинками).

8.57. Лінії електропередач, що входять у загальні енергетичні системи, не допускається розміщувати на території промислових і сільськогосподарських підприємств. Повітряні лінії електропередач напругою 110 кВ та вище слід розташовувати за межами сельбищних територій.

8.58. Кількість, потужність і напруга знижувальних підстанцій, а також їх розташування визначаються згідно з розвитком районної енергосистеми. Розміри земельних ділянок для закритих підстанцій та розподільних пристроїв слід приймати 0,6 га, для відкритих - 0,5-1,5 га при обов'язковому дотриманні санітарних вимог для пунктів переходу повітряних ліній в кабельні - не більше 0,1 га.

Таблиця 8.7

	Відстань, м, від резервуарів					
	наземних			підземних		
	при загальній місткості резервуарів в резервуарній установці, куб.м					
	до 5	5-10	10-20	до 10	10-20	20-50
1.Громадські будинки і споруди	40	-	-	15	20	30
2.Житлові будинки:						
з отворами у стінах, звернених до установ-ки	20	-	-	10	15	20
без отворів в стінах, звернених до установ-ки	15	-	-	8	10	15
3.Будинки і споруди про-мислових, сільськогоспо-дарських підприємств і підприємств побутового обслуговування виробни-	15	20	25	8	10	15

спортні вузли, мости, шляхопроводи, залізничні переїзди тощо.
На вулицях і проїздах сільських населених пунктів треба передбачати однобічне розміщення світильників; двостороннє розміщення світильників допускається на бульварах.

ЗВ'ЯЗОК, РАДІОМОВЛЕННЯ І ТЕЛЕБАЧЕННЯ

8.62. Мережа ліній і каналів зв'язку в сільській місцевості утворюється з урахуванням їх включення до єдиної автоматизованої системи зв'язку України.

В сільській місцевості утворюються мережі:

- спільного користування - телефонного зв'язку (СТЗ);
- факсимільного зв'язку;
- подання програм мовлення;
- внутрішньовиробничі - телефонного зв'язку сільськогосподарських підприємств, диспетчерського зв'язку, передавання інформації технологічного характеру.

Упорядження телефонного зв'язку повинно забезпечувати з'єднання між будь-якими абонентами у межах сільського адміністративного району з забезпеченням виходу у мережі міжміського і міжнародного зв'язку.

8.63. Телефонізація сільських поселень і сільськогосподарських виробничих комплексів здійснюється на міжосельній основі, в межах сільського адміністративного району. У районному центрі створюється центральна телефонна станція, до якої включаються сполучні лінії вузлових або кінцевих станцій, які розміщуються в центрах первинних систем розселення, центральних селах сільських Рад.

Мережа внутрішньовиробничого телефонного зв'язку сільгосп підприємств суміщається з телефонною мережею спільного користування у межах сільських (селищних) Рад на основі спільної автоматичної телефонної станції (АТС) і лінійних споруд.

8.64. Ємкість автоматичних телефонних станцій визначається за спеціальним завданням з урахуванням обслуговування виробничих об'єктів, культурно-побутових установ і населення. Вона повинна забезпечувати:

- потреби житлового сектору із розрахунку один телефон на одну сім'ю;
- потребу народногосподарського сектору із розрахунку 20-25% від кількості сімей.

8.65. Автоматичні телефонні станції, як правило, розміщуються у будівлях місцевих органів управління у складі вузлів зв'язку чи окремих будівлях. Розміри приміщень АТС для попереднього розрахунку повинні бути не менше наведених в табл. 8.10.

8.66. По радіотрансляційній мережі в сільській місцевості передаються центральні, державні, обласні і районні радіомовні програми, а також термінова інформація і команди дистанційного управління станціями радіотрансляційних вузлів.

8.67. Радіофікуються всі сільські населені пункти незалежно від кількості їх жителів. Радіофікація здійснюється від районних радіотрансляційних вузлів з встановленням радіоточок на

Таблиця 8.8
(рекомендована)

	Площа, кв. м	
	координатних АТС	електронних і квазіелектронних АТС
Одиниця ємкості		

Один абонентний номер (РАТС)	0,11	0,05
Один еквівалентний номер (РАТС з вузловим обладнанням)	0,15	0,07

всіх виробничих, в адміністративних, культурно-побутових установах, житлових кварталах та в окремих житлових будинках.

8.68. Радіотрансляційні мережі передбачаються повітряні або кабельні. Проводи радіотрансляційних ліній допускається підвішувати на опорах низьковольтних електромереж з напругою до 380 В.

Для упорядкування місцевого радіомовлення при місцевих органах управління в будинках культури обладнуються місцеві радіовузли. Потужність радіовузла визначається із розрахунку 90-100 Вт на 1000 жителів.

8.69. Майданчики для радіотелевізійних станцій повинні обиратися таким чином, щоб напруга поля, яка створюватиметься ними на території населених пунктів, не перебільшувала допустимого рівня напруги поля для населення у відповідності з санітарними вимогами.

8.70. Розміщення підприємств, будівель і споруд зв'язку, радіомовлення і телебачення, пожежної і охоронної сигналізації, диспетчеризації систем інженерного обладнання належить здійснювати згідно з вимогами відповідних нормативних документів.

ІНЖЕНЕРНІ МЕРЕЖІ

8.71. Інженерні мережі сільських населених пунктів проектується як комплексна система, що з'єднує всі надземні, наземні та підземні інженерні комунікації з урахуванням їх розвитку на розрахунковий період. Інженерні мережі треба прокладати переважно по вулицях та дорогах, для чого у поперечних профілях вулиць та доріг передбачаються відповідні місця: на смузі між червоною лінією та лінією забудови - кабельні мережі (силові, зв'язку, сигналізації та диспетчеризації); під тротуарами - теплові мережі; на розподільних смугах - водопровід, газопровід та господарсько-побутова каналізація.

Прокладка підземних інженерних мереж повинна бути, як правило, суміщеною у загальних траншеях.

8.72. Розміщення підземних мереж по відношенню до будинків, споруд, зелених насаджень, їх взаємне розміщення повинні виключати можливість підмиву основ фундаментів будинків та споруд, пошкодження близько розміщених мереж та зелених насаджень, а також забезпечити можливість ремонту мереж без ускладнень для руху транспорту.

8.73. Мінімальні відстані в плані від інженерних підземних мереж до будинків, споруд та зелених насаджень наведені в табл. 8.11, мінімальні відстані між підземними інженерними мережами - в табл. 8.12.

8.74. У зрошувальних районах з неосідаючими ґрунтами відстань від підземних інженерних мереж до зрошувальних каналів треба приймати (від бровки каналів) не менше:

- від газопроводів низького та середнього тиску, а також від водопроводів, каналізації, водостоків та трубопроводів горючої рідини - 1 м;
- від газопроводів високого тиску до 6 кгс/кв.м, теплопроводів, господарсько-побутової та дощової каналізації - 2 м;
- від силових кабелів та кабелів зв'язку - 1,5 м;
- від зрошувальних каналів вуличної мережі до фундамен-

тів будинків і споруд - 5 м.

8.75. Відстань від осі підземних і наземних (в насипу) магістральних трубопроводів до населених пунктів, окремих сільськогосподарських підприємств, будинків і споруд слід приймати залежно від класу та діаметру трубопроводу, але не менше значень, наведених в табл. 8.13.

8.76. Відстані від компресорних станцій (КС), газорозподільних станцій (ГРС), газо-, нафто- і конденсатопроводів до населених пунктів, промислових підприємств, будинків і споруд слід приймати залежно від класу та діаметру газопроводу та необхідності забезпечення їх безпеки, але не більше значень, наведених в табл. 8.14.

9. ЕКОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

ЕКОЛОГІЧНІ ВИМОГИ

9.1. При проектуванні, розміщенні, будівництві і введенні в експлуатацію нових містобудівельних об'єктів і реконструкції населених пунктів в сільській місцевості необхідно забезпечити екологічну безпечність людини, охорону навколишнього природного середовища і природних ресурсів, дотримання нормативів шкідливих виходів, а також шкідливих фізичних, хімічних, біологічних впливів на природне оточення.

9.2. Об'єкти, експлуатація яких пов'язана з шкідливим впливом на навколишнє середовище і здоров'я людини, повинні бути забезпечені спорудами, обладнанням і пристосуванням для очищення шкідливих виходів і скидів чи для їх знищення, зменшення впливу шкідливих факторів, а також приладами контролю над кількістю і складом речовин, які забруднюють, і характеристиками шкідливих впливів.

9.3. Розміщення будь-яких споруд і об'єктів, що не відповідають у повному обсязі всім екологічним вимогам і заходам, передбаченим в містобудівній документації і заключенні екологічної експертизи, на території сільських Рад або населених пунктів, не допускається.

9.4. У складі матеріалів попереднього вибору земельних ділянок для розвитку і реконструкції сіл і окремих об'єктів будівництва повинні бути показники оцінки можливого впливу на навколишнє середовище:

- кількісні і якісні характеристики території, що відводиться;
- загальна оцінка стану навколишнього природного середовища;
- характеристика можливого рівня забруднення вод, атмосферного повітря, ґрунтів, інших природних ресурсів;
- наявність порушених земель;
- розміщення звалищ та полігонів для поховання відходів;
- відомості про викиди, що прогнозуються, і про шкідливі біологічні та інші впливи;
- обсяг шкідливих речовин, що викидаються в атмосферу і водоймища, з диференціацією основних забруднюючих речовин;
- характеристика токсичних речовин, обсяги відходів, що не утилізуються і шкідливо впливають на навколишнє середовище і здоров'я людини; заходи щодо їх поховання;
- наявність територій і об'єктів природно-заповідного фонду, територій зарезервованих для заповідників, курортних і лікувально-оздоровчих рекреаційних зон;
- висновки стосовно рівнів можливого впливу містобудівних об'єктів на навколишнє середовище і здоров'я людей;
- висновки стосовно основних соціально-економічних наслідків розміщення містобудівних об'єктів з урахуванням інтересів місцевого населення*.

---

* Вказані роботи виконуються відповідними організаціями на підставі спеціального замовлення, а вартість їх повинна бути

включена у загальну вартість містобудівної документації.

Таблиця 8.11

	Відстані, м, по горизонталі (в світлі) від підземних мереж, до									
	фундаментів будинків та споруд	фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі і зв'язку, залізниць	осі крайньої путі залізниць колії 1520мм але не менше глибини траншеї до підлоги насипу та брі-їмки	залізниць колії 750 мм	бортів вого каменя вулиці дороги (краю проїзної частини, ук ріпле ної смуги узбіччя)	зовнішньої брівки кювету або підшви насипу дороги	фундаментів опор повітряних ліній електропередач напругою до вище 1 кВ зовнішньої мережі до вище 35 кВ і вище 110 кВ і вище			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Водопровід та каналізація	5	3	4	2,8	2	1	1	2	3	
Самотічна каналізація (побутова та дощова)	3	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3	
Дренаж	3	1	4	2,8	1,5	1	1	2	3	
Супутний дренаж	0,4	0,4	0,4	0	0,4	-	-	-	-	
Газопроводи горючих газів тиску, МПа (кгс/кв.см):										
низького до 0,005 (0,05)	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	5	10	
середнього вище 0,005 (0,05) до 0,3 (3)	4	1	4,8	2,8	1,5	1	1	5	10	
високого вище 0,3 (3) до 0,6 (6)	7	1	7,8	3,8	2,5	1	1	5	10	
високого вище 0,6 (6) до 1,2 (12)	10	1	10,8	3,8	2,5	2	1	5	10	
Теплові мережі: від зовнішньої стінки каналу, тунелю	2	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3	

від оболонки безканальної прокладки	5	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Кабелі силові всіх напрямків та кабелі зв'яз- ку	0,6	0,5	3,2	2,8	1,5	1	0,5*	5*	10*

Продовження таблиці 8.11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Канали, комуні- каційні тунелі	2	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3*
Зовнішні пневмо- сміттепроводи	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	3	5
* Має відношення тільки до відстані від силових кабелів									

Примітки:

1. Допускається передбачати прокладку підземних інженерних мереж в межах фундаментів опор та естакад трубопроводів, компактної мережі за умови виконання заходів, які виключають можливість пошкодження мереж у випадку осідання фундаментів, а також пошкодження фундаментів у разі аварії на цих мережах. У разі розміщення інженерних мереж, які підлягають прокладці із застосуванням будівельного водопониження, відстань від них до будинків та споруд належить встановлювати з урахуванням зони можливого порушення міцності ґрунтів.

2. Відстані від теплових мереж у разі безканальної прокладки до будинків та споруд належить приймати як до водопроводу.

3. Відстань від теплових мереж відкритих систем водопостачання та мереж гарячого водопостачання при безканальній прокладці слід приймати:

- до кладовищ, звалищ, могильників для худоби - 10 м (при наявності на глибині укладання трубопроводів водонасичених ґрунтів з рухом ґрунтового потоку у бік трубопроводів, відстань повинна збільшуватися до 30 м);
- до вигрібних та помийних ям - 7 м (те ж - до 20 м);

4. Відстань від силових кабелів напругою 110-120 кВ до фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі, ліній зв'язку належить приймати 1,5 м.

Таблица 8.12

[illegible]

	вище 0,005 (0,05)												
	до 0,3 (3)												
	високого		1,5	2	2	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	
1,5	2	2											
	вище 0,3 (3)												
	до 0,6 (6)												
	високого		2	5	5	0,5	0,5	0,5	0,5	2	1	4	
2	4	2											
	вище 0,6 (6)												
	до 1,2 (12)												

2	Кабелі силові всіх	0,5*	0,5*	0,5*	1	1	1	2	0,1	0,5	2		
2	напруг												

1	Кабелі зв'язку	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	0,5*	-	1		
1													

	Теплові мережі:												
	від зовнішньої	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	-		
-	2	1											
	стілки каналу,												
	тунелю												
	від оболонки без-	1,5	1	1	1	1	1,5	2	2	1	-		
-	2	1											
	канальної прокла-												
	дки												

2	Канали, тунелі	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	2		
2													

1	Зовнішні пневмосміт-	1	1	1	1	1,5	2	2	1,5	1	1		
1	тепроводи												

-----													

* У відповідності з вимогами розділу 2 "Правил устро́йства електроустановок" (ПУЭ)

4. Відстань від теплових мереж відкритих систем тепlopостачання та мереж гарячого водопостачання при безканальній прокладці належить приймати до побутової чи виробничої каналізації при діаметрі труб теплових мереж $D_u \leq 200$ мм – 1,5 м, те ж при $D_u > 200$ мм – 3 м. При розташуванні каналізації вище теплових мереж вказані відстані належить збільшувати на різницю в глибинах закладання трубопроводів.

		Мінімальні відстані, м, від							
осі									
газопроводів і									
нафтопродуктопроводів									
класу									
О Б' Є К Т И									
IV	III	II	I					I	II
		умовним діаметром,							
мм									
		300 і більше-більше-більше-більше-більше-300 і більше-							
300 і більше-більше-більше-		менше ше ше ше ше ше менше ше							
менше ше ше ше		300 600 800 1000 1200 300							
300 500 1000		до до до до до							
до до до		600 800 1000 1200 1400							
500 1000 1400									

Населені пункти; колективні										
сади та садові будинки; дач-										
ні селища; промислові та сі-										
льськогосподарські підприєм-										
ства; будівлі з масовим на-										
копиченням людей (школи,	100	150	200	250	300	350	75	125		
75 100 150 200										
лікарні, клуби, дитячі садки										
та ін.), що стоять окремо;										
житлові будинки в 3 і більше										
поверхів; очисні споруди та										
насосні станції водопроводу										

Нежитлові та допоміжні буді-										
влі, що стоять окремо, гара-										
жі та відкриті стоянки для	30	50	100	150	175	200	30	50		
30 30 30 50										
автомобілів індивідуальних										
власників, до 20 автомобі-										
лів, каналізаційні споруди										

Таблиця 8.14

О Б' Є К Т И	Мінімальні відстані, м, від КС і ГРС							
	Клас газопроводів							
	I				II			
	Умовний діаметр газопроводу, мм							
	300	біль-	біль-	біль-	біль-	біль-	300	біль-
	і	ше	ше	ше	ше	ше	і	ше
менше	300	600	800	1000	1200	менше	300	
	до	до	до	до	до			
	600	800	1000	1200	1400			

Населені пункти; колективні								
сади та садові будинки; дач-								
ні селища; окремі промислові								
та сільськогосподарські під-								
приємства; гаражі та відкри-								
ті стоянки для автомобілів								
індивідуальних власників на	500	500	700	700	700	700	500	500

кількість автомобілів більше 20; будівлі з масовим накопиченням людей (школи, клуби та ін.), що стоять окремо, житлові будинки в 3 та більше поверхів	---	---	---	---	---	---	---	---
	150	175	200	250	300	350	100	125
Житлові будинки в 1-2 поверхи, що стоять окремо, сільськогосподарські ферми	150	150	200	250	300	350	75	150
	---	---	---	---	---	---	---	---
	75	25	150	200	225	250	75	100
Нежитлові будинки та допоміжні будівлі (сараї, гаражі та відкриті стоянки для автомобілів індивідуальних власників до 20 автомобілів), що стоять окремо. Очисні споруди та насосні станції каналізації	50	75	150	200	225	250	50	75
	--	---	---	---	---	---	--	--
	50	75	100	150	175	200	30	50

Примітка. Відстані, наведені в числівнику, - для КС, в знаменнику - для ГРС.

9.5. Характер і ступінь потенціальних видів впливу на природно-територіальний комплекс і взаємопов'язані з ним соціальні системи містобудівної діяльності, що намічається, визначаються при оцінці впливу на навколишнє середовище. Результати цієї оцінки повинні бути відображені у складі передпроектної і проектної містобудівної документації поряд з іншими параметрами, що проектується, починаючи з цільових та прогнозних стадій її розробки.

9.6. Система оцінки впливів на навколишнє середовище містобудівних об'єктів повинна включати:

- підготовку інформації про стан навколишнього природного середовища і її компонентів на момент проектування;
- прогнозування і оцінку можливого впливу на об'єкти, що намічаються, і їх варіантів;
- прогнозування змін стану навколишнього середовища за варіантами, що розглядаються, включаючи припинення або перепрофілювання даного виду містобудівної діяльності;
- складання оцінювального документу (розділу) і розглядання (експертиза) його спеціалістами за участю громадськості;
- підготовку необхідної інформації для органів, що приймають рішення про здійснення містобудівної діяльності, яка намічається.

ПРИРОДООХОРОННІ ЗАХОДИ

9.7. Охорона навколишнього природного середовища є важливим завданням, яке вирішується під час розробки містобудівної документації. Вона включає заходи з охорони земельних ресурсів, лісів, повітряного басейну, водоймищ, водотоків і запасів підземних вод.

9.8. Комплексні заходи з охорони навколишнього середовища ґрунтуються на пропозиціях схем і проектів районного проектування, а також відповідних розділів прогнозів економічного і соціального розвитку сільськогосподарських і промислових підприємств, схем генеральних планів території місцевих Рад.

9.9. Заходи щодо охорони земельних ресурсів повинні бути спрямовані на обґрунтований вибір територій і майданчиків для промислового, житлово-громадського будівництва, господарського

використання. При визначенні розміру територій, які потрібні для розташування підприємств і об'єктів сільськогосподарського виробництва, належить намагатися їх економно використовувати (у відповідності з діючим законодавством).

9.10. Територію для розвитку і реконструкції існуючих поселень і будівництва нових у відповідності з законодавством України належить передбачати на землях, що непридатні для сільськогосподарського використання. Вилучення земель сільськогосподарського призначення проводиться у відповідності з Земельним Кодексом України за порядком, який утверджено.

9.11. Розміщення забудови на зрошуваних і висушених землях, ріллі, земельних ділянках, зайнятих багаторічними плодовими насадженнями та виноградниками, а також на землях, на яких знаходяться водоохоронні, захисні та інші ліси I групи допускається, як виняток, у відповідності з земельним законодавством.

9.12. Забороняється проектування і будівництво поселень, промислових комплексів та інших народногосподарських об'єктів до отримання даних про відсутність корисних копалин в надрах під ділянкою майбутньої забудови, що надаються відповідною територіальною геологічною організацією.

9.13. Розташування будівель, споруд і комунікацій не допускається:

- на землях заповідників, заказників, природних національних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків і водоохоронних смуг (зон);
- в зонах охорони гідрометеорологічних станцій;
- в першій зоні санітарної охорони джерел водопостачання і майданчиків водопровідних споруд;
- в першій зоні санітарної охорони курортів.

У другій зоні округу санітарної охорони курортів припускається розташовувати об'єкти, пов'язані з експлуатацією, розвитком, благоустроєм і обслуговуванням населення курортів, якщо вони не викликають забруднення атмосфери, ґрунту і води, підвищення нормативних рівней шуму і напруги електромагнітного поля. У третій зоні допускається розташування об'єктів, які не справляють негативного впливу на природні лікувальні засоби і санітарний стан курорту.

Примітки:

1. Не допускається розміщення будівель і споруд:

- на земельних ділянках, які забруднені органічними і радіоактивними відходами (до скінчення строків, що встановлені органами Міністерства охорони здоров'я України);
- в небезпечних зонах відвалів породи вугільних, сланцевих, залізнорудних шахт та кар'єрів і збагачувальних фабрик, зсувів, сільових потоків і снігових лавин;
- в зонах можливого катастрофічного затоплення внаслідок руйнування гребель або дамб;
- в сейсмічних районах і зонах, що безпосередньо прилягають до активних розломів;
- в охоронних зонах магістральних продуктопроводів;
- на ділянках, де були розташовані цвинтарі (навіть після закінчення строку їх дії);
- в санітарно-захисних зонах промпідприємств, тваринницьких і птахівницьких комплексів.

2. З метою забезпечення нормальної експлуатації споруд, пристроїв та інших об'єктів транспорту можуть бути запроваджені охоронні зони у відповідності з діючим земельним законодавством.

9.14. Навколо сільських поселень, що розташовані у безлісових і малолісових районах, належить передбачати створення вітрозахисних і берегозакріплювальних лісових смуг, озеленення схилів, пагорбів, ярів, балок. Ширину захисних лісових смуг для сільсь-

ких поселень слід приймати не менше 50 м.

9.15. Тваринницькі, птахівницькі та звірівницькі підприємства, склади для збереження ядохімікатів, біопрепаратів, добрив та інші склади і виробництва, ветеринарні установи, об'єкти і підприємства для утилізації відходів, котельні, очисні споруди, гноєсховища відкритого типу, склади нафти та нафтопродуктопродукти (ЛЗР і ГР), склади газу і виробничих будівель категорій А і Б належить розташовувати з підвітряного боку відносно до інших об'єктів виробничої зони і сільбищної території у відповідності з діючими нормативними документами.

9.16. Заходи щодо захисту водоймищ, водотоків і морських акваторій необхідно передбачати у відповідності з вимогами водного законодавства і санітарних норм, затверджених Міністерством охорони здоров'я України.

9.17. Сільбищні території сільських поселень і місця масового відпочинку належить розташовувати вище за течією водотоків і водоймищ відносно виходу виробничих і господарсько-побутових стічних вод. Розміщення їх нижче виходів, що вказані, допускається за умовами дотримання санітарних норм, а також Правил охорони поверхневих вод від забруднення стічними водами і санітарної охорони прибережних вод морів.

9.18. Розміщення сільгосппідприємств у прибережних смугах водоймищ не допускається. У трикілометровій зоні Узбережжя Азовського та Чорного морів забороняється будівництво:

- сільськогосподарських підприємств та інших об'єктів, які не пов'язані з розвитком і обслуговуванням курортів, об'єктів морського транспорту, рибної промисловості і організацій, які виконують берегозакріплюючі і протизсувні роботи;
- індивідуального житла, крім населених пунктів, що вказані в розпорядженні Кабінету Міністрів України;
- будівель, споруд і комунікацій в прибережних смугах завширшки менше 100 м від зрізу води.

9.19. При розташуванні складів мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин, тваринницьких і птахівницьких підприємств слід передбачати необхідні заходи, що виключають проникнення вказаних речовин, гноївки та посліду у водойми. Склади мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин належить розташовувати на відстані не менше 2 км від рибогосподарських водоймищ. У випадку особливої необхідності припускається зменшувати відстань від указаних складів за умовами узгодження з органами, які здійснюють охорону рибних запасів.

9.20. При проектуванні нових сільських поселень необхідно передбачати вздовж берегів водоймищ організацію водоохоронних зон завширшки від берега не менше:

- для водосховищ 500 м;
- малих річок завдовжки, км: до 50 - 100 м,
50-100 - 200 м,
100-200 - 300 м.

У водоохоронних зонах (смугах) забороняється розміщення полігонів для твердих побутових і промислових відходів, що неутілізуються, складів нафтопродуктів, складів для зберігання ядохімікатів і мінеральних добрив, накопичувачів стічних вод тваринницьких комплексів і ферм. У межах населених пунктів за погодженням з органами охорони природи допускається розміщення окремих об'єктів виробничої і соціальної сфери, обладнаних централізованою каналізацією.

9.21. Заходи з охорони ґрунтів, водоймищ і повітряного басейну повинні забезпечувати зменшення виділення шкідливостей в атмосферу шляхом застосування найбільш досконалих технологій, а також дотримання нормативних санітарно-гігієнічних розривів між джерелами виділення шкідливостей і житловими територіями у відповідності з санітарними нормами.

Примітка. З визначенням меж санітарно-захисних об'єктів, які активно впливають на навколишнє середовище, крім кліматичних даних наведених в проектах районного планування (вітряний режим, опади тощо), повинні враховуватись мікрокліматичні особливості.

9.22. Для охорони водоймищ і водотоків належить передбачати улаштування водоохоронних і водорегулюючих зелених насаджень, параметри яких визначаються у відповідності з даними табл. 9.1.

Таблиця 9.1
(рекомендована)

Види насаджень	Характеристика насаджень	Розміщення та улаштування
Захисні смуги вздовж річок і водоймищ	На річках I, II і III порядків-від 100 до 1000 м, на малих річках-від 40 до 80 м; вздовж водоймищ ширина смуги від 20 до 1000м(в залежності від їх розмірів)	Вздовж річок, водоймищ - у вигляді смуги або ділянок лісу у чергуванні з сінокосами, пасовищами, угіддями, садами, полями
Вздовж магістральних міжгосподарських зрошувальних і скидних каналів	Вздовж магістральних каналів-30-50 м. В окремих випадках до 100 м; вздовж міжгосподарських, невеликих магістральних і скидних каналів - 10-20 м.	Суцільне лісонасадження з одного боку каналу(за винятком великих магістральних). Однобічні насадження-з південного боку з широтним і з західного та східного - з меридіональним напрямком каналів

9.23. При розробці пропозицій з рекреаційного використання лісових масивів, лісових і заплавних лук, розташованих у межах території місцевих Рад, належить користуватися даними щодо екологічно допустимих навантажень на ландшафт, наведених в табл. 1 додатку 3.

9.24. У випадку розміщення на території місцевої Ради заповідників, ландшафтів, що охороняються, необхідне дотримання охоронних зон цих природних об'єктів від підприємств різних категорій, транспортних магістралей і сільбищних територій у відповідності з даними табл. 2 додатку 3.

9.25. При проведенні на території сільської Ради високовольтних повітряних ліній необхідно влаштовувати спеціальні охоронні зони у відповідності з даними, наведеними в табл. 9.2.

Таблиця 9.2

Потужність, кВ	Ширина зони в кожний бік від осі лінії, м	поза населеними місцями	в межах поселень
1150 і вище	300	-	-
500	150	50	50
220	55	18	18

110	20	14
35	15	9
22 і нижче	10	7

9.26. Розміщення об'єктів хімізації сільського господарства, пов'язаних із зберіганням ядохімікатів (пестицидів) і мінеральних добрив повинно відповідати таким вимогам:

- склади зберігання хімдобрив і пестицидів повинні знаходитись з підвітряного боку відносно житлової забудови, з урахуванням переважного напрямку вітрів;
- майданчики, на яких вони розміщуються, повинні добре провітрюватись, не затоплюватись поверхневими водами і мати рівень стояння ґрунтових вод не вище 1,5 м.

9.27. Будівлі складів і споруди засобів хімізації повинні бути віддалені від автомобільних доріг і залізниць (крім під'їзних), не менше ніж на 60 м.

ПРОТИШУМОВІ ЗАХОДИ

9.28. Головними джерелами шуму в сільській місцевості є залізниці та автомагістралі, по яких здійснюється вантажне і пасажирське сполучення, промислові підприємства, окремі об'єкти сільськогосподарського виробництва, гаражі, пилорами, ремонтні майстерні, машинно-ремонтні двори, насосні станції та ін.

Примітка. Санітарно-захисні зони підприємств з технологічним і допоміжними процесами, які становлять джерела шуму та вібрації, устанавлюються від будівель, споруд та майданчиків, де розміщені механізми та агрегати, що створюють шум і вібрацію. Розмір санітарно-захисного розриву повинен бути підтверджений акустичними розрахунками відповідно до СНиП "Защита от шума".

9.29. Вибір засобів захисту від шуму, визначення необхідності і доцільності їх використання необхідно здійснювати на підставі розрахунків рівнів звуку на території населеного пункту і потрібного зниження до нормативно допустимого. Допустимі рівні шуму на територіях та для приміщень різних типів будинків не повинні перевищувати показників, наведених в табл. 9.3.

Таблиця 9.3
(довідкова)

Типи приміщень та територій	Допустимі рівні звуку, LA і LA екв, дБА	
	вдень	вночі
Жилі кімнати квартир, спальні приміщення у дитячих закладах, будинках відпочинку, будинках-інтернатах	40	30
Лікарні (палати, операційні)	35	25
Поліклініки	35	-
Гуртожитки, готелі	45	35
Школи, дитячі заклади, класні		

приміщення	40	-
Адміністративні будинки	50	-
Їдальні, кафе, ресторани	55	-
Магазини, побутові установи	60	-
Територія житлової забудови, дитячих закладів, будинків поліклінік	55	45
Території майданчиків відпочинку лікарень	35	-

9.30. Зниження рівнів шуму від різних точкових джерел та транспортних засобів досягається раціональним розміщенням промислових, складських об'єктів і підприємств сільськогосподарського виробництва відносно сельбищних територій і місць масового відпочинку, раціональним трасуванням транспортних комунікацій та шумозахисним озелененням з використанням різних типів посадок та порід дерев і кущів.

При проходженні крізь сільський населений пункт залізниці або автомагістралі відстань до житлової забудови визначається спеціальними акустичними розрахунками.

9.31. Шумозахисні смуги насаджень рекомендується використовувати як додатковий засіб захисту від шуму в діапазоні високих частот. Акустичний ефект зниження рівня звуку визначають такі фактори, як ширина смуги, конструкція і дендрологічний склад посадок. Зелені насадження, сформовані у вигляді спеціальних шумозахисних смуг, можуть дати максимальне зниження шуму 8-10 дБА. Але зниження рівнів транспортних та інших низькочастотних шумів зеленими насадженнями незначне і для звичайних міських посадок дорівнює нулю, і в розрахунках його не треба враховувати.

9.32. При влаштуванні спеціальних шумозахисних екранів акустичні розрахунки повинні виконуватися у відповідності з СНиП "Защита от шума".

ОХОРОНА І ВИКОРИСТАННЯ ТЕРИТОРІЙ І ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

9.33. Заповідний режим - це є комплекс науково обґрунтованих заходів, спрямованих на збереження і відновлювання унікальних і типових заповідних природно-територіальних комплексів, їх компонентів, а також окремих природних об'єктів.

9.34. Розмір і режим охоронних зон, який передбачає заборону будь-якої господарської діяльності, що негативно впливає на природні комплекси заповідних об'єктів, для державних заповідних урочищ парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення запроваджуються обласними Радами народних депутатів, охоронні зони державних парків-пам'яток - Міністерством охорони навколишнього природного середовища України.

9.35. Режим використання охоронних зон не допускає:

- дій, що змінюють гідрологічний режим земель;
- порушення ґрунтового покриву;
- будівництво будівель і споруд, доріг і трубопроводів, ліній електропередач та інших комунікацій;
- застосування хімічних засобів як добрив;
- прогін домашніх тварин і масовий проїзд транспорту.

9.36. При улаштуванні охоронних зон об'єктів природно-заповідного фонду необхідно дотримуватись естетичних і екологічних вимог. При комплексному характері природної пам'ятки вимоги збереження екологічного і архітектурного середовища повинні враховуватися нарівні.

9.37. Для зменшення навантаження на природний ландшафт і його

збереження необхідно:

- всі об'єкти культурно-масового призначення, що мають відношення до природної пам'ятки, повинні бути розміщені в охоронній зоні;
- упорядковувати охоронну зону переважно у вигляді зеленого масиву, що охороняє ландшафт від зайвих антропогенних впливів;
- підбирати асортимент насаджень охоронної зони, який не суперечить насадженням заповідного об'єкту.

9.38. Розміри охоронних зон визначаються у відповідності з законодавством України і повинні погоджуватися у старому порядку (див. додаток 3, табл.2).

9.39. У відповідності з законодавством України до складу природно-заповідного фонду входять:

- державні заповідники;
- біосферні заповідники;
- природні національні парки;
- регіональні ландшафтні парки;
- заказники;
- пам'ятки природи;
- ботанічні сади;
- дендрологічні і зоологічні парки;
- парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва;
- заповідні урочища.

Порядок організації, використання і охорони територій і об'єктів природно-заповідного фонду визначається законодавством України і республіки Крим.

9.40. Пам'ятками природи заявляються унікальні або типові, цінні в науковому, культурно-пізнавальному і оздоровчому відношенні природні об'єкти, (гаї, озера, ділянки долин і узбереж, визначні гори) і окремі об'єкти - рідкісні і опорні геологічні розкриття, еталонні ділянки родовищ корисних копалин, водоспади, печери, мінеральні джерела, мальовничі скелі, метеоритні кратери, окремі рідкісні або історично цінні дерева тощо, а також природні об'єкти штучного походження (парки, ділянки покинутих каналів, кар'єри, стави, тощо), які не є пам'ятками історії і культури і не входять до складу єдиних природно-історичних пам'яток.

9.41. При розробці містобудівної документації сільських поселень слід враховувати кожну пам'ятку природи, незалежно від розмірів і площі, яку вона займає.

9.42. У відповідності з діючим законодавством державний ботанічний сад і дендрологічний парк повинні створюватися з метою збереження і збагачення різноманітних рослин в спеціальних умовах для ефективного культурного господарського використання, а також для ведення науково-дослідницької роботи.

9.43. Згідно з діючим законодавством України найбільш видатні об'єкти паркобудівництва взяті під охорону держави для використання в наукових, естетичних, природноохоронних і оздоровчих цілях. На території державних парків-пам'яток допускається проведення екскурсій і масового відпочинку населення, а також можуть проводитись наукові дослідження.

9.44. З метою запобігання розвитку самосіву і на заміну вирубок догляду деревно-чагарникові насадження доцільно використовувати для озеленення сільських поселень, а територію парків - пам'яток розглядати як базу для підготовки посадкового матеріалу; можливе влаштування невеликих розсадників і оранжерей місцевого користування.

9.45. Основою для здійснення заходів з охорони і використання державних парків-пам'яток є закон "Про природно-заповідний фонд України" і проекти планувальної організації їх території. Проекти повинні розроблятися спеціалізованими проектними організаціями і затверджуватись у встановленому порядку.

9.46. У відповідності з діючим законодавством державними за-

повідними урочищами заявляються лісові, степові, болотні або інші природні комплекси, що мають велике наукове, природоохоронне і естетичне значення.

САНІТАРНА ОЧИСТКА

9.47. Санітарна очистка сільського населеного пункту повинна включати в себе заходи для збирання, видалення і знешкодження побутового сміття і різних видів твердих відходів. Для сільських поселень доцільно приймати комбіновану систему санітарної очистки від твердих побутових відходів:

- планово-подвірну - для громадського центру і багатоповерхової забудови;
- планово-квартальну - для зони індивідуальної садибної забудови.

9.48. Збирання побутових відходів здійснюється сміттєзбірниками, контейнерами, для яких передбачаються спеціальні майданчики або приміщення (павільйони).

9.49. При виборі місця розташування майданчика або приміщення для сміттєзбірників повинні бути враховані такі умови:

- мінімальне віддалення від вікон і дверей житлових будинків і громадських будівель повинно бути не менше 20 м;
- величина радіуса обслуговування - не більше 100 м;
- можливість проїзду транспорту для вивозу сміття у будь-яку пору року.

9.50. Розміри майданчиків для сміттєзбірників залежать від кількості контейнерів, що на них встановлюються, і приймаються площею від 9 до 45 кв.м. Для попередніх розрахунків площі закритих приміщень для сміттєзбірників слід приймати не менше 1,5 кв.м на кожний сміттєзбірник.

Примітка. Майданчик (підлога приміщення) повинен бути заасфальтований або забетонований.

9.51. Сміття і тверді відходи підлягають видаленню за межі населеного пункту для наступного знешкодження на спеціально обладнаних ділянках або переробки на підприємствах.

9.52. Періодичність вивозу твердих побутових відходів залежить від сезону, кліматичної зони і екологічних умов місцевості і узгоджується з місцевими органами санітарно-епідеміологічної служби. Влітку необхідно забезпечити таку періодичність вивозу сміття:

- від житлових будинків безсадибного типу, гуртожитків і дошкільних установ, лікарень, поліклінік, їдалень - не рідше як один раз на добу;
- від шкіл, СПТУ, клубів, кінотеатрів, підприємств торгівлі, ринків, комбінатів побутового обслуговування - не рідше як один раз на 3 доби.

Норми накопичення побутових відходів приймаються за табл.9.4.

Таблиця 9.4
(довідкова)

Побутові відходи	Питомі норми накопичення на 1 люд.на рік	
	кг	л
Тверді:		
від житлових будинків, обладнаних водопроводом, каналізацією, центральним оплюванням і газом	190-225	900-1000

від інших будівель	340-450	1300-1500
загальна кількість по населеному пункту з урахуванням громадських будівель	280-300	1400-1500
Рідкі з вигребів (у відсутності каналізації)	-	2000-3500
Сміття з 1 кв.м твердого покриття вулиць	5-15	8-20

Примітка. Кількість твердих відходів при використанні бурого вугілля належить збільшувати на 50%.

9.53. Вибір ділянок для знешкодження сміття повинен бути узгоджений з місцевими органами Державного санітарного нагляду. Площу ділянок слід приймати за табл. 9.5. Розміри санітарно-захисних зон - у відповідності з СанПіН.

Таблиця 9.5
(рекомендована)

Типи ділянок знешкодження сміття і відходів	Площа ділянок на 1000 т відходів на рік, га
Склади свіжого компосту	0,04
Звалища-полігони	0,02-0,05
Поля компостування	1-2
Поля асенізації	2-4

Примітки:

1. До ділянок повинні бути під'їзди з твердим покриттям.
2. По периметру ділянки обсаджуються деревами і чагарниками. Тверді побутові відходи, що складаються, необхідно регулярно укривати ізолюючим шаром.

9.54. Вивіз сміття і відходів здійснюється автотранспортом спеціального призначення із розрахунку:

- сміттєвози - один на 5-3 тис. жителів;
- асенізаційні машини - одна на 5-3 тис. жителів (при відсутності каналізації).

Зберігання і обслуговування спеціалізованих транспортних засобів передбачається на комунально-складських територіях (базах комунгоспів). Для їх розміщення передбачається площа із розрахунку 80 кв.м на одну машину.

9.55. Для сільських населених пунктів доцільно застосовувати траншейну систему складування твердих побутових відходів. Глибина траншеї 1-1,5 м, довжина - не менше 10 м. Дно траншеї повинно бути вище максимального рівня стояння ґрунтових вод не менше ніж на 1 м.

10. ОХОРОНА ІСТОРИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА, ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ І КУЛЬТУРИ

10.1. При розробці містобудівної документації для сільських населених пунктів належить дотримуватись вимог законодавства України про охорону і використання пам'яток історії та культури

як містоформувальних факторів.

10.2. При цьому належить установлювати зони охорони пам'яток історії і культури, зони регулювання забудови і зони природного ландшафту, що охороняється. Зони охорони пам'яток історії і культури передбачаються для окремих будівель і споруд, їх ансамблів і комплексів, а також інших цінних історико-культурних містобудівних елементів.

Примітка. Вимоги спеціальних режимів охорони і використання, що установлені положеннями про кожний об'єкт (заповідну територію) повинні поширюватись на архітектурні ансамблі і комплекси пам'яток містобудівництва, історії і культури, пам'ятні місця, культурні верстви давніх поселень, природні і штучні ландшафти, які становлять особливу історичну, археологічну і архітектурну цінність і заявлені у сталому порядку державними історико-архітектурними заповідниками або історико-культурними заповідними територіями.

10.3. Заходи щодо охорони пам'яток матеріальної культури (історії, етнографії, археології, архітектури тощо) повинні здійснюватися в залежності від наукової, історичної, архітектурної і господарської цінності об'єктів, місцезнаходження їх у містобудівній ситуації по відношенню до туристичних маршрутів тощо.

10.4. Всі пам'ятки архітектури, містобудівництва, археології, історії повинні мати охоронні зони, розміри і режим використання яких визначаються державними органами охорони пам'яток з урахуванням природних умов, народногосподарської спеціалізації, ступеня освоєння території, розміщення об'єктів, що охороняються.

10.5. Розміри охоронних зон визначаються у відповідності з інструкцією "Про порядок обліку, реєстрації, змісту і реставрації пам'яток архітектури, що знаходяться під державною охороною" і повинні погоджуватись з місцевими органами охорони пам'яток.

Примітка. В процесі проектування проектна організація може вносити пропозиції щодо додаткового включення пам'яток архітектури, які після погодження із місцевими органами охорони пам'яток розглядаються і подаються для затвердження за сталим порядком.

10.6. Проекти планування і забудови сільських поселень з цінною історико-культурною спадщиною можуть виконуватись тільки на основі відповідних передпроектних досліджень після складання історико-архітектурного опорного плану і проекту зон охорони пам'яток історії і культури (або містити у своєму складі вказані документи).

Примітка. Для поселень з поодинокими об'єктами спадщини і порушеним історичним середовищем допускається фіксація пам'ятки на опорному плані забудови з розробкою зон охорони пам'яток.

10.7. При розробці містобудівної документації сільських населених пунктів слід виділяти:

- охоронні зони, що включають території пам'яток з ділянками прилеглих територій, в межах яких забезпечується фізичне збереження пам'яток та їх найближчого історичного оточення, а також оптимальні умови зорового сприймання пам'яток (в межах 350-500 м);
- зони регулювання забудови, прилеглі до охоронних зон, які сприяють збереженню містобудівної ролі пам'яток і архітектурно-просторової організації поселення (у межах 500-1500 м);
- зони ландшафту, що охороняються, які включають тери-

торії, елементи рельєфу (заплави, схили, пагорби та ін.), водоймища, рослинність, в межах яких забезпечується схоронність історичного характеру ландшафту поселення і його зв'язків з оточуючою навколишньою природою;

- зони охорони історичного культурного шару, що охоплюють території давніх поселень (до XVIII ст. включно) і підлягають археологічним дослідженням.

Примітки:

1. В місцях концентрації пам'яток різних видів, які поєднані спільністю планування, історичного середовища, ландшафту встановлюються групові ландшафтні зони.

2. Навколо розкритих пам'яток археології, що підлягають музеєфікації, встановлюються охоронні зони, аналогічні охоронним зонам нерухомих пам'яток інших видів.

У історичних поселеннях на ділянках забудови і ландшафту, поєднаних спільною планувальною і архітектурно-просторовою композицією, значно насичених пам'ятками різних видів і таких, що мають добру схоронність історичного середовища, необхідно організовувати заповідні зони.

10.8. Необхідно суворо дотримуватися режимів зони охорони стосовно до специфіки населеного пункту. В цілому на заповідній території і охоронні зони поширюються принципи регенерації середовища, на зони регулювання забудови - режим реконструкції із обмеженням, частковим і активним перетворенням середовища.

10.9. В містобудівній документації для сільських поселень не слід передбачати знесення, переміщення або інші зміни стану пам'яток історії і культури. У виключних випадках пропозиції щодо зміни стану пам'яток належить подавати для розгляду за сталим порядком після попереднього погодження з державними органами і громадськими організаціями з охорони пам'яток історії і культури.

10.10. Охорону цінного історичного середовища сільських поселень належить забезпечувати методами комплексної реконструкції, передбачаючи і проводячи одночасно роботи з реставрації будівель, які мають архітектурну і культурну цінність, з реконструкції, модернізації і капітального будівництва існуючих будівель, вибіркового нового будівництва, що не порушує характеру середовища, розвитку систем інженерного обладнання і благоустрою території.

10.11. Відстані від пам'яток історії і культури до транспортних інженерних комунікацій належить приймати, м, не менше:

- до проїзної частини магістралей швидкісного і безперервного руху:
  - в умовах складного рельєфу - 100;
  - на плоскому рельєфі - 50;
- до мереж водопроводу, каналізації і тепlopостачання (крім розвідних) - 15;
- до інших підземних мереж - 5.

Примітка. В умовах реконструкції сільських поселень вказані відстані від інженерних мереж допускається скорочувати, але приймати не менше:

- до водонесучих мереж - 5 м;
- неводонесучих - 2 м.

При цьому необхідне здійснення спеціальних технічних заходів під час виконання будівельних робіт.

10.12. На територіях з історичним культурним шаром належить ураховувати необхідність проведення археологічних досліджень. У випадку виявлення в процесі унікальних археологічних пам'яток (давніх поховальних споруд, печер, оборонних систем тощо) необхідно передбачати їх музеєфікацію.

11. ОСНОВНІ ВИМОГИ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

11.1. При розміщенні всіх видів будівництва залежно від ландшафту і геохімічних особливостей ґрунту, величини перевищення природного доаварійного рівня накопичення радіонуклідів у навколишньому середовищі, пов'язаних з ними рівнів можливого несприятливого впливу на здоров'я населення і вимог щодо здійснення радіаційного захисту населення та інших спеціальних заходів на території, яка постраждала від радіоактивного забруднення внаслідок катастрофи на Чорнобильській АЕС, належить враховувати зони та їх правовий режим.

11.2. У відповідності з діючим законодавством виділені такі зони:

- зона відчуження - це територія, з якої проведена евакуація населення у 1986 р.;
- зона безумовного (обов'язкового) відселення;
- зона гарантованого добровільного відселення;
- зона посиленого радіоекологічного контролю.

11.3. Зона безумовного (обов'язкового) відселення - це території з щільністю забруднення ґрунту ізотопами цезію від 15,0 кБк/кв.км і вище, стронцію від 3,0 кБк/кв.км і вище, плутонію 0,1 кБк/кв.км і вище, а також території з ґрунтами, які сприяють високій міграції радіонуклідів в рослини, з щільністю забруднення ізотопами цезію від 5,0 до 15,0 кБк/кв.км, стронцію від 0,15 до 3,0 кБк/кв.км, плутонію від 0,01 до 0,1 кБк/кв.км.

В цій зоні забороняються всі види господарської діяльності, постійне проживання населення, будівництво без спеціального дозволу, забезпечується суворий природоохоронний режим.

11.4. Зона гарантованого добровільного відселення - території з щільністю забруднення ґрунту ізотопами цезію від 5,0 до 15,0 кБк/кв.км, ізотопами цезію від 0,2 до 1,0 кБк/кв.км. В ній забороняється будівництво нових і розширення діючих екологічно небезпечних підприємств, будівництво і функціонування санаторіїв, таборів, баз і будинків відпочинку, обмежується нове житлове будівництво.

Для прийняття рішення про розміщення конкретних об'єктів житлово-цивільного будівництва необхідна наявність радіоекологічного паспорту обраної території.

11.6 Радіоекологічний паспорт території виконується згідно з санітарно-гігієнічними та радіологічними нормами відповідними організаціями у сталому порядку на підставі діючого законодавства.

11.7. Радіаційно небезпечні землі, на яких неможливе подальше проживання населення, одержання сільськогосподарської та іншої продукції, підлягають виключенню із сільськогосподарського обороту.

11.8. Радіоактивне забруднення землі потребує проведення заходів радіаційного захисту та інших спеціальних втручань, спрямованих на обмеження додаткового опромінювання.

11.9. При організації розселення на території сільських Рад належить дотримуватись норми радіаційної безпеки у відповідності з діючим законодавством. Кожне підприємство на території сільських Рад повинно мати документацію від Мінгеології України про якісну характеристику корисних копалин за розділом "Радіаційно-гігієнічна оцінка гірських порід".

11.10. Будівництво житлових і громадських будівель на території сільських поселень повинно здійснюватись у відповідності з санітарно-гігієнічними і радіологічними вимогами.

11.11. Ефективна питома активність природних радіонуклідів в будівельних матеріалах для будівництва доріг не повинна перебільшувати таких норм:

- у межах території населених пунктів і зон перспективної забудови - 740 Бк/кг;

- для доріг поза населеними пунктами - 1850 Бк/кг.

11.12. Ефективна питома активність природних радіонуклідів в будівельних матеріалах та конструкціях, що використовуються для об'єктів житлово-цивільного та виробничого будівництва в сільській місцевості, не повинна перебільшувати нормативно допустимих меж.

12. ПРОТИПОЖЕЖНІ ВИМОГИ

12.1. Протипожежні відстані між виробничими будівлями промислових і сільськогосподарських підприємств належить приймати у відповідності з вимогами СНиП II.97-76 і СНиП II.89-80.

12.2. Протипожежні відстані між житловими та громадськими, а також між житловими, громадськими та виробничими будинками приймаються у відповідності з вимогами ДБН [360-92](#)*.

12.3. Відстані між господарськими будівлями, які розташовані поза територією садибних ділянок, не нормуються за умови, якщо площа забудови групи зблокованих або окремих господарських будівель не перевищує 800 кв.м. Відстані між групами зблокованих будівель приймаються відповідно до п. 12.2.

12.4. Відстані від житлових і громадських будівель до складів 1 групи для зберігання нафти і нафтопродуктів належить приймати у відповідності з СНиП II.106-79, а до складів горючої рідини II групи відповідно із ДБН [360-92](#)*.

Примітка. Мінімальні відстані від житлових і громадських будівель до відкритих складів горючих матеріалів (лісоматеріалів, грубих кормів) приймаються відповідно до вимог СНиП [2.11.06-91](#), а також СНиП [II-97-76](#).

Таблиця 12.1

Ступінь вогнестійкості	Відстань, м
сусіднього будинку чи споруди	
I і II	7
III	9
IV і V	10

12.5. Трансформаторні пункти належить, як правило встановлювати відокремлено. Улаштування вбудованих у нежитлові будівлі трансформаторних пунктів дозволяється за умови дотримання спеціальних будівельних і технічних умов. Відстані від закритих розподільних пристроїв повинні бути не менше наведених в табл. 12.1.

Примітка. Відстань від житлових і громадських будівель до трансформаторних пунктів з кількістю трансформаторів не більше двох і потужністю не більше 1000 квт не нормується.

12.6. При проектуванні проїздів і пішохідних доріг необхідно забезпечувати можливість проїзду пожежних машин до житлових і громадських будівель і доступ пожежників з автодрабини або автопідійомників до будь-якої квартири або приміщення. Вздовж фасадів будівель, що не мають входів, допускається передбачати смуги завширшки 6 м для проїзду пожежних машин з урахуванням їх допустимого навантаження на покриття або ґрунт.

12.7. За протипожежними вимогами відстані між вулицями сільських населених пунктів з присадибною забудовою повинні бути не більше:

- із будівлями I і II ступеня вогнестійкості - 500 м;
- із будівлями III, IV і V ступеня вогнестійкості - 300 м.

В'їзди на територію кварталів секційної забудови належить улаштовувати на відстані не більше 300 м один від одного.

12.8. Відстань від будівель і споруд підприємств (незалежно від ступеня вогнетривкості) до меж лісового масиву хвойних по-

рід належить приймати - 100 м, змішаних - 50, листяних - 20.

12.9. Відстань від меж забудови сільських поселень і ділянок садівницьких товариств до межі хвойного лісу і відкритого покладу торфу повинні бути не менше, ніж 100 м, змішаного лісу - 50 м, листяного - 20 м.

12.10. Витрата води на зовнішнє гасіння пожежі для сільських населених пунктів приймається за табл. 12.2.

Таблиця 12.2

Кількість жителів населеного пункту, тис.чол.	Розрахункова кількість одночасних пожеж	Витрата води на зовнішнє гасіння пожежі, л/сек, при поверховості будинків (незалежно від ступеню вогнестійкості)	
		до 2 включно	3 і більше
До 1	1	5	10
Вільше 1 до 5	1	10	10
Вільше 5 до 10	1	10	15

Примітки:

1. Витрата води на зовнішнє гасіння пожежі для сільських населених пунктів з кількістю жителів до 500 чоловік допускається приймати 5 л/сек. з тривалістю пожежі 3 год., незалежно від вогнестійкості будівель висотою до 2-х поверхів.

2. До розрахункової кількості одночасних пожеж в населених пунктах належить включати пожежі на виробничих комплексах, розташованих у межах населених пунктів.

12.11. Розрахункова тривалість гасіння пожежі в населеному пункті, як на території сельбищної, так і на території виробничої зон приймається 3 год. Максимальний строк відновлення непорушного протипожежного запасу води в сільських населених пунктах і на сільськогосподарських підприємствах повинен бути не більше 72 год.

12.12. Зовнішнє гасіння пожежі сельбищних зон повинно здійснюватись від пожежних гідрантів, що розташовані вздовж вулиць і проїздів на відстані один від одного не більше 150 м. Для населених пунктів з кількістю жителів менше 5 тис. чол. допускається приймати протипожежне водопостачання із водоймищ або резервуарів із забезпеченням під'їзду до них автонасосів. Кількість протипожежних резервуарів повинна бути не менше двох. Разом з цим, в кожному резервуарі повинен зберігатися половинний обсяг води на гасіння пожежі. Протипожежні резервуари належить розміщувати виходячи із умов обслуговування будинків в радіусі:

- за наявністю автонасосів - 200 м;
- за наявністю мотопомп - 100-150 (в залежності від типу мотопомп).

Відстань від протипожежних резервуарів до будівель III, IV і V ступенів вогнестійкості і до відкритих складів горючих матеріалів повинна бути не менше 30 м, а до будівель I і II ступенів вогнестійкості - не менше 10 м.

12.13. До річок і водоймищ належить передбачати під'їзди і

пірси для наповнення водою пожежних машин.

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНО-ІНСТРУКТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ
ЩО ОБОВ'ЯЗКОВІ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ СІЛЬСЬКИХ
НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

1. ДБН [360-92](#) "Містобудівництво. Планування і забудова міських і сільських поселень". (К., 1992 р.).
2. ДБН А.2.2-94. "Склад, порядок розробки, узгодження і затвердження містобудівної документації для сільських населених пунктів". (К., 1994 р.).
3. ДБН [79-92](#)*. "Житлові будинки для індивідуальних забудовників України". (К., 1994 р.).
4. СанПін N 5.02-12/Н-89. "Санитарные правила и нормы размещения, устройства и эксплуатации малых ферм для содержания животных в населенных пунктах Украины". Минздрав Украины. (К., 1989 р.).
5. СанПін N 01.3.0003-93. "Санітарні правила і норми по плануванню і забудові населених місць України". Міністерство охорони здоров'я України". (К., 1993 р.).
6. СанПін N [4946-89](#). "Санитарные правила и нормы по охране атмосферного воздуха населенных мест**".
7. СанПін N [4630-88](#). "Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения**".
8. СН N [3077-84](#). "Санитарные нормы допустимого уровня шума в помещениях жилых и общественных зданий и на территории жилой застройки**".
9. СН N [245-71](#). "Санитарные нормы проектирования промышленных предприятий**".
10. ОНД-86. "Методика расчета концентраций в атмосферном воздухе вредных веществ, содержащихся в выбросах предприятий**". Госкомгидромет.
11. СНиП [2.05.02-85](#). "Автомобильные дороги". Госстрой СССР. (М., ЦИТП Госстроя СССР. 1986**).
12. "Инструкция по эксплуатации железнодорожных переездов на железных дорогах. ЦП/4866**".

** Діє до розроблених відповідних документів в Україні.

Додаток 1
(рекомендований)

Таблиця 1

ЗООВЕТЕРИНАРНІ РОЗРИВИ МІЖ ТВАРИННИЦЬКИМИ
КОМПЛЕКСАМИ І ОБ'ЄКТАМИ З ПЕРЕРОВКИ
І ЗБЕРІГАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Найменування об'єкту	Мінімальна відстань до під- приємств з виробництва молока, яловичини, вирощування ремонт- них телиць і нетелів, м
З виготовлення кормів	100
З переробки:	
овочів, фруктів і ягід	100
молока з продуктивністю:	
до 12 т/доб	50
більше 12 т/доб	200
худоби і птахів з продук- тивністю:	
до 10 т/зміну	300
більше 10т/зміну	1000
Склади зерна, фруктів, кар- топлі і овочів	50

Додаток 2
(рекомендований)

Таблиця 1

НОРМИ ЕКОЛОГІЧНО ДОПУСТИМИХ НАВАНТАЖЕНЬ
НА ЛАНДШАФТ

Категорії зелених насаджень	Навантаження, чел./га		
	літні	зимові	цілорічні
Ліси:			
темнохвойні	2	3	2,5
світлохвойні	2,5	3,5	3,0
дрібнолистяні	4	5	4,5
широколистяні	7	9	8
змішані хвой- но-листяні	4	5	4,5
Лісові луки	20	28	24
Заплавні луки	22,5	30	26

Примітка. В умовах низькогір'я (схили 3-9о) навантаження змен-
шуються на 20%; зі схилами 10-30о - на 50%.

Таблиця 2

ОХОРОННІ ЗОНИ ПРИРОДНИХ ОБ'ЄКТІВ

Об'єкти	Відстань від меж об'єктів, що охороняються, км				
	до меж промислових підприємств різних класів санітарної шкідливості			до транспортних магістралей	до меж забудови
	I	II	III-IV		
Заповідники і національні парки	10-30	5-10	1-3	1	0,3
Об'єкти природно-заповідного фонду і санаторно-курортні зони	5-10	1-3	0,5-1	0,2	0,2
Зони масового відпочинку населення	5-10	0,5-2	0,2-0,5	0,2	0,2
Ландшафти і окремі об'єкти природи, що охороняються	3-5	0,5-1	0,2-0,6	0,1	0,1

Примітка. Перші шифри вказують на мінімальне віддалення промислових підприємств від об'єктів, що охороняються (розташування промисловості з навітряного боку, вниз за течією річок), другі - необхідну ширину зони з несприятливим розташуванням промисловості (вгору за течією річок, з підвітряного боку).

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	1
2. ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ СІЛЬСЬКИХ РАД.....	2
Функціональне зонування території та організація розселення.....	2
Вибір території для будівництва.....	3
3. ПЛАНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ.....	5
Функціональне зонування.....	5
Сельбищна зона. Громадський центр.....	6
Житлова забудова.....	6
Виробнича зона.....	8
4. ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ, ОЗЕЛЕНЕННЯ І БЛАГОУСТРІЙ.....	9
Територіальна організація рекреації.....	9
Система озеленення поселень.....	10
Благоустрій сільських населених пунктів.....	13
5. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ КУЛЬТУРНО-ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ, РОЗМІЩЕННЯ ТА РОЗРАХУНОК МІСТКОСТІ ЗАКЛАДІВ.....	14
Організація мереж культурно-побутового обслуговування.....	14
Дошкільні заклади.....	15
Загальноосвітні школи.....	16
Професійні навчальні заклади.....	17
Позашкільні заклади.....	19
Лікувально-профілактичні заклади, установи відпочинку.	20
Фізкультурно-оздоровчі та спортивні будинки і споруди.....	23
Культурно-освітні, видовищні та культурні установи....	25
Підприємства роздрібної торгівлі.....	29
Підприємства громадського харчування.....	33
Підприємства побутового обслуговування.....	35
Комунальні підприємства.....	37
Органи управління і зв'язку.....	38
6. ТРАНСПОРТНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА ВУЛИЧНО-ШЛЯХОВА МЕРЕЖА.....	39
Зовнішні і внутрішньогосподарські зв'язки.....	39
Вулично-шляхова мережа населених пунктів.....	44
Автостоянки та гаражі.....	47
7. ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА І ЗАХИСТ ТЕРИТОРІЇ.....	49
8. ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ.....	52
Водопостачання.....	52
Каналізація.....	56
Теплопостачання.....	59
Газопостачання.....	60
Електропостачання і зовнішнє освітлення.....	61
Зв'язок, радіомовлення і телебачення.....	63
Інженерні мережі.....	64
9. ЕКОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	65
Екологічні вимоги.....	65
Природоохоронні заходи.....	71
Протишумові заходи.....	74
Охорона і використання територій і об'єктів природно-заповідного фонду.....	75
Санітарна очистка.....	76
10. ОХОРОНА ІСТОРИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА, ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ І КУЛЬТУРИ.....	77
11. ОСНОВНІ ВИМОГИ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ.....	80
12. ПРОТИПОЖЕЖНІ ВИМОГИ.....	81
Додаток 1.....	84
Додаток 2.....	84
Додаток 3.....	85